ARRIBARABONPORIFALLAPASSEIGDOSMILVINI-I-CINC

VALIER

"Arribar a bon port"

Gràcies

A l'Associació Cultural Falla Passeig de Tavernes de la Valldigna, per editar estes pàgines.

A Set & Set Impressors SL, per imprimir el llibret amb tanta estima.

A totes les persones que han col·laborat d'alguna manera, per fer possible cada línia i cada imatge.

Dipòsit legal: V-232-202
Tirada: 400 exemplars
Any d'edició: 2025

Este llibret està imprés en un paper respectuós amb el medi ambient.

El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià de l'any 2025.

Este llibret participa en els Premis de les Lletres Falleres.

Edició digital

https://sites.google.com/view/falla-passeig/inici

La recaptació que es faça de la venda d'aquest llibret anirà íntegrament destinada a una associació o comerç faller d'un dels municipis afectats per la DANA del passat 29 d'octubre de 2024 com a mostra de solidaritat de la nostra comissió amb el món de les falles.

Associació Cultural
Falla Passeig
de Tavernes de la Vallduigna

itinerari
del viatge

09 **arribar a bon port**
Diari del nostre marsines on trobarem textos literaris i retalls de records personals i d'actualitat.

10 **falla gran 2025**
L'artista Noel Hervás recrea el món marsines amb la falla "Arribar a bon port".

11 **representants de la falla Passeig**
Les falleres majors i els presidents de la nostra falla donen la benvinguda a les falles 2025 i rebran unes emocionants sorpreses d'amics i familiars.

13 **racó infantil**
Activitats, contes i molts jocs per a explicar als més menuts i menudes el món de les onomatopeies.

142 falla infantil 2025

L'artista Juan Carlos Díaz dona vida a una simpàtica i sorollosa falleta amb el lema "Onomatopeia".

181 records de 2024

Repàs dels millors moments de les falles 2024 amb un recull d'imatges dels nostres falleres i falleres.

203 escrits fallers

Articles de temàtica fallera que descriuen, d'una manera original, els valors i les emocions del món de les falles.

230 programa d'actes

Música, festa i molts actes previstos per la Falla Passeig per a febrer i març i la setmana fallera de 2025.

vull ser marinera

Sempre he sentit que la mar em cridava. Des de menuda, quan veia l'horitzó infinit des de la platja, sabia que un dia jo també navegaria. Però no va ser fins fa poc, amb vint anys acabats de fer, que em vaig atrevir a dir-ho en veu alta. Vaig anar a casa del meu oncle, que a més de ser mariner és el meu padrí, i li vaig soltar, amb determinació:

—Vull ser marinera.

Ell em va mirar amb aquell somriure que fa quan sap que tinc alguna cosa important entre mans i el que dic és de veres. Sense dir res, es va alçar per anar a buscar alguna cosa. Al cap d'un moment, va tornar amb una carpeta gruixuda i desgastada, plena de papers, anotacions, dibuixos i reculls de diaris que semblaven haver viatjat tant com ell. Sense dir ni una paraula, me la va posar a les mans.

—Què és açò? —li vaig preguntar, intrigada.

—La mar. La meua vida a la mar, i la d'alguns companys. Reflexions i històries, coses que hem escrit per a passar els dies llargs de travessia a alta mar. Hi ha un poc de tot. Llig-ho. Si vols ser marinera, açò et donarà una idea del que t'espera. I potser et servirà per a entendre com arribar a bon port. Fillola, diguen el que et diguen no ho oblides, a la mar no li importa qui eres, sinó com governes la teua nau.

Aquella nit, vaig obrir la carpeta i vaig començar a llegir. Hi havia de tot: històries de travessies, moments d'alegria quan es trobava terra després de setmanes d'aigua infinita, retalls de diaris i també confessions d'una soledat que gelava l'ànima. Consells pràctics per entendre les tempestes, els vents i els nusos així com reflexions profundes sobre el que significa viure entre el cel i l'aigua. Cada pàgina era una finestra a la vida del meu oncle i dels seus companys. El regal que m'havia fet era molt més que un grapat d'històries; era un llegat.

Mentre llegia, vaig pensar que ser dona i voler dedicar-me a un ofici tradicionalment d'homes podria haver sigut un problema en un altre temps. Però no ara. Això no m'amoïnava ni a mi ni a ell. Ara entenia la reflexió del meu oncle sobre que a la mar no li importa qui som. Ser dona no és un obstacle, sinó una part de qui soc, i a la mar això no farà diferència. El que de veritat importa és si tinc la determinació per enfrontar les onades i el blau immens i la passió per navegar. I d'això en vaig sobrada.

Des d'aquella nit, ja no somie en ser marinera. Ara sé que ho seré. I quan puga pujar al meu primer vaixell, portaré amb mi esta col·lecció d'escrits, perquè en cada paraula que el meu oncle m'ha regalat hi ha un consell, una lliçó. És la brúixola que m'ajudarà a navegar, a aprendre i, sobretot, a trobar sempre la ruta òptima.

Estos papers parlen de la mar amb amor, però també amb respecte. I, entre línies, podem entendre que la vida a bord d'una embarcació dona tant com pren, que la immensitat de l'oceà és un lloc de llibertat, però també de proves. I que a la mar, com a la vida, no pots triar les tempestes ni els corrents, però sí com governes el vaixell per arribar a bon port.

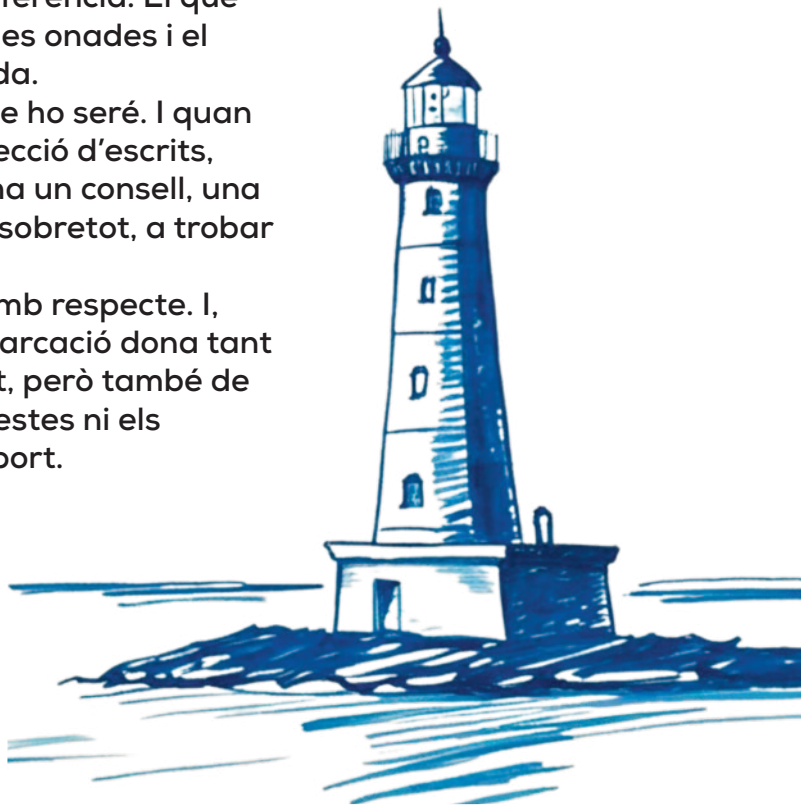

i arribar a bon port

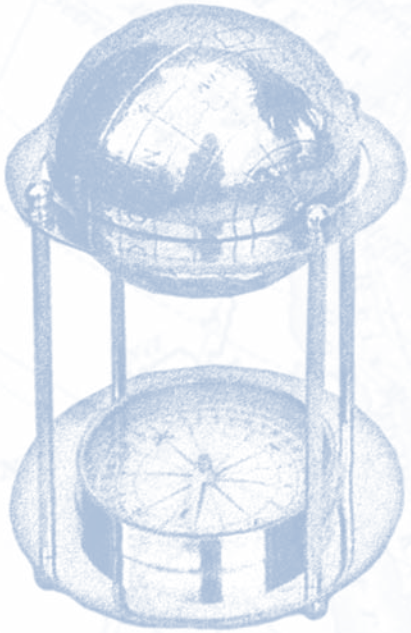

Falla
Passeig
2025
Tavesnes

cala massiva

Latitud:
38° 43' 46.949"N
Longitud:
0° 11' 51.337"E
Hora: 7:00
Temperatura: 3°
Vent de llevant

29 d'agost de 2015

Són les 7 del matí i el sol comença a alçar-se, lentament, en l'horitzó. Em sostinc a la popa del vaixell després d'una nit que ha sigut llarga i moguda. El vent de llevant no s'ha cansat de bufar des del moment que vaig baixar a la cabina i ha provocat un fort onatge que ha sacsejat la nau durant minuts, acaparant les hores de nit com les estreles ocupen el firmament en l'alta mar.

M'he alçat de mala gana. Conciliar la són en alta mar pot ser complicat, però amb nits com aquestes encara ho és més. Per a un mariner, un temporal com aquest és com un d'eixos vells amics que sempre ve a dir-te tot allò que no vols sentir. De vegades el maldius, però t'ajuda a recordar que, malgrat els colps amb què la vida et colpeja, s'ha de lluitar per a veure el sol eixir de nou. Per a viure rodejat d'aquells que vols, d'allò que estimes, una alba més.

Encara amb els ulls plens de lleganyes, li pegue la volta al vaixell, girant l'esquena a l'astre que il·lumina la blava immensitat mediterrània. Des de la distància distingisc bé la zona costanera on m'he despertat després del temporal. Els penya-segats de la Granadella són inconfusibles des d'on estic. Una imatge de postal que em fa sentir un autèntic privilegiat. Veure les cales de la Costa Blanca des d'aquesta banda s'assembla a contemplar La Gioconda des de dins del quadre.

Amb aquesta perspectiva, puc apreciar un gran nombre de xalets que apareixen entre el bosc de pins, tal com si foren xampinyons creixent lliures, sense cap ordre, alterant l'encisador paisatge natural que podria enamorar a qualsevol. Des d'ací, potser no es parlaria del somriure de la Mona Lisa, sinó del gest de desaprovació que aquesta fa en veure el paisatge.

I la veritat és que, en pocs anys, he pogut veure la degradació que han patit platges, cales i badies de quasi totes les costes enfront de les quals he tingut el plaer de navegar.

L'alteració de la línia natural que aquestes dibuixaven no fa tant, és tant innegable com irreversible. Ha canviat per sempre la imatge de postal que, fins fa poc, podia veure un home de mar com jo.

Acoste el vaixell uns metres més. On l'aigua salada troba descans a sobre de les pedres de la Granadella, comença a entropessar amb para-sols i tovalloles, amb cadires i hamaques. No són encara les 9 del matí i la zona ja està quasi plena del tot, amb fileres de turistes que venen de totes les zones del món per tal de passar el dia ací. Hores de camí, impossibilitat per aparcar en condicions, colps per a col·locar el para-sol... Tot per a passar un dia que resumiran amb alguna fotografia que els haurà ocupat més temps que el que es prendran en gaudir de la imatge que els envolta, de la natura inabastable.

Soc ja a prop d'altres vaixells, que se situen formant un xicotet rogle. No puc trobar-me més fora de lloc. A mesura que m'acoste, comence a sentir una música que sona fort i repetitiva. Unes xiques es llencen d'un iot mentre una amiga les grava amb el telèfon. Joves amb camises desbotonades i ulleres de sol destapen una botella d'espumós, el suro de la qual es perd en el blau del mar. Ni rastre de les barques dels pescadors que fa anys poblaven la zona, cuidant-la com s'ha de cuidar allò que et dona menjar. Decidisc que ja he vist prou, que ja no tinc edat per a enfrontar-me amb ells i menys encara ganes de fer de justicier solitari.

Gire el timó i m'endinse rumb a l'horitzó, tractant d'oblidar la imatge actual de la Granadella, sabent que ja mai tornaré a veure-la des del mar tal com la vaig conéixer en la joventut. Salvatge, oculta i misteriosa. Una joia. Un tresor que ja és tan sols una viva imatge al fons de la meua memòria.

Àlex Gómez Górriz

Quan la platja és massa plena, la sorra crema i l'aigua es fa xicoteta.

micro
relats d'estiu

26 de juny de 2016

Nits d'estiu

Encara m'agraden les nits d'estiu a la platja, malgrat que ja no són iguals. Ja no som dos adolescents contant confidències i dibuixant cors en l'arena sota un cel ple d'estreles, desitjant que l'estiu no s'acabe mai. Ja no som dos adolescents il·lusionats per un amor acabat d'estrenar, que pensàvem que perduraria malgrat la distància. Ja no som dos adolescents esperant l'estiu de l'any següent, perquè ja no vam tindre altre estiu. La vida ens va dur per camins divergents. Han passat molts anys, però tu perdures en el record d'aquelles nits d'estiu.

Mire la platja i no la reconec. Ha canviat ella o he canviat jo?

Casetes d'arena

Quan era menuda, les xiquetes del barri passàvem la vesprada jugant en l'arena, quan ja pegava l'ombra. El nostre joc preferit durant anys eren les casetes. Cadascuna es feia una casa dibuixant el plànol d'un habitatge amb muntonets d'arena que simulaven les parets. No faltava cap detall: menjador, cuina, bany i dormitoris. Un muntonet d'arena al mig del menjador simulava la taula rodejada de muntonets més menuts imitant les cadires, un muntó allargat al dormitori era el coixí del llit, a la cuina posàvem joguets on mai faltaven platets i tassetes de plàstic per posar el café invisible quan venien les visites, ja que anàvem de caseta en caseta a veure qui la tenia més gran i bonica. Com l'educació de l'època instava a què les xiquetes fórem netes i ordenades, una vegada acabada la construcció, el joc continuava fent el llit o fregant la caseta, que consistia a passar la mà plana per damunt l'arena perquè

quedara sense clots, tota fineta. Cada dia, en amagar-se el sol, desféiem les casetes que l'endemà tornaríem a construir, i així passàvem tot l'estiu. No necessitàvem res més que imaginació per passar-ho bé.

Ara ja no veus a ningú jugant a les casetes les vesprades d'estiu, sols rogles de xiquetes i xiquets asseguts a la platja relacionant-se cadascun amb el seu dispositiu mòbil. És altra manera d'interactuar. La societat ha canviat igual que la nostra platja.

El tio Pep

Els últims dies de l'estiu, quan ja no hi havia forasters, el tio Pep treia les canyes de pescar i allà anàvem tota la crialla a traure cucs de la voreta per utilitzar-los d'esquer. Si picaven, era una festa. M'agradava seure al seu costat amb les cames creuades damunt l'arena. Ell, en la seua cadira plegable que baixava cada vesprada de setembre al costat del poal, les canyes i la pipa. Era un home tranquil, el tio Pep, mitja hora li costava posar el cuc en l'hamet i tirar la canya. Després, amb paciència, encenia la pipa i esperava que picara algun peix contant-me històries de vells. Jo l'escoltava amb atenció. M'encisava imaginar la barraca on estiuejava quan era menut, amb el terra d'arena que rastellaven cada dia i el sostre de canyes, hui convertida en una casa a primera línia. Contava coses molt curioses: que tots els xiquets de casa dormien en un quarto junt amb el iaio, que guardaven els melons baix del llit, que el iaio sempre enviava al més poregós a pel meló, que no hi havia llum elèctrica i encenien fanalets...

Però, ai si picaven, la calma del tio Pep es transformava en eufòria que transmetia als xiquets del voltant que jugaven a futbol despreocupats. "Xiqueeeeeetsss, han picaaaaaat, hui sopem peeeeeix". I tot el veïnat s'acostava a calcular si el peix

pesava el que deia el tio Pep o la quinta part, que en això el tio Pep era exagerat, com els bons pescadors.

El tio Pep fa anys que ens va deixar. Amb ell se'n van anar les canyes i les històries de final d'estiu, quan ja no quedaven forasters. Perquè ell no baixava la canya si la platja estava plena de gent, "no siga que tinguem un disgust amb un hamet! A més que nosaltres la podem disfrutar més temps". Sempre va ser respectuós amb la gent i amb la mar i em va transmetre la seua preocupació per cuidar l'entorn. Ahí sí que s'enfadava de valent: "Xiquets, no desfeu la duna amb el baló, aneu amb cura! No tireu deixalles a la mar! El gosset que no cague en l'arena! Si no cuidem la platja els de casa, menys ho faran els de fora!"

Mire la platja i no la reconec.

Ara forasters hi ha tot l'any: a l'estiu madrilenys i a l'hivern estrangers. Canyes de pescar i gent que viu a la platja habitualment, tot l'any també, del poble i dels voltants. Venen amb cadires i taules plegables i seuen en la duna, o s'hi espatarren damunt sense assabentar-se de la seua importància en la protecció de la costa. Jo crec que això no ho saben ni alguns del poble. Passegen el gosset per l'arena, deixant que pixe o cague on li vinga. Es beuen la cervesa i reballen el pot en qualsevol lloc. I més coses.

Si el tio Pep alçara el cap, a bastonades els corria, als de fora i als d'ací. Als que xafen la duna i als que deixen les puntetes dels cigarrets en l'arena, als que no arrepleguen les caguerades dels gossets i als que no tiren els papers i els pots de cervesa a la paperera, als que malgasten l'aigua i als que pesquen a les 5 de la vesprada en ple estiu, als que... Ai, tio Pep, sort que no ho veus.

la mire, la imagine, la recorde... i no la reconec

Mar brava

Els meus records infantils em transporten al mar quiet i transparent, com sols està ara els dies de ponent. Entre a l'aigua, furgue un poc en el fons i trac un bon grapat de petxines (si n'ix alguna xicoteta, la torne a la mar perquè es faça gran). Ma tia se les menja allí mateix, crues. A mi m'agrada posar-les en un poalet i que ma mare les cuine d'aperitiu, per fer gana. Estic somiant.

Furga ara i voràs. Ni petxines ni carrancs. Potser un tros de rajola. Entre les barques petxineres i els espontanis amb els rastells, ho han exhaurit tot.

I si afegim que l'oratge s'ha tornat boig i hi ha un temporal darrere d'altre que arrossega fang i immundícia, t'adones que l'arena blanca de la meua infància ha agafat una tonalitat grisa, com bruta.

Recorde que abans es rebolicava poques vegades. Al voltant de mitjan agost, per la festa de la Mare de Déu, solia haver-hi algun foraster que s'ofegava perquè la mar estava brava, any rere any. Ma mare corria a donar aigua del Carmen, que guardava en un armari del bany, a la vídua del recent mort i feia que ens tancàrem dins de casa perquè els més menuts no ens adonarem del que havia passat. Per la finestra de casa, guaitàvem fins que s'emportaven a l'ofegat i es desfeia el rogle de gent que havia anat a escodrinyar. Ja podíem eixir de casa, amb la recomanació de no acostar-nos-hi a la vora de la mar, fins que s'aquietara. Encara no hi havia ni bandera roja ni, molt menys, socorristes.

Afortunadament, ara disposem els mesos d'estiu d'un servei de salvament marítim, amb barca i moto aquàtica, personal entrenat i banderes que senyalitzen als banyistes l'estat de la mar.

Xarradetes

Després de sopar, a l'estiu, eixíem a la porta de casa. Jo en l'engrunsadora, ella en el panerot i tu en l'escalonet de baixar a l'arena. Cada nit, la xarradeta. No necessitàvem televisió. De vegades, s'afegia més veïnat i estàvem fins a les tantes. No teníem pressa d'anar a dormir ni l'endemà l'obligació d'alçar-nos matí. En arribar a bona hora per prendre el bany, prou. Xarràvem de tot, d'històries de la vostra infància o de la meua, xafardejàvem un poc de coneguts, de coses del poble que havien passat mentre tu no hi eres, en definitiva, de la vida. La nit s'allargava entre el soroll del mar i la llum de la lluna. Quina tranquil·litat. Segons avançava la nit, anàvem abaixant el to de veu perquè el veïnat no ens marmolara, fins a acabar xiuxiuejant, però les rialles per algun comentari graciós trencaven el silenci de la nit. Quantes vegades hem sentit dir al veïnat: "Que no ho teniu bé? Ale, a dormir, gandules!" I nosaltres, ni cas.

Les nits d'estiu ja no són les mateixes. Ja ningú ix a la porta de casa a vetllar. Cadascú en sa casa i au. Jo tampoc isc perquè vos trobe a faltar.

Mire la platja i no la reconec.

Platja abandonada

Tota la meua vida al voltant d'ella i ara la mire i no la reconec.

Durant la meua infància la recorde lluny, i de fet, ho estava. A més de 100 metres, d'on està ara. Teníem una bona carrera des de la casa on estiuejàvem tota la família fins a la vora del mar, de la mar, com sempre hem nomenat la platja. Hi havia espai per a tot i per a tots. Ara la tenim damunt, amb tot el que això suposa: massificació a l'estiu i abandonament a l'hivern. A finals de juny ja comencen a amuntonar-se els para-sols a vora mar i no se'n van fins a la primera setmana de setembre, quan els xiquets i xiquetes comencen l'escola. Són dos mesos i mig on tornes a vore forasters que estiuegen a la nostra platja any rere any. Alguns han conegut la platja igual que jo, immensa fins a arribar a la mar. Diuen que la regressió de la nostra platja és deguda als espigons de canalització de la desembocadura del Xúquer, que generen un procés erosiu en les platges al sud. La reiterada aportació de milers de metres cúbics d'arena no aconsegueix l'efecte desitjat, donat que el mar s'ho emporta en la següent tempesta. Alguna solució tindrà, o la deixem perdre? La mire i no la reconec.

Nursia Martí Talens

Vora la mar, amb peus descalços,
castells d'arena i riures al vent,
somnis de sal i jocs tan alts,
com les ones en el moment.

El Passeig

març 2017 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

Mariner de bona traça

Una unitat del Servei de Salvament Marítim ha trobat les restes d'un navili enfonsat en el Golf de València.

Joan Castelló Lli

Entre les troballes aparegudes figura un diari de navegació on el capità ha deixat escrits tots els viatges que ha fet pel mar Mediterrani, subratllant aquelles característiques que uneixen a les diferents cultures que han sigut clau en la configuració del món occidental, amb referències concretes a la festa de les falles. Reproduïm a continuació alguns dels passatges més destacats escrits pel capità en el diari de navegació:

«Vos propose solcar les aigües seguint el rumb marcat per obres de referència de la literatura universal amb el propòsit d'arribar a bon port, que en el món de les falles no és un altre que tindre una bona collita d'enginy. El refrany diu que "la vela fa el mariner i el iot al senyoret" i, encara que nascut a Cullera, ni soc mariner ni tinc iot; soc, només, un aprenent de timoner, amant de la mar i de les falles.

Doncs bé, iniciem aquest singular periple en la localitat valenciana de Beniarjó, el poble natal del poeta Ausiàs March (1400-1459), que en el seu poema *Veles e vents* descriu com era el món de la navegació en el seu temps, després d'haver participat en les expedicions del rei Alfons el Magnànim a Còrsega i Sardenya:

Veles e vents han mos desigs complir
faent camins dubtosos per la mar.
Mestre i ponent contra d'ells veig armar:
xaloc, llevant los deuen subvenir
ab llurs amics lo grec e lo migjorn,
fent humils precs al vent tramuntanal
que en son bufar los sia parcial
e que tots cinc complesquen mon retorn.

El Passeig

març 2017 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

Molt abans que Ausiàs March, Homer, en el segle VIII a.C, va escriure L'Odissea, un poema amb què va establir, no sols el cànon literari occidental, sinó que es va convertir en sinònim d'un viatge ple d'aventures, com també ha deixat palés el poeta grec Constantí Kavafis (1863-1933) en *Camí a Ítaca*, on revisa i actualitza l'obra d'Homer i que va musicar Lluís Llach:

Quan surts per fer el viatge cap a Ítaca,
has de pregar que el camí sigui llarg,
ple d'aventures, ple de coneixences.
Bon viatge per als guerrers
que al seu poble són fidels,
afavoreixi el Déu dels vents
el velam del seu vaixell,
i malgrat llur vell combat
tinguin plaer dels cossos més amants.

La mar i la seua gent també ha inspirat a altres autors de renom que han escrit en la nostra llengua, com és el poeta i escriptor Miquel Martí i Pol (1929-2003).

Mare, si fos mariner,
mariner de bona traça,
me n'iria mar endins
tot sol amb la meva barca;
el vent fóra un crit de goig,
la vela, coloma blanca,
el cor, d'un blau com d'encís
i els ulls, d'un verd esperança.

El gran poeta valencià Vicent Andrés Estellés (1924-1993), veu d'un poble, comprometés i apassionat, però sense perdre la senzillesa en els seus versos, també s'ha inspirat en el mar en algunes de les seues composicions, com ara l'obra el *Quadern de la derrota*, escrita l'any 1980, i de la qual podem recuperar els següents versos mariners:

No sap pilot, ni ho sap qui du el timó,
el vent que fa, i segueixen per un
antic costum els camins de la mar.
Així vaig jo, com perdut dins de les hores,
com navegant que busca far enlloc
que el pot guiar; però la meua nau
sent els embats dels vents contradictoris,
i un cansament de fusta l'escomet.

El Passeig

març 2017 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

Amb El vell i la mar (1952), l'escriptor i periodista nord-americà Ernest Hemingway, que va obtindre el premi Nobel en 1954, ens va deixar palés el seu mestratge en el relat curt, amb un estil directe, sobri i clar, que va tindre una gran influència en la ficció del segle XX. Aquesta novel·la ha sigut adaptada al cine en nombroses ocasions, la més important, la protagonitzada per Spencer Tracy en 1958, dirigida per John Sturges, Henry King i Fred Zinnemann.

Aquesta obra tracta temes com la lluita contra l'adversitat, la solitud, la constància i la valentia, l'amistat, la lleialtat i la mort, la majoria dels quals estan molt presents en el món de les falles. Uns valors que conformen la personalitat, no sols de Santiago, un vell i solitari llop de mar, i Manolín, un jove grumet, sinó també dels supersticiosos pescadors del poble.

La majoria d'aquests temes estan molt presents en les festes de les falles.

En el món faller, la lluita contra l'adversitat la trobem en l'esforç d'una comissió contra l'oposició del veïnat pel soroll del casal; en la brega de l'artista contra el vent i la pluja en la plantà, i en suportar amb un aparent somriure la mala sort dels premis.

La solitud és la desesperació del president en veure que els fallers i falleres només volen que siguen altres els que arrimen el llom a l'hora d'encarregar-se de totes les feines, com ara el llibret, organitzar activitats o netejar el casal. *"Jo pague la quota i ho vull tot a taula parà",* és la justificació i la frase que identifica a aquestes persones.

La constància i valentia són les d'eixes persones que només miren pel bé de la falla i que sempre estan dispostes, any rere any, a fer un pas endavant i assumir responsabilitats al si de la comissió (ser president, ser de la junta directiva...), encara que això supose reduir una part del temps que li dedicaran a la família.

L'amistat és el clima de germanor que propicia relacions de confiança i confraternitat per a tota la vida. No són poques les parelles que s'han cone-

El Passeig

març 2017 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

gut en la falla i que, al pas del temps, han formalitzat la seua relació.

La lleialtat és defensar la continuïtat d'una tradició com la festa de les falles amb més de cent cinquanta anys d'existència i què defineix la forma de ser dels valencians i valencianes : sarcàstics, enginyosos i amb esperit d'artistes.

La mort queda escenificada cada 19 de març quan el foc posa punt final a un exercici. El dia 20, encara amb les cendres calentes i les espurnes sobrevolant el cel de la cremà, fallers i falleres tornaran a unir-se per a donar continuïtat a una festa que és ja Patrimoni Immaterial de la Humanitat.

Després d'aquestes reflexions generals, cal parlar de falles que tracten sobre temes mariners: de la mar, del Mediterrani, de la pesca i, inclús, de batalles navals.

Per obrir boca citaré dues falles de secció Especial: *El Mediterrani es mor*, de José Pascual Ibáñez *Pepet* (Bailén-Xàtiva *La ferroviària*, 1981), una falla en la qual el déu Neptú emergeix de les profunditats per a fer una denúncia sobre la contaminació que afecta el nostre mar, amb la proliferació de plàstics que redueixen la pesca. L'altra falla és *Mediterrànies*, d'Agustín Villanueva Collar (Na Jordana, 1989), una al·legoria a les cultures egípcia, grega, romana i islàmica que històricament han conformat la personalitat dels pobles europeus. Per damunt d'ells, una parella de pescadors es mostren atemorits pels residus radioactius que els nous bàrbars aboquen a la mar.

Mediterrànies, d'Agustín Villanueva Collar (Na Jordana, 1989).

Si volem parlar d'esports nàutics, la fita més important és *El desafiament*, de Pedro Santaeulalia (Pediatre Jorge Comín-Serra Calderona *Nou Campanar*, 2007), la falla dedicada a una peculiar celebració de la Copa Amèrica de vela en aigües tan valencianes com les de l'Albufera.

El Passeig

març 2017 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

Una altra proposta són les batalles navals que al llarg de la història s'han succeït en el Mediterrani. En matèria fallera, la més coneguda és *La batalla comercial*, de Regino Mas (Plaça del Mercat Central, 1949), una proposta en la qual un majestuós galió pirata (de nom *La bien pagà*) solca un mar embravit en què naufraguen la majoria dels ciutadans, impotents davant l'estraperlo, les cartilles de racionament i el frau dels botiguers en el pes dels aliments.

***El crepuscle dels Déus*, de Pedro Santaeulalia (Convent de Jerusalem, 2015).**

Tanquem aquest itinerari amb *El crepuscle dels Déus, de Pedro Santaeulalia* (Convent de Jerusalem, 2015), amb un Posidó cabrejat que llançava a les profunditats marines a déus actuals amb peus de fang, qüestionats pels seus dolents i polèmics comportaments, com el rei Juan Carlos I pel seu safari en Botswana; Francisco Camps i els negocis de la Gürtel amb el seu "amiguet de l'ànima", o Luis Bárcenas i els sobres en "*b*", entre altres.

La fascinació pel mar també està present en els ninots indultats a la ciutat de València. Abans de continuar, deixaré clar l'adulteració que suposa que el cànon de l'indult de les últimes dècades s'haja convertit en l'omnipresent

El Passeig

març 2017 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

***La batalla comercial*, de Regino Mas (Plaça del Mercat Central, 1949) i *El desafiament*, de Pedro Santaeulalia (Pediatre Jorge Comín-Serra Calderona Nou Campanar, 2007).**

representació d'escenes costumistes protagonitzades per iaios, xiquets i mascotes, que suposen més de la meitat de les figures que s'exhibeixen en el Museu Faller.

Com a exemple de temàtica marinera citaré dos indults: *Arts de pesca* (2004), d'Alejandro Santaeulalia, un grup integrat per un vell pescador en la popa d'un vaixell, acompanyat de dos nets i un gatet, junt amb una cistella amb les captures del dia. El conjunt formava part de la falla Exposició-Misser Mascó, que duia per lema *I will survive*. L'altre indult és *La pescatera* (2017), de l'artista Manolo Algarra per a la comissió d'Almirall Cadarso-Comte d'Altea, grup format per una dona i un xiquet que venen peix en una parada del mercat. La falla portava per títol *La maledicció de Mides*.

Per acomiadar-me, he emprat uns versos d'Antonio Machado, genuí representant de la generació del 98, que en el seu poemari *Soledades,* expressava aquest desig íntim:

Y cuando llegue el día
del último viaje,
y esté al partir la nave
que nunca ha de tornar,
me encontraréis a bordo,
ligero de equipaje,
casi desnudo, como los
hijos de la mar.

Bon vent i barca nova.

Ninot Indultat, 2004
Arts de pesca

Falla i mar, art i passió, flames que ballen amb gran emoció.

enyorança

Enyorar terra tan prompte t'endinses al blau marí.
Enyorar l'olor de salnitre una volta xafes terra.
La condemna del mariner és no deixar mai d'enyorar.

23 de setembre de 2017

Cassola, cassola d'arròs al forn. Mmmm tant de bo poguera canviar esta llauna de llentilles per un bon plat d'arròs al forn que tan bo prepara la meua dona. Bé, quasi millor encara, ho canviaria per tindre-la a ella una estoneta ací amb mi. Pense en la cara tan bonica que té, en agafar-la de la seua cintura que és la meua perdició... com la trobe a faltar! A la meua dona; a la meua família; a Pepet, el meu gos, els trobe a faltar a tots.

La veritat que a la mar s'està molt bé. Aquesta immensitat d'aigua t'ajuda a sentir-te lliure, despreocupat de tot. Connectes amb la natura i amb tu mateix. Però quan els dies passen, tanta aigua al teu voltant et fa sentir menut, després més menut encara i, a poc a poc, la soledat va apoderant-se, fins a entrar en un cicle de recordatoris on, tots i cadascun dels dies, tot et recorda als teus com si cada cosa fora un retrat d'ells, sempre acompanyant el teu camí. Les setmanes cada vegada se'm fan més llargues. La claror als matins em desperta i ja no puc pegar ull. Comence fent les meues tasques més avorrides: netege la coberta perquè puga assecar-se durant la llarga jornada, arregle la meua cambra, després torne cap a dalt per a mirar al meu voltant, i... de nou, la mateixa feina d'ahir i de demà. Però bé, si he de triar entre el sol i la lluna, tinc ben clar que la foscor encara la porte pitjor, les nits em fan pensar més encara en la meua Isabel, la meua meravellosa dona.

Jo soc un home endurit, sense pors. Que pot amb tot, dirien alguns. Però sovint, em canse d'este personatge, perquè a la fi és el que he creat per a enfrontar-me al món, a la mar, i sols em queda el meu quadern on escriure estes reflexions i poder admetre-ho i tornar a respirar. Poder admetre que no soc tan fort i sent

enyorança per veure a la meua família, a la meua dona. I poder confessar les meues pors, com ara, l'angoixa que la mar puga trencar el vaixell i no tornar a veure a qui realment em fa ser qui soc, a qui em fa sentir viu, a qui cada vegada que em faig a la mar em fa tornar a casa de nou.

Ara ja sols puc pensar que són sols quatre setmanes les que em separen de tornar a la meua llar. Entraré cantant com sempre, amb un somriure ple que amague les llàgrimes d'alegria que no puc deixar caure, i només arribar, agafaré ben fort contra el meu pit a Isabel. Després de menjar-me eixa cassoleta d'arròs al forn, ens n'anirem a passejar amb Pepet. I, a la fi, després d'altre llarg viatge, podré descansar a casa amb el cor ple, per a agafar forces i seguir el cicle del mariner.

Lucia Sancirilo Gómez

mis satge en una botella

Missatge en la botella, viatjant sense fi, de mans a mans, arriba fins a mi.

Era una vesprada de finals d'agost a la platja de Tavernes de la Valldigna, i Mireia, una xiqueta d'onze anys, estava tan avorrida que se'n pujava per les parets. Les seues amigues havien tornat ja als seus pobles per començar les classes, i ella feia una hora que li pegava la tabarra a la seua àvia perquè l'acompanyara una estona a la platja, que era el que més li agradava del món. La seua àvia no tenia molta gana d'anar-hi, perquè, per a ella, empudegar-se d'arena era un fastig. Però Mireia es va posar tan llandosa, que no va tindre més remei que baixar una estoneta amb ella a la mar.

Mentre passejaven les dos juntes per l'arena es trobaren una botella de vidre i Mireia tingué la brillant idea de fer el mateix que a les històries de pirates que tant li agradaven. Escriuria un missatge per a tirar-lo a l'aigua dins la botella i veure fins on podria arribar. Dit i fet. Amb l'ajuda de l'àvia, la xiqueta escrigué el següent missatge: "Soc Mireia i hui és un dels dies més avorrits de tot l'estiu, perquè no puc jugar amb les meues amigues. Sort que la meua àvia m'ha dut al meu lloc preferit del món. I tu, que t'has trobat este missatge, com et dius?".

Quan ja havien llançat la botella amb el missatge a la mar, veieren com desapareixia de la seua vista. Així i tot, Mireia tornava cada dia a la voreta de la mar per veure si la botella havia tornat amb una resposta. Però no va haver-hi sort.

Per fi havia arribat el matí, i com cada dia des que estava en aquella illa, Arjan agafà una pedra per fer la marca on portava el compte dels dies que duia allí, tot sol i esperant que alguna persona el rescatara. Setanta-dos dies ja, i pregant perquè no foren setanta-tres. Quan es disposava a buscar el menjar, va veure una espècie de resplendor prop de la vora de la mar. Mort de curiositat, es va arrimar per veure què era. Bé, sols era una botella de vidre, però prompte es va adonar que no era una botella qualsevol, esta tenia, per a sorpresa seua, un paper dins. En desplegar-lo no va entendre res del que posava. Estava escrit en una llengua completament diferent de la seua. Tot i això, es va emocionar molt, era el primer contacte que tenia amb una persona des de feia més de dos mesos, i, sense pensar-s'ho ni un segon va contestar el que pensava o volia imaginar que posaria en aquell enigmàtic missatge.

Arjan va començar a escriure com havia arribat a l'illa i demanava, per favor, que si algú llegia aquell missatge, anara a rescatar-lo. Després d'assegurar-se tancar bé la botella amb el missatge, la va llançar de nou a l'aigua. I, igual que feren Mireia i la seua àvia, ell també s'esperà a la voreta fins que desaparegué de la seua vista. I allí es quedà, en aquella illa, esperant que algú trobara el missatge que el conduiria fins a ell.

El capità Smith portava ja un mes dalt del seu vaixell pesquer. En eixos moments estaven descarregant la pesca del dia, però estava molt desanimat. Aquell viatge se li estava fent molt llarg. Només tenia al cap la seua filla, que en aquells dies ja seria mare, i ell s'ho havia perdut. Tan capficat estava que no era conscient de tot el que la xarxa de pescar havia arreplegat. Però, una cosa brillant va captar la seua atenció, i es va adonar que entre tots els peixos s'havia colat una botella de vidre plena de papers. La curiositat va fer obrir-la, hi havia uns deu papers, uns de més menuts, altres de més grans, cadascun escrit amb diferent lletra i en distints idiomes. Ell sols va poder entendre els que estaven en anglés. Alguns parlaven d'un amor perdut. Altres sols deien "Hola" i entre tots aquells també estava el missatge de SOS d'Arjan. Tant de bo l'hagueren pogut rescatar, va pensar el capità.

Tan desanimat com estava aquell dia, el capità pensà que seria una gran idea desfogar-se i va començar a escriure els seus sentiments, com si volguera abocar la seua tristesa i que esta romanguera en la mar dins d'aquella botella.

Per fi, han començat les vacances i ja està a l'apartament de la platja, aquella casa que l'ha vist créixer estiu rere estiu. Hui aprofitarà per a anar a la mar amb la seua filla i nadar un poc. Mentre es banyaven els peus, van veure una botella de vidre rodant pel seu voltant. Aquella botella li recordava molt a aquella que, ja feia un bon grapat d'anys, va tirar una vesprada amb la seua àvia quan era menuda. En obrir-la va trobar molts papers farcits d'un fum de missatges, tots contant una història distinta i totes connectades per la mateixa botella. Entre ells, estava el missatge que ho va començar tot, el seu. Ni tan sols la Mireia d'onze anys s'haguera imaginat com de lluny podria haver arribat.

Laia Sifres Fons

dia de pesca

4 d'octubre de 2018

Hui la jornada de pesca ha sigut productiva i variada i hem pogut arreplegar les espècies més conegudes de la mar Mediterrània. Crec que faré un descans, dibuixar em relaxa...

La palomina

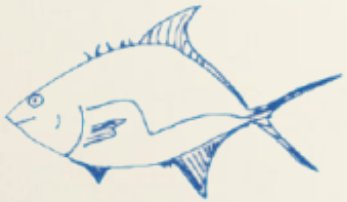

Aquest és un peix de la família dels caràngids. La major part dels peixos que pertanyen a aquesta família solen ser tropicals o subtropicals. Aquest en concret creix més d'un metre i el seu pes pot superar els 25 quilos.

La Palomina la podem trobar a les nostres costes quasi tot l'any.

És un gran depredador que freqüenta les desembocadures dels rius, perquè allí se sol reunir la majoria de les espècies que caça, principalment les llisses.

El més comú és trobar-los en xicotets bancs quan són de xicoteta i mitjana talla. I malauradament cada vegada és més difícil trobar grans exemplars, els quals solen caçar sols o per parelles.

La població de grans palometons a les nostres costes ha baixat considerablement i cal cuidar precisament als de talla gran, ja que són els que es reprodueixen.

Quant a la seua pesca esportiva cal remarcar que és l'espècie reina. La seua velocitat i bravura el fan únic.

Sempre deixa bocabadat a qualsevol espectador en veure'l nadar darrere dels esquers artificials traspuntant la seua prominent aleta dorsal.

El golfàs (Pomatomus saltatrix)

Aquest peix té molts noms, depenent de la zona. A Catalunya li diuen tallahams.

És un depredador molt agressiu i el podem trobar a tota la nostra costa especialment a les desembocadures, on s'alimenta de peix pasto i llisses.

El pagell

Aquest peix viu en aigües properes a la costa als fons mixtes de roca i alga, sobretot als fons gravosos i arenals.

La seua mida més comuna és entre 10 i 30 centímetres, el màxim que s'ha vist és 50 centímetres. Menja peixos menuts, xicotets crustacis i cucs.

La seua carn és fina i blanca. És un peix prou apreciat a la taula, ja siga cuinat a la planxa o al forn.

La llampuga

Aquest peix habita als oceans i ve al Mediterrani a pondre els seus ous. Són peixos de creixement ràpid. Els grans reproductors sols venen de pas quan la temperatura de l'aigua comença a pujar després de l'hivern. Les cries abandonen les nostres aigües quan la temperatura de l'aigua comença a baixar, sobre el mes d'octubre, amb un pes que pot superar els 3 quilos.

En la resta del món el coneixen com a "mahi-mahi" un nom que prové de l'idioma hawaià i significa "molt fort".

El pagre

Aquest peix viu als fons rocosos, entre els cinc i els cent trenta metres aproximadament. La seua mida pot arribar als 60 centímetres i superar els 5 quilos de pes. S'alimenta d'invertebrats, crustacis i cefalòpodes.

Té un gran valor culinari i és un gran rival per al pescador esportiu.

Gall de sant Pere

Solen ser peixos solitaris i poc àgils. Viuen als grans fons. Entre els 5 i els 360 metres. El seu pes màxim és un poc més de 5 quilos.

S'alimenten sobretot d'altres peixos i cefalòpodes que solen caçar fent servir el mimetisme i el sigil.

Es tracta d'un peix pintoresc de veritat i un espectacle per a la taula, ja que es pot cuinar de diverses formes, inclús és molt bo per a fer un bon guisat.

La serviola

La serviola és un dels peixos més reconeguts a escala mundial pel seu caràcter combatiu. Pot arribar a pesar un màxim de 60 quilos. La seua carn és blanca i molt suau i els podem trobar a la roca, al coral i als vaixells enfonsats.

El llobarro

El seu nom és "Lupus' i prové del llatí. Significa llop. Viu principalment a part de l'Atlàntic, del Senegal i Noruega i sobretot al nostre mediterrani.

No hi ha cap veda definida per a la seua pesca (que jo sàpiga). Però no cal molestar-los des de gener a març, ja que són els mesos en què es reprodueixen.

És un peix cobdiciat per pescadors professionals i esportius per la seua carn, de sobra ben reconeguda, i per la seua barreja de voracitat i astúcia.

Són molt territorials i, de vegades, ataquen a altres peixos més bé perquè se senten molestats que per fam.

Poden recórrer quilòmetres mentre la seua aigua tinga prou salinitat.

El mabre

El mabre es localitza als fons de sorra i fangosos, relativament a prop de la vora.

Els encanta buscar el seu aliment preferit, el cuc de platja, i fan servir el seu morro per a furgar. Té una bona bancada de dents i parteixen les clòtxines i tellines fàcilment. Mengen mol·luscos, crustacis i cucs.

El déntol

Aquest peix s'anomena així pels quatre grans claus que té a la boca, no tenen molars.

Inofensius per a humans i molt depredadors entre els peixos. Poden fer d'alçada fins a un metre i pesar catorze quilos com a màxim. Els calamars per a ells són com les llepolies per als xiquets.

El peix arsanya

Aquest no creix més de 30 centímetres. Fa una vida sedentària als fons arenosos. Apreciat a la gastronomia i temut pels banyistes.

Té una aleta dorsal molt tòxica, i el seu verí és prou dolorós. Tot i que el dolor remet aplicant calor a zona afectada, cal acudir a un centre mèdic en cas que ens pique un.

La llissa

Aquest peix és dels més comuns a les aigües de la nostra terreta.
Sol viure molt a prop de la costa però sobretot entrats uns quilòmetres a les desembocadures dels rius.

La llissa està molt lligada als nostres avantpassats per la gastronomia i per la pesca amb la típica "canya de carrutxa valenciana".

Hui en dia es continua pescant i comercialitzant al nostre territori.

Dibuixos: Clara Gran Escrivà
Informació: Manuel Llobell Garcia

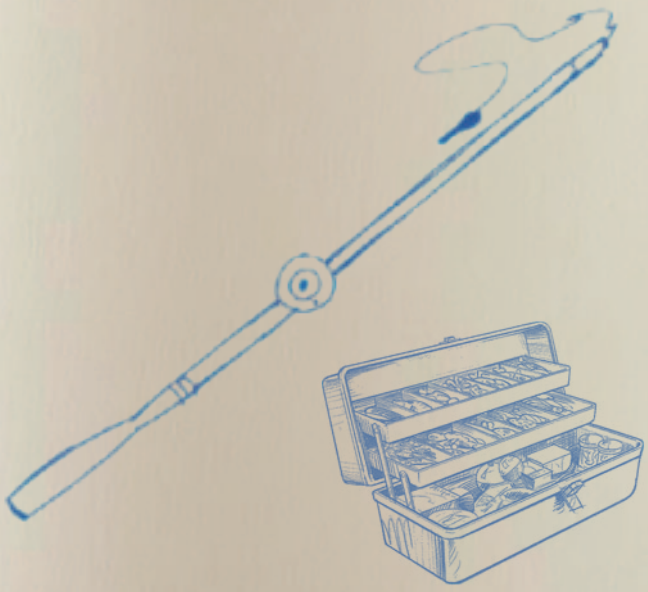

Aquest tipus de muntatge de casret a la canya de pescar és típic a la Comunitat Valenciana des de fa molts anys. A la resta d'Espanya és raríssim veure'l.

Està molt lligat als nostres costums i sobretot a la pesca de la llissa

suquet de sèpia

i gamba roja

Suquet de sèpia i gamba roja

L'olor de sal, d'escullera, de mar, unes olors que quasi es tasten, i que venen acompanyades d'una sensació tan familiar que ens recorda d'on venim, són en gran part la inspiració d'aquesta recepta tan nostra que ací recorde.

Una recepta quasi obligatòria i totalment reconfortant per a qualsevol persona nascuda al Mediterrani, a l'abric d'una cultura i d'una tradició lligada a la mar i als seus productes.

Ací deixe per escrit les instruccions bàsiques d'aquesta preparació perquè perfumem casa i saciem la fam i el cor amb bons aliments. Visca la tradició i visca la marina!

Recepta de Carlos Talens Sansaloni

Pàgina 1

INGREDIENTS
PER A 4 PERSONES:

Caldo

16 caps de gamba
300g morralla
1 ceba
1 fenoll
1 carlota
La part verda d'un porro
1 rama d'api
2 grans d'all
1 fulla de llorer
3 litres d'aigua
C/S (cullerada sopera) d'oli d'oliva

Suquet

16 gambes pelades
2 sèpies brutes (uns 600g aproximadament)
600g creilla
1 ceba
La part blanca d'un porro
2 grans d'all
200g tomaca ratllada
100g vi blanc (uns got)
50g Brandi (un bon xorro)
3g pimentó dolç (1 cullerada)
1g pimentó picant (1/2 cullerada)
1 pessic de safrà
C/S d'oli d'oliva

Picada

2 grans d'all
4 rosques de pa torrat
40g ametlles fregides
C/S julivert

Passos

Per al caldo:

1. Sofregir els caps i pells de les gambes uns minuts.
2. Afegir les verdures prou tallades i sofregir uns 10 minuts.
3. Afegir la morralla, el llorer i tres litres d'aigua i bullir 40 minuts a foc mitjà-alt.
4. Esmicolar caps i espines per extraure els sabors i colar el caldo.

Per al suquet:

1. Picar la ceba, l'all i el porro i sofregir un mínim de 15 minuts.
2. Afegir el pimentó i sofregim uns segons.
3. Afegir la tomaca i sofregim fins que evapore (uns 5 minuts).
4. Afegir i flamejar el brandi.
5. Afegir i evaporar el vi blanc.
6. Afegir la sépia trossejada, la melsa, el safrà, un poc de sal i sofregir uns 5 minuts. És important matxucar la melsa per integrar-la bé al sofregit.
7. Cascar les creïlles i sofregir-les durant 10 minuts, mesclar-les bé amb el sofregit és un bon truc perquè agafen molt de sabor i una bona textura.
8. Cobrir amb caldo, i cuinar a foc fort fins que les creïlles estiguen cuites i el caldo vaja espessint, remenant de tant en tant i afegint caldo a mesura que vaja reduint amb les creïlles (uns 25 minuts).
9. Afegir la picada, mesclar bé i deixar reposar 10 minuts apartat fora del foc.

10. Rectificar de sal i si cal alleugerar amb un poc d'aigua.

11. Saltar lleugerament les gambes amb un poc d'oli i sal.

12. Rematar el plat amb julivert i ametles picades i les gambes.

Per a la picada:

1. Matxucar amb el morter les ametles, els alls i el julivert fins que fem una pasta, reservant algunes ametles i julivert picats per a decorar i rematar al final.

2. Afegir el pa torrat i continuar matxucant fins a incorporar-lo del tot i fer una pasta.

Consells:

En cas de no trobar fenoll, es pot afegir un poquet de cassalla al caldo.

No és necessari flamejar, però li dona un toc especial.

Cascar en compte de tallar les creilles és fonamental per espessir i lligar la preparació.

Utilitzar la melsa de la sépia és crucial per a potenciar el sabor.

Salar amb precaució, ja que els ingredients marins i de la picada ja aporten sal de manera natural.

Afegir caldo a les creilles a poc a poc segons vagen necessitant perquè reduïsca bé i concentre el sabor.

Vigilar la melsa en sofregir-la, pel fet que és delicada i es pot cremar.

No tindre por al julivert per a la picada.

Pàgina 4

La melsa

el dia dels ofegats

Sempre m'ha cridat l'atenció aquella advertència de vells que diu: "Espai amb la mar per Sant Jaume, que sempre s'ofega algú".

19 de juliol de 2019

"Hui és Sant Jaume, no nades en la mar que hui sempre s'ofega algú". Estes eren les paraules que cada 25 de juliol em deia ma uela Carmen –nascuda el 1918– amb una gran preocupació. Eixa creença ha acompanyat a molts dels nostres avantpassats i l'advertència ens obri una finestra a parar-nos a veure com entenia la vida qui visqué en el passat al nostre estimat poble.

Sant Jaume, que sempre és el 25 de juliol, és una data molt assenyalada en la nostra identitat com a poble valler. Per a Tavernes sempre ha sigut un dia important. Per Sant Jaume, la gent del nostre poble anava a la mar a muntar la barraca.

Es tractava de posar uns puntals i al seu voltant qualsevol element que fera les funcions de parets. Fustes, xapes de llauna o teles eren bones. Els elements més forts s'utilitzaven per a fer el sostre. Si era uralita, ja era tot un luxe. L'objectiu era evitar el sol i la pluja, encara que si plovia, el soroll de les gotes amb la uralita o la xapa era un martiri, una constant matraca que impedia agafar el son.

La barraca no tenia més elements que les quatre parets. Les necessitats fisiològiques es feien baix del marge de la mar. Eixe era l'excusat comú. Les terres del marge eren poc valuoses perquè el salnitre afectava els cultius. Qui anava a dir que anys després serien les terres de més valor quan va començar el boom turístic i el costum d'estiuejar.

La barraca solia muntar-se en Sant Jaume i la gent tornava al poble per Sant Llorenç, el 10 d'agost. Lògicament, cada família s'adaptava a les seues possibilitats, però podríem dir que eixa era la tònica general per tal de fer-nos una idea.

I què passava en Sant Jaume? Molt senzill, era festa i com que no es treballava, es feia un bon comboi. Una paella a llenya, unes cançons per animar-se, més vi del que seria recomanable... i la festa estava servida, així com les conseqüències que es podien derivar dels excessos.

La festa s'allargava, la calor sufocava i la gent entrava a la mar. S'ajuntaven moltes circumstàncies. Per una banda, els efectes de l'alcohol feien confiats als festers i festeres. Per l'altra, la mar a la vesprada sol picar-se per les dates de Sant Jaume i eren temps en els quals molta gent no sabia nadar. Tot això feia que algú s'envalentira i fora massa atrevit. Recordem que no s'ha de perdre el respecte a la mar. Segur que en la memòria dels nostres avantpassats hi perdurava algun tràgic succés d'ofegament o de grans dificultats per a poder eixir de l'aigua durant esta festa.

Això feia que la gent gran advertira de no nadar en Sant Jaume. Però, evidentment, la culpa de la por no era per la festa de Sant Jaume, seria més adequat atribuir esta advertència a allò de passar-se'n amb la festa.

Però com era la mar en aquells temps? A Tavernes anem a la mar, no tant a la platja. Ara es gasta indistintament, però a la Vall es deia "anar a la mar", mentre que en poblacions veïnes es deia "anar a la platja". El motiu és que en la platja sols estava la mar, no hi havia urbanitzacions.

Allà per l'any 1930 o poc després de la Guerra Civil, era molt fàcil veure dofins en el blau de la mar enfront de la costa de Tavernes. Recorde que ma uelo, Vicent Ganxa, nascut en 1916, em comentava que el seu amic Escandell era "molt nadador i quan veia els dofins entrava a la mar, allà dins, i anava a nadar amb ells". Cap amic més el seguia, perquè a penes sabien flotar i molt menys nadar amb agilitat.

Com hem dit, la gent es feia barraques que duraven pocs dies dretes. La platja, la mar, era totalment salvatge, verge. Les primeres cases que es feren foren les que hi ha en la zona del Camí del Mar. Es pagaven 7 pessetes als carabiners (podríem dir que eren els policies de l'època) i ja es podia fer la casa d'obra. Això va fer que les barraques deixaren pas a les edificacions.

Tavernes no ha sigut mai un poble pescador. Poca gent tenia barca. La Vall ha viscut quasi sempre d'esquena a la mar. Es veia més un divertiment que no una font de recursos naturals. Sí que hem de dir que Tavernes ha sigut un poble de telliners. Quan estava permés, era molt habitual veure al veïnat fent "petxinetes" amb eixe aparell que consistia en un rasclet, una espècie de pal amb una corretja que anava a la cintura per a poder fer millor la força. El rasclet era metàl·lic i la part de les punxes es posava dins l'arena. Tenia enganxada a un costat una xarxa menuda. Amb aigua per mig cos, s'anava per dins la mar fent passar el rasclet, amb força, estacat un pam dins la sorra. Així és com feien que quedaren les tellines dins la xarxa.

Els temps han canviat. No hi ha barraques, no hi ha dofins ni hi ha telliners, però sempre hem de recordar la precaució: per Sant Jaume, espai amb la mar.

Carlos Gimeno Bosch

Hui és dia de records i a més Sant Jaume. Escandell i Ganxa, quins temps aquells!

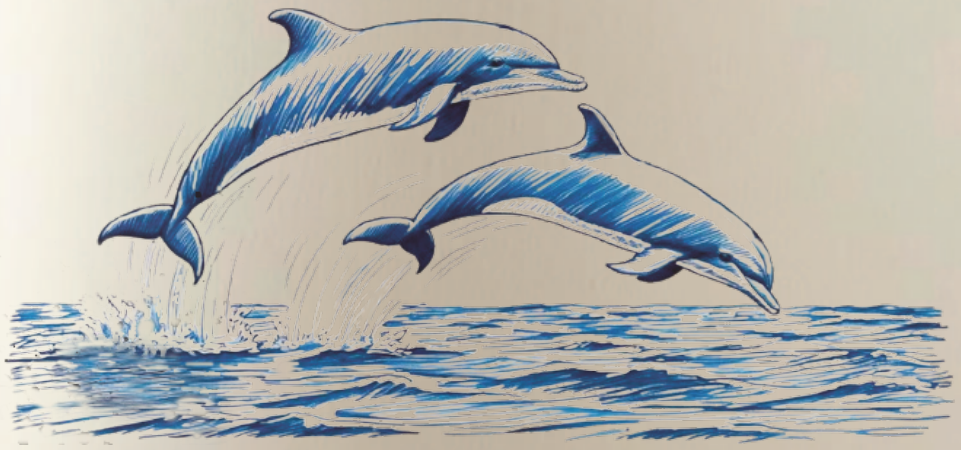

edul is fantastic?

Hui, m'ha vingut al cap un antic company marsiner gallec a qui li tinc molta estima i amb qui sempre em barallava defenent la clòtxina valenciana enfront del mol·lusc gallec. I llavors, m'ha vingut la inspiració.

11 de febrer de 2020

Este gran dubte m'ha desvetllat en plena nit... musclo o clòtxina?

Comencem discussió eterna:
El musclo és com la clòtxina?
Gustós o per a llengua fina?
Ací està el gran dilema.

No cal deixar en evidència,
el que tenim al Mediterrani.
Les aigües com les de València
són subtils com el gerani.

Consta de dues cames o valves,
que dona goig separar-les,
i amb suaus gemecs amables
mostra el secret de les fades.

Sucosa, tendra, amb gust de mar.
La clòtxina a tots enamora,
tan saborosa al paladar
i amb olor captivadora.

De tacte suau, moll i viscós.
El sabor realment exquisit.
Un plaer com no n'hi ha dos,
que agrada fins al marit.

A l'estiu floreix per dins,
com als mesos sense erra,
ja no sé si dins dels jeans
o a les profundes aigües de la terra.

Si li traus la negra roba,
s'ataülla joia ben fina,
com a la Mediterrània no se'n troba.
Esta clòtxina està tan viva!

El mar canta a la seua bellesa,
i la clòtxina pacient, discreta,
espera que algú li tire sarpa
i que d'ella faça festa.

Clòtxines, jo mai les he fet en cassalla,
sempre al vapor o a la marinera.
Però amb esta beguda anisada
afirmen que s'obrin a la primera.

Per cuinar-les cal delicadesa
i suaument acaronar
perquè una mà maldestra
les valves farà tancar.

Hi ha qui prefereix la clòtxina depilar,
ja que amb les barbes a la roca s'aferra.
Però a qui li agrada el sabor a mar,
amb un xuplit tot s'ho menja.

Tal com una fórmula magistral
la negra clòtxina has de cuinar.
A foc lent, sense aturar,
i el millor mol·lusc vas a menjar.

Moltes formes de cuinar-la hi ha,
siga en horitzontal o vertical.
Però la que a mi més m'agrà(da)
és la recepta tradicional.

Un raig d'oli verge d'oliva,
com a potent lubricant,
de pebre negre una mica
per la seua essència atrapar.

La llima fa que connecte
el saborós fruit del mar
amb ingredients més erectes
com són el llorer i l'all.

Quan exhala el seu baf,
és el moment de deixar-la quieta.
Tapar-la si s'escau,
fins que quede ben feta.

Vos contaré un secret:
si la molla la veus clara,
a la boca sigues discret.
Un mascle t'estàs menjant ara.

És una qüestió hormonal.
La femella és ben ataronjada.
El mascle, com tot animal,
és més clar, com l'albada.

Quan ixes de la terreta a menjar,
en vore't cara de gana,
el mejillón xilè et volen donar.
Demana clòtxina valenciana!

Un lamel·libranqui ataronjat
ens vol fer la competència.
En grandària ja ens ha guanyat,
però no perdeu la paciència.

Culpable és el Mytilus edulis,
que amb força ve de l'Atlàntic,
però el nostre galloprovincialis
té més sabor i és més romàntic.

Per a concloure el debat
el musclo valencià és orgiàstic;
la clòtxina, millor al natural
i l'Edulis no és tan fantàstic.

José Vicente
Benavent
San Cornelio

Clòtxines al vapor

Temps de preparació: 5 minuts
Temps de cocció: 5 minuts
Temps total: 10 minuts

INGREDIENTS PER A 4 PERSONES:

1 quilo de clòtxines fresques
Uns granets de pebre negre
2 fulles de llorer
50 ml d'aigua
1 llima

PREPARACIÓ:

Netegem les clòtxines i posem tots els ingredients en un pesol, la llima trossejada. Tapem el pesol i ho posem a bollir a foc mig alt fins que s'òbriguen totes les clòtxines (5 minuts). Només queda servir i menjar! Bon profit.

Recorda que les que no s'obrin millor no te les menges!

tre sors baix l'aigua

La mar s'emporta moltes coses però també et regala tresors.

Situem-nos en el context històric del final de la República romana, en el segle I aC. Ja aleshores, l'àrea que envolta el Montgó, el Cap de la Nau i les costes de la Marina Alta era un indret destacat en el mapa dels enclavaments comercials del món antic, sent l'únic refugi natural que les naus podien trobar entre el Delta de l'Ebre i Carthago Nova (actual Cartagena). Amb tot, aquest refugi no sempre era garantia de salvació; i resultat d'això en són els nombrosos enfonsaments de vaixells que s'han produït i, per conseqüent, l'enorme nombre de vestigis del passat que han quedat sepultats davall d'aquestes aigües: restes d'embarcacions, productes agrícoles i d'artesania, i instruments antics de navegació.

I això era normal en l'època antiga, ja que el relleu i l'orografia de la zona provoquen una especial barreja de vents que confonien les naus i causaven aquests enfonsaments.

Concretem encara més aquest context històric: la dècada que transcorre entre el 75 i el 65 aC, un període de plena decadència en què les guerres civils i les revoltes populars (com la d'Espàrtac) assotaven tota la Mediterrània.

En aquest context i en aquest indret (les terres valencianes de la Marina Alta), el rebel Quintus Sertorius va establir la seua base naval, des d'on no només lluitava contra les tropes de la República romana sinó que controlava el comerç que arribava a Dianium (Dénia) des de pràcticament totes les províncies romanes.

—Fill meu, mira aquests penya-segats i aquestes cales que tens al teu davant. Alça el cap i mira la mar!

—Sí, pare.

—Fixa't en l'horitzó. Què veus?

—Res, pare.

—Doncs mira'l cada dia. Ara hi veus pau i tranquil·litat, però algun dia hi veuràs arribar el perill des d'allí.

—Pare, què és allò que es veu a prop d'aquella roca? No és cap pedra ni animal. Sembla... No sé, una proa de nau; però també una àmfora. No ho sé, és que estem molt lluny.

—Fill meu, ho has vist bé. Són restes de les mercaderies que des dels temps dels fenicis arribaven fins ací. Recolza't sobre aquesta roca i escolta'm amb atenció.

—Pare, estic bé ací?

—Sí, escolta. Des de fa moltes dècades, jo diria que segles, els mariners naveguen de banda a banda per tota la Mediterrània. I ací, en l'entorn del Montgó, fa generacions que els antics pobladors ibers hi veuen naufragar galeres i embarcacions plenes d'articles comercials de luxe i de primera necessitat. I ara ho fem nosaltres, els romans.

—Pare, què vols dir amb això? No entenc aquestes coses que dius...

—Fill, mira aquelles roques que hi ha a prop del penya-segat. Fixa't. Hi ha només pedres o hi ha alguna cosa més?

—Més coses, pare. I algunes brillen, però no sé què són.

—Àmfores amb vi, ibèriques, fenícies i romanes; plats, gots, gerres amb productes alimentaris... Que jo sàpia, hi ha mercaderies de més de 80 naus enfonsades que provenien de terres molt llunyanes. De terres tan llunyanes com la mateixa Roma; i, fins i tot, de l'altre costat de la Mediterrània. Naus que arribaven al voltant de les nostres costes amb productes de luxe per a vendre i comerciants a bord amb diners per a comprar les nostres artesanies i els nostres productes agraris.

—Pare, qui són aquests ibers i fenicis dels qui parles?

—Són pobles que nosaltres, els romans, hem conquerit i que han assumit la nostra cultura.

—I nosaltres la seua, per què no?

—He, he. Nosaltres, en part, també l'hem presa. El fet d'intercanviar productes d'ací i d'allà, durant dècades i dècades, ha barrejat els modes de vida de molts pobles. Mira, ni els romans vivim com abans ni els ibers viuen com vivien. Ara, tots ens hem barrejat i hi vivim d'una mateixa forma. Per això, tots mengem i bevem els mateixos productes i tots usem les mateixes artesanies.

—I de tan lluny arriben aquests vaixells, pare?

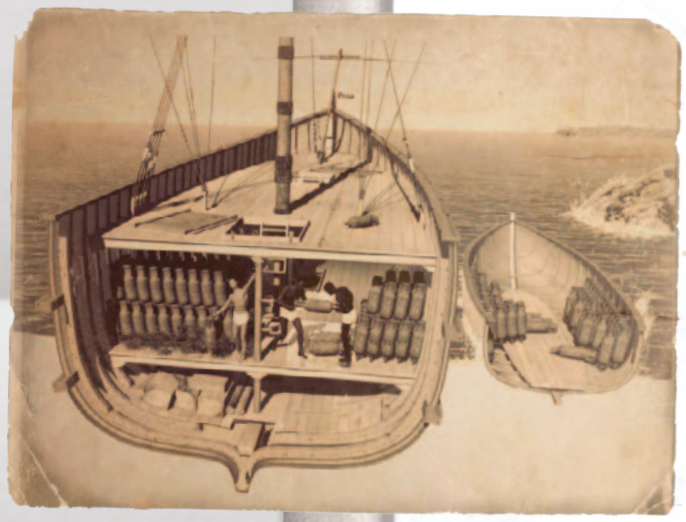

Interior i exterior d'una nau romana per al transport de mercaderies.

—De lluny i més lluny encara! Ací a Dianium, han arribat naus de mercaders des dels temps més remots. Al nostre port i a les nostres costes s'han intercanviat productes arribats des de les ciutats iberes de Kese (la posterior Tarraco romana) i d'Arse (batejada posteriorment pels romans com a Saguntum); de la fenícia Gadir (l'actual Cadis i que els romans van anomenar Gades); de la fenício-púnica Malaca (actual Màlaga), i de la púnica Carthago Nova (l'actual Cartagena).

—De tants llocs?

—Sí, de tants llocs. De llocs que són aliats i també de terres d'enemics. Una cosa són les rivalitats polítiques i altra cosa són els diners. Fixa't que també hi arriben productes d'Ostia (port marítim de Roma), Nàpols, Alexandria, el Pireu (port d'Atenes) o Narbona.

—Però, pare, en hivern la mar està molt brava i les ones arriben fins a molt alt. Com és que no s'enfonsen totes les naus?

—L'experiència, fill, l'experiència. I l'observació! Quan els romans vam conquerir aquestes terres ens vam adonar dels coneixements que la gent local tenia de la mar que les envolta. Els hi vam escoltar i en vam aprendre. Saps quins són els millors mesos per a navegar? Entre finals de juliol i mitjans de setembre.

—I per què?

—Perquè la mar està més calmada. Fora d'aquest període, qualsevol navegació suposa un enorme perill d'enfonsament.

—Però hi ha moltes restes de naus i de productes... És que els mariners no ho saben això?

—Clar que ho saben, però la mar sol trair als mariners. Estem en un punt del món on els vents són inconstants i l'orientació és variable. A més, el fred, la mala mar i les tempestes no avisen; tampoc en estiu. I per això hi ha tantes mercaderies, i tan diverses, en el fons de mar. Mercaderies i també les mateixes naus que les transportaven.

—I pare, només hi ha restes ací?

—No, home, no! Les costes de la Mediterrània n'estan plenes. Mira, de totes les que hi ha al nostre voltant en destaca una. I no està massa lluny d'on estem. Mon pare me la va mostrar

quan jo era xiquet, una nau provinent de Campània (golf de Nàpols) que hi transportava una mercaderia exclusiva per a gent amb un alt nivell adquisitiu.

—Alt nivell adquisitiu? Què vol dir això?

—Que la població més adinerada de Dianium (Dénia) no té res a envejar a les famílies benestants de Roma. Que a Dianium hi arriben productes de luxe que fan que el nostre mode de vida siga de primer nivell.

—I això només passava ací?

—No, a Roma es viu molt bé, però a províncies també. I ho sé de cosa certa perquè mon pare em contava que aquesta nau que va naufragar ací provenia de Tarraco (Tarragona), però mai va arribar a la seua destinació: Cartago Nova (Cartagena). I que quan va naufragar es va enfonsar tot allò que hi havia a les seues bodegues: àmfores plenes de vi de Falern (considerat com un dels vins més prestigiosos i exquisits de l'antiguitat); 100 peces de ceràmica de vernís negre de Campània (50 d'elles sense cap defecte ni trencament), i una desena de cassoles (amb les seues tapadores) de ceràmica de vernís roig de Pompeia.

Àmfora vinària de Saguntum, trobada en l'Almadrava, Dénia.

—I com sabia el teu pare d'on venien aquelles naus?

—Per una troballa que va arribar a les costes des del fons de la mar: moltes de les àmfores i de les gerres tenien tapades les seues obertures amb taps d'argila que segellaven el contingut. Aquests taps no només evitaven la pèrdua de la mercaderia que hi conté l'àmfora sinó que hi tenien marcat el nom i l'origen del taller o celler de procedència.

—I quin nom hi havia escrit en els taps d'aquella nau?

—El del mercader tarragoní Tiberius Claudius Amiantus.

—I n'hi ha més de restes com aquestes en altres llocs?

—I tant! Mira, no fa massa anys, una nau provinent del golf de Cadis i carregada amb àmfores plenes d'oli originari de la Bètica va encallar i es va enfonsar cap al sud,

Taps del mercader Tiberius

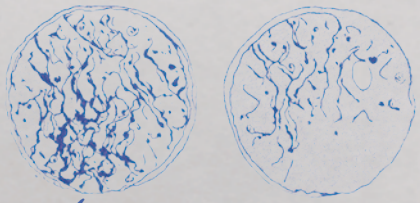

Museu Arqueològic de Dénia

passant l'escullera. Una altra es va trobar sota els penya-segats (en la zona de la Punta del Faralló, a prop de les Rotes de Dénia). Anava carregada amb ceràmica de Cartago (a l'actual Tunísia) i procedia del port d'Eivissa.

—Però, i en llocs més llunyans?

—Jo sé d'una altra troballa més al sud, passant les serres d'Ifac. Una nau d'uns 30 metres d'eslora (coneguda en l'actualitat com a jaciment Bou Ferrer en honor als bussejadors que van trobar aquestes restes) amb 3.000 àmfores. I saps què contenia cadascuna d'aquestes àmfores? 40 quilos de salsa de peix elaborada amb seitó, verat i sorell.

—I de més lluny?

—Fill, de troballes així i d'enfonsaments així n'estan plenes totes les costes del Mare Nostrum.

—Pare, què és aquella cosa que es veu mig enterrada a la vora de la mar? Ni és un tros de vaixell ni és una àmfora. Tampoc és una gerra ni res que jo conega.

—Un escandall romà: un instrument de navegació amb una base còncava a la qual se li afegia resina o betum i que servia per a reconéixer el fons marí en els moments d'escassa visibilitat o de fondeig nocturn, ja que en mesurava la profunditat. També, mitjançant el sabor o l'olor dels distints fangs que s'adherien a l'escandall es podien distingir els fangs pròxims a les desembocadures dels rius, com el Túria o el Xúquer, en traure'l; i així, es podia navegar millor.

—Pare, i si jo algun dia soc navegant, creus que la meua nau i els meus productes podran ser trobats per gent llunyana en el futur?

—Tin per segur que això pot passar. Mai se sap el que la mar brava pot fer amb les naus dels simples mortals.

Llorenç Roca Palomares

Qui sota l'aigua tresors ha trobat,
amb sort o llegenda ha topat.

En el jaciment de Bon Fesrer a la Vila Joiosa, es poden veure àmfores romanes recuperades de diferents naufragis.

música marina

Entre onades i horitzons inassolibles, un marxiner deixa que la música esdevinga companya de viatge. Un pont cap als seus records més profunds.

20 d'abril de 2021

El sol es pon darrere l'horitzó, tenyint cel i mar d'un color taronja fosc, lluent. Fa que durant uns instants, tan sols uns segons, no puga dir amb certesa on acaba un i comença l'altre. Escric aquestes línies des de la meua cabina mentre el vaixell es bressola amb dolça suavitat, com si el Mediterrani volgués recordar-me que, malgrat tot, és un vell amic.

Avui a primera hora m'he trobat tarareja-lejant una cançó que ni tan sols imaginava tindre al cap: "Al mar!" de Manel. Aquella melodia que em parla de la primera volta que et banyes al mar amb la persona que estimes. De la joia que representa endinsar-se en la immensitat, agafat de la mà d'algú que saps que mai no et soltarà. «Però tu i jo no ens hem banyat mai al mar. Al mar! Al mar!». Em va colpir la primera volta que la vaig sentir i avui ha tornat a la meua ment, sempre capritxosa. Sempre impredictible. Sempre oportuna.

El vent de llevant ha bufat fort tot el matí, i mentre navegàvem entre ones que semblaven voler alçar-se fins al cel, el meu cap ha decidit continuar viatjant a través de la música de temàtica marina. S'ha parat en una que em va marcar quan mon pare la va reproduir per primera volta al cotxe: "Mediterráneo" de Serrat. A cada travessia sent el seu vers que diu: «Jo que vaig nàixer al Mediterrani». Una peça que és un cant a una manera de viure. La de tots aquells a qui el que els romans anomenaren "Mare Nostrum" dona unes condicions de vida que marquen comportament, gastronomia i, per descomptat, la música. El Mediterrani no és només la meua feina, és casa meua. És el lloc que em va donar un refugi quan els ports semblaven llunyans, les persones estranyes i els amarratges, fràgils.

Després de migdia, quan el mar s'ha calmat i es podia sentir perfectament el moviment de l'aigua, el cant dels ocells i fins i tot els nostres pensaments, he decidit reproduir en silenci un vell disc que encara guarde a bord: "Sittin' on the

Dock of the Bay" d'Otis Redding. Hi ha alguna cosa en aquesta cançó que ens connecta a tots, fins i tot als que no hem crescut entre molls de fusta nord-americans. Aquella idea de "perdre el temps" només mirant el mar pot semblar una completa heretgia quan ets mariner, però allhora és la nostra veritat més profunda: el mar, que a vegades pareix detindre el temps quan l'observes amb la ment en blanc, sempre et fa esperar.

Més tard, mentre el cel quedava pintat d'un blau intens, ja al capvespre, he fet sonar "Nel Blu dipinto di blu" de Domenico Modugno. Si alguna vegada hi ha hagut una cançó que em fa sentir lleuger, és aquesta. Amb cada vers, sembla que m'enlaire per sobre del mar i toque el cel. Aquell «vooo-laaa-reee» amb el que Modguno va plasmar la sensació de felicitat del vent a la cara en plena navegació, inspirat pels riscos de la seua població natal de Polignano a Mare, al sud-est d'Itàlia. Avui, mentre el vaixell semblava avançar amb un moviment quasi màgic, impulsat per un gràcil vent de llevant, he cantat aquella vella tonada a la proa de la nau, gairebé cridant. Alçant els braços, com l'estàtua amb què van immortalitzar l'autor italià a la vora de la platja del seu poble.

Però és amb "Mediterrània" de La Fúmiga amb la que tanque aquest dia. L'he escoltada fa poc i sembla feta per a nosaltres, fills del Mediterrani que vivim la mar com una segona pell. Sent aquestes paraules com si m'acaronaren l'ànima. A cada travessia, aquest vent ens guia, ens desafia i, allhora, ens torna sempre a casa. «Mediterrània és la certesa que ací em pariren i ací estic».

El vaixell s'engrunsa suaument, i el soroll de les onades és l'única música que m'acompanya ara. En aquest quadern, a centenars de milles de qualsevol port, el mar em continua parlant a través de les cançons que sempre m'han acompanyat.

Àlex Gómez Górriz

La mar ens canta
amb cada onada
i el vent l'acompanya
amb suau tonada.

Latitud:
39° 4' 18'' N
Longitud:
0° 16' 4'' O
Hora: 7:00
Temperatura:
a Tavernes sempre fa bo, però quan arriba el fred aprieta de valent.

15 de març de 2022

En estos moments navegue per la costa de la meua benvolguda ciutat natal, Tavernes de la Valldigna.

Vinc del sud i em dirigisc cap al nord i sempre he tingut al pensament la poca relació que ha tingut el meu poble cap a la mar, cosa que em dol en ser la meua forma de vida.

Com em vaig enrolar jo en la vida marinera són figues d'altre paner i és una història molt llarga de contar. Preferisc deixar-ho per a una altra ocasió.

Reprenent les meues cabòries respecte del tema que em ve al cap en navegar prop de casa meua, el primer en què pense és com seria Tavernes si haguera tingut port igual que Cullera o Gandia. La raó és que no sé ben bé per què ells sí i nosaltres no. Reflexionant sobre això, un dels motius que se m'ocorre són les idònies condicions geogràfiques que té Cullera atés que el seu nucli de població es va desenvolupar entre la muntanya i la riba del riu Xúquer i, per tant, esdevenia un port natural i al recer de les inclemències de la mar i les marees. A més a més, imagine que seria el final d'una ruta comercial traçada pel mateix riu i que per ell es transportarien matèries primeres i productes elaborats dels pobles riberencs i fins i tot de l'interior de València. Troncs de fusta des de Castella la Manxa per a bigues per a la construcció, taulons per a fusteria i mobles, fusta pels calafats i la indústria naviliera, o fins i tot per a postes telegràfiques o telefònics i travesses de ferrocarril. Naturalment, pel transport de blat. Seria un mitjà de comunicació immillorable. A sobre, completament navegable. I tan a prop de la mar com està situat, era normal que s'hi establira una flota pesquera i que esdevinguera una important activitat econòmica pel municipi. Pel que fa a Gandia, també van fer el port aprofitant no un riu sinó la Rambla de Sant Nicolau o

Barranc de Beniopa. Eixa construcció va ser més tardana perquè Gandia no havia tingut mai tradició portuària ni pesquera, però a finals del s. XIX i per a donar resposta a la demanda de carbó de la indústria d'Alcoi i de passada, exportar a ultramar els productes d'ací, sobretot les nostres taronges, els propietaris de la companyia ferroviària del "Tren dels Anglesos" van demanar els permisos corresponents i el van construir. I com no, igual que a Cullera, allí també s'hi va establir una flota pesquera.

Però a Tavernes no hem tingut tanta sort. No tenim les mateixes circumstàncies. Igual que a Cullera, nosaltres també tenim riu, però el nostre Riu Vaca no és navegable, ni hi va haver una forta indústria que demandara matèries primeres com a Gandia. Tot i això, segons em va contar una vegada que no estava navegant per alta mar la nostra cronista oficial, Encarna Sansaloni, antigament Tavernes sí que va tindre una xicoteta activitat comercial naval. No teníem port, però sí que teníem mercaderies per a comercialitzar, sobretot fruites i hortalisses. I de la mateixa manera que a València o Barcelona, els vaixells fondejaven i tiraven l'àncora més o menys per on estic passant ara. Aleshores, els llauradors carregaven els seus productes en barques de rem que estaven a la vora de la mar i anaven remant fins als navilis i des de grues situades a la coberta, pujaven el que hi havia a les barques. Puc imaginar que hi hauria algun intercanvi comercial i que des dels bucs també carregarien les barques per a vendre eixos productes a La Valldigna i que en apropar-se carregades a la costa, les enganxarien a jous de bous que entrarien a l'aigua a per elles i que arrossegant-les, les ajudarien a aplegar a vora mar, fins a quedar varades a la sorra. Segurament d'una manera similar a la pesca del bou tan coneguda a València.

Ara, però, com a mariner, imagine com podria haver canviat la història del meu poble si haguérem tingut un port. Potser ara parlaríem d'una tradició marinera arrelada, de barques de pesca entrant i eixint del port, i de mercats plens de peix fresc. Però la realitat és que la nostra connexió amb el mar ha estat marcada més per les limitacions que per les oportunitats.

La raó és que parlant de limitacions, pense que una de les més importants pot ser la distància del nostre poble fins a vora mar. No només la distància física, que a peu podries tardar un parell d'hores en arribar-hi quan les vies de comunicació no eren tan bones com les de hui en dia, sinó que teníem uns obstacles naturals ben coneguts per tothom que dificultaven l'accés de les persones fins a la costa. Em referisc als aiguamolls de la zona de La Partida i els Ullals. Hui en dia els podem disfrutar perquè han estat antropitzats, modificats o enfocats al lleure, adaptant la marjal a l'agricultura, abans d'arròs i ara de tarongers o bé arreglant la zona de, per exemple, l'Ullal Gran i de Penyetes amb panells informatius, senyalística, bancs i taules per a gaudir de l'entorn. Però trobe que en èpoques passades, eixes zones eren un niu de perills. Les bèsties i bestioles típiques dels aiguamolls com els escurçons, els renocs, els fardatxos, rates comunes i rates de marjal, o els mosquits que podien portar malalties com el paludisme o malària eren mortals per a les persones. Tanta era la por que l'ésser humà tenia a endinsar-se als aiguamolls que fins i tot hi ha hagut mites i llegendes sobre això com ara la Llegenda de la Serp de la nostra veïna Xeraco. I no només les bestioles, sinó la mateixa orografia seria perillosa. Zones fangoses on et podies quedar estacat al fang i morir, o zones on et podies ofegar perquè en aquelles èpoques passades, les persones no sabien nadar. Per tant, més que una via cap al mar, la marjal seria vista com un obstacle.

Eixe gran obstacle que impedia la connexió de Tavernes cap al mar, els seus habitants van voler solucionar-lo construint una carretera que els d'ací coneixem com a "la calçada". Ara bé, no va ser tasca fàcil perquè els terrenys pantanosos feien que el ferm de la calçada s'afonara i quedara impracticable. El remei que van adoptar va ser el mateix que segles enrere van emprar els ciutadans de Venècia en construir la seua conegudíssima i turística ciutat: construir damunt de bigues de fusta. De troncs. Segurament com ells, clavarien els troncs com a estaques uns al costat dels altres i, d'esta manera, cimentarien fermament la calçada. La raó és que sí, la carretera per la qual anem hui en dia a la platja està construïda sobre troncs, matèria primera abundant abans si pensem que tota la línia costanera era un bosc mediterrani del qual només queda el vestigi de la zona d'El Saler i uns pocs metres quadrats a la zona de Rústicas SA de la platja de Gandia.

Des de la coberta del meu vaixell i albirant cap a babord la meua benvolguda Tavernes amb l'ajuda de la ullera de llarga vista, veig les platges de Tavernes i de La Goleta i enroniant, també em pregunte per què fins ben entrat el s. XX no va tenir cap nucli estable de població a vora mar.

Potser és perquè Tavernes ha viscut sempre de cul a la Mediterrània i centrat en el conreu de la terra. Hem mirat més a la terra i a les muntanyes de Les Creus i de l'Ombria. Trobe que la nostra Vall amb la seua forma de ferradura, és com si abraçara al poble i el protegira de tot perill exterior, com una mare que abraça el seu fill. I tan bé i segurs ens sentim que no hem eixit més enllà de les seues ales. Les muntanyes de Les Creus i de l'Ombria sempre ens han proporcionat recursos com ara fusta i llenya, fruits silvestres, mel, herbes aromàtiques i medicinals i fins i tot caça i materials de construcció com ara materials lítics i calç, i a les seues faldes hem pogut conrear cultius de secà com

ara la coneguda trilogia mediterrània: blat, oliveres i vinya, a més de garrofers. I si a les vores de la Vall eren conreus de secà, el regadiu el deixàvem per al bell mig que és on es troba el riu Vaca, amb els seus conreus de fruites i hortalisses.

Però pot ser que hagen influït també altres factors com em venia al cap fa un moment, com ara el perill de contraure malalties a causa dels mosquits que hi ha prop de les zones humides i que hui en dia encara patim cada estiu. Em puc imaginar com seria antigament quan no teníem productes fitosanitaris ni remeis per a les afeccions provocades per les picades. Una zona inhabitable. Igualment, faria inhabitable viure vora mar, el fet d'intentar establir-se en un ecosistema dunar com el que tenim a la costa. Si la superfície arenosa complica el moviment (tots hem caminat per l'arena de la platja) com no ho faria amb el transport i l'establiment de camins o infraestructures. M'imagine la dificultat de construir habitatges amb fonaments sòlids damunt de l'arena o de les dunes, ja que no són estructures permanents i solen canviar només amb la força del vent quan bufa. Vents forts, tempestes i la salinitat del mar, crearien un entorn dur tant per a les persones com per a les construccions. A més, si pensem en la subsistència del qui poguera establir-s'hi, tot i que certes espècies de plantes i animals estan adaptades a este ecosistema, la seua presència no seria suficient per a sostenir una comunitat humana, ni els sòls serien conreables perquè mancarien de la matèria orgànica i els nutrients necessaris per a l'agricultura. Per a acabar-ho de rematar, la proximitat al mar i la naturalesa arenosa del terreny dificultarien la presència d'aqüífers accessibles o fonts d'aigua dolça pel que ni es podrien regar els camps, ni es podria beure.

A més a més, sospite que viure a vora mar seria un perill constant no només per l'entorn inhòspit que acabe d'esmentar, sinó que també seria un perill en estar

completament exposada la possible població costanera als atacs dels pirates barbarescos, tan habituals en el passat. Eixes ràtzies que arramblaven amb tot el que trobaven per davant i s'enduien no només queviures i béns materials, sinó també persones a les quals raptaven per a demanar un rescat o per a vendre-les com a esclaves. Tan real seria el perill, que sols es va construir la Torre de Guaita dins de tota la cadena defensiva de la costa mediterrània que va manar a fer el rei Felip II al s. XVI per a avisar dels seus atacs a totes les poblacions veïnes. La caseta dels Carrabiners que hi havia molt a prop d'ella, al costat d'on ara es troben els torradors de la zona d'esbarjo de la Torre de Guaita, podem pensar que tenia la mateixa funció de vigilància, i en part així era, però realment la seua funció era d'habitatge i quarter dels Carrabiners, un cos armat creat el primer terç del s. XIX amb l'objectiu de lluitar principalment contra el contraban i el frau fiscal i de passada, ara sí, vigilar la costa, però a peu pla i sense cap talaia. Tret d'eixos dos edificis, ningú es va atrevir a fundar un nucli poblacional. Les úniques construccions menors que trobem, i són molt més recents, són casetes disseminades per a estris que puntualment servien per a passar la nit en èpoques de l'escassa, però valuosa collita que hi hauria.

Per tant, Tavernes només mirava la mar un parell de vegades a l'any: la nit de Sant Joan i uns quants dies a l'estiu. Estes tradicions em són més properes perquè els meus avis em contaven històries de l'ancestral costum dels pobles mediterranis de celebrar l'arribada de l'estiu la nit del seu solstici, quan anaven amb el carro a la platja el dia de Sant Joan a encendre la foguera, botar-la per damunt i endinsar-se a mitjanit dins de l'aigua esperant que passaren les ones establertes i botar l'última per tal de demanar el desig. Les persones muntaven una mena de tenda de campanya amb llençols i canyes per passar allí la nit. Jo ho he vist

encara en fotos antigues dels anys vint del segle passat. També he vist fotos de les barraques que hom muntava a la sorra per a passar-hi uns dies a l'estiu amb companyia de família i amics. Compartint-ho tot i creant vincles afectius i fent comunitat.

I contemplant com ha canviat la fesomia costanera de la meua benvolguda Tavernes, plena d'edificis i enfocada al turisme de segones residències i de platja familiar, esdevenint un lloc viu ple de visitants que busquen el sol, la mar i les atraccions turístiques que ofereix, cosa impensable anys enrere, passe de llarg casa meua i continue el meu viatge cap al nord. Mentre navegue, imagine com podria haver sigut una Tavernes diferent, un poble mariner on el mar fora vital per als seus habitants. Des del meu vaixell, continue pensant en com els nostres avantpassats van triar la terra, mentre el vent m'empeny a descobrir els secrets que amaguen estes aigües que un dia van ser tan temudes.

Fi del diari de Bitàcola sent les dotze del migdia.

Antoni Camarena Colomar

Platja sense marineses,
cala sense veus,
onades callades
i somnis llens.

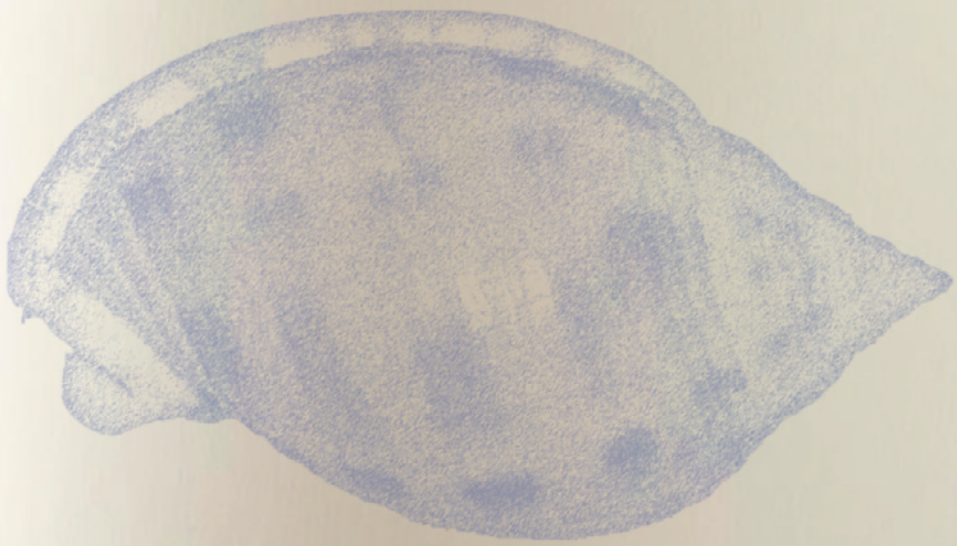

De vegades em pregunto si no seria millor
escoltar el so de les ones en un caragol de mar
però després mire el blau que m'envolta i
m'omplo de felicitat poder gaudir cada dia de
la nostra Mediterrània.

immensitat

Coordenades desconegudes
Hora: és de nit
Temperatura: fa fred, això segur.
Hui la mar està embravida.

Hui he sentit la necessitat d'escriure uns versos sobre tota eixa gent que es perd cada dia en la IMMENSITAT de la mar.

L'arena s'esmuny entre les parpelles,
rasca la fragilitat dels meus ulls
com si es tractara de menudes relles
que solquen i marceixen el fràgil orgull.

Amb dures feines s'obren a la foscor.
La cremada pell protesta,
fa insuportable el dolor.
La lluita ara comença.

S'han acabat les nits d'espera,
de la immensitat de les dunes de la por.
El cos trencat deixe enrere,
l'esperança, el meu únic plor.

El primer raig de sol feridor
colpeja l'atonia del meu cos,
m'esperona contra el desert abusador
i m'espenta, segurament, a la mort.

Crits, xivarri, angoixa i aldarulls
són el meu preuat despertador.
Còrrec desesperat cap al futur,
bregant contra l'àncora de l'enyor.

Mentre la manta negra de la nit,
al dia va perdent la batalla,
salte a un bot esquifit.
El meu últim alé, la seua rialla.

Immensitat d'un cel en terra,
tan blau!, com el que tenia a casa.
No, no vull recordar la maleïda guerra.
No tinc llar, tot resta convertit en brasa.

Mai havia vist tanta aigua,
i el temor a l'interior s'aferra,
com oxidada i certera navalla,
apunyala, apunyala... mai erra.

La barcassa sotsobra temorosa
davant del poderós Mediterrani.
Mar màgica i majestuosa,
ara, convertida en cementeri.

Mans inexpertes governen el timó.
El motor ha fet fallida.
A expenses d'un déu sense acord,
vint ànimes a la deriva.

Els taulons de fusta ploren,
ballant al ritme de les ones,
al matí juganeres,
ara ferotges.

La cuirassa cruixent implora,
acompanyant les nostres llàgrimes.
El nostre esquelet grinyola
a l'unison de les fustes tan primes.

Cada onada porta un nom oblidat.
Un rostre, una història, un futur trencat.
Mediterrània testimoni de maldat,
vides perdudes en la seua immensitat.

L'aigua s'esmuny entre la pell,
cou la memòria del meu somni.
El salnitre erosiona el desig més vell
la ment em retorna al nou ensomni.

L'aigua furtiva penetra,
no sols en la caduca barcassa
i com assassina perpetra
dels anhels la matança.

Sis vegades ha eixit el sol,
esta aigua no calma la set!
El menjar s'ha esfumat com udol,
els companys ja en són menys.

Precs, pregàries i plors
cadascú a la seua deïtat.
Alguns comencen càntics d'amor,
altres del segur comiat.

Els ulls se'm clouen
recordant el cant de la mare.
Ja no em queden forces.
El mar em bressola com el pare.

L'últim alé fa mal,
l'última alenada d'aire.
Este oxigen fa gust de sal.
La vida fuig. Jo m'enlaire.

Em dona la sensació que hui el vaixell és més menut i que quasi no cabem. Voldria pensar que va ple d'esperança i per això falta espai però, he de ser sincer, la realitat és una altra.

Sempre he pensat que arribar a casa després d'un llarg viatge és sinònim d'haver salvat la vida i sobretot d'haver sortejat la mort i, en este cas, el meu pensament cobra més sentit si cap. Tota persona mereix arribar a bon port. Mai millor dit.

El xiuxiueig d'una gavina,
el soroll de les ones en trencar.
L'inici d'una nova vida,
a costa dec haver arribat.

L'arena s'esmuny entre els meus dits,
no sé on soc, on em trobe?
Si jugant amb els meus amics
o surant en un somni ímprobe.

Els llençols s'esmunyen baix la pell,
la suor freda ha començat,
el malson retorna lentament,
aquella pesca no ha marxat.

Desperte amb un gran desassossec,
reverbera al meu interior aquell dia
i cride fort. Com ho vaig fer:
"Vaixell a la deriva".

La història deu ser contada,
i jo la revisc en cada nova batalla.
El relat d'esta ànima ofegada,
en el meu cerebel ha fet estada.

Mariner d'altura soc.
Visc al mar com la preuada sardina,
però vaig ser aquell cop,
pescador de desgraciada vida.

Tanque els ulls.
Em bressa el cant de les ones,
la mar Mediterrània bull
per esta pesca de persones.

Llance les xarxes al fons,
amb les meues tremoloses mans
atent, pendent de qualsevol so.
Esfereït d'escoltar un plant.

Vint ànimes inertes en la memòria,
que amb el meu vaixell vaig rescatar.
D'ençà que cada eixida és una cabòria.
Mai més, ningú ho deu passar.

Les llàgrimes solquen la meua cara,
resseguint el camí de noves arrugues.
Sempre mirant de reüll la xarxa,
acaronant antigues penúries.

A bon port he arribat,
creuant vides buides, soledat.
Misèria a desgana he tastat,
vergonya, tristesa... la meua veritat.

La Mediterrània em dona la vida,
però em fa veure la humana decadència.
I done gràcies sense mida,
per ser un humil pescador, a València.

José Vicente Benavent San Cornelio

10 de novembre de 2023

cants de sirena

Canta'm que mai en vaig a tindre prou,
vull escoltar la teua veu preciosa sirena.
Aquella que em transporta a llocs plens de felicitats
i em trau d'aquesta llarga espera.
Canta'm i conta'm què és de la meua gent,
com estan? Com es troben? I si em tenen present.
Les nits ací són llargues,
els dies ho són també.
La meua feina m'agrada,
però estar lluny de casa ho porte, malament.

Aquesta cançó cantada amb uns simples acords de guitarra, aquells que fem els que no sabem tocar-la, és un record molt lligat a la meua infantesa. Mon pare, també pescador, passava llargues temporades fora de casa i quan li preguntava què feia eixos mesos, ell em responia que: "trobar a faltar. Tota la resta són coses que faig per entretindre la ment, però el principal és trobar-vos a faltar."

Vaig créixer, com molts fills i filles de la meua generació amb un pare absent. El meu a més literal i durant mesos i mesos. Faenar a la mar és el que té, eixia sempre en un vaixell gegant que fondejava i pescava a mar oberta en trajectes de mesos i mesos. Tornava i estava un temps amb nosaltres, però per a mi, un nan que no alçava un pam de terra sempre era poc, sempre tornava a embarcar massa prompte.

Aquesta enyorança de la meua infantesa sempre anava acompanyada de la cançó, dels versos i del mite de les sirenes. Recorde un fum d'històries en les quals el meu pare assegurava haver-les escoltat i, tot i que tenen mala fama, cap d'aquelles veus el va enganyar: "elles em conten com esteu, com vos trobeu i els dies que falten per a tornar a casa".

-I com són les sirenes pare? -Recorde que li preguntava totalment fascinat.

-No ho sé fill, jo sols les he escoltades. Elles em parlen.

-I què et conten?

-Em parlen de tu i de la mare, del que feu, de quan no vas a l'escola perquè et fas el malalt. D'aquella vegada que vas caure de l'engronsador i vas acabar en el braç embenat fins dalt i plorant perquè tu volies anar a jugar.

-I sols et conten coses dolentes?

-No, m'ho conten tot. Em conten els besos que li dones a la mare abans de dormir, les visites a la iaia, els treballs que fas a l'escola parlant de mi i de la meua feina, i també de les nits que tens por perquè no estic a casa...

Sempre em va fascinar aquesta habilitat del meu pare de contar històries i d'assabentar-se de tot. Òbviament, vaig créixer creient en sirenes i en els seus cants, les seues històries, i l'enyorança que sentia el meu pare per casa quan estava treballant, i la tristesa que m'inundava el cor quan se n'anava. Més tard vaig saber que el meu pare i la meua mare parlaven quan ell estava fora i ella tenia una llibreta on apuntava tot el que passava perquè ell, tot i la distància, sabera de mi.

Vaig créixer mig trist, mig melancòlic, però a mesura que van anar augmentant els anys aquests sentiments van anar enterrant-se davall de l'admiració, l'orgull i l'emoció que em suposava tindre un pare valent i treballador, que passava poc temps a casa, sí, això no va canviar, però era temps de qualitat i sempre venia amb històries, cada vegada més exagerades i impossibles, però a mi, que ja havia deixat de banda la infantesa, em semblaven increïbles, il·lusionants i meravelloses.

Aquest canvi en el meu repertori emocional per la meua figura paterna, doncs, va fer, contra tot pronòstic que decidira ja d'adult faenar a la mar. I faenar com mon pare, temps llarg a mar oberta, viure aventures, i... escoltar sirenes.

Pensava que no, que tot allò eren contes per a la crialla, maneres de tindre l'atenció d'algú. Però no, les he escoltades, i sonen precioses.

I què m'han contat? Doncs, m'han parlat i m'han fet recordar aquelles sensacions de solitud, tristesa i enyorança del meu pare que tenia quan era menut. M'han parlat de tu, de la teua mare, de la meua àvia i de la vida al poble... i aleshores he tornat a sentir el buit, més potent, més present, i la culpa.

Tot i que les històries són bones i parlen de bons moments, note que t'estic fent el que jo vaig sentir: absència. No vull això per a tu.

La veu de les sirenes és dolça, sé que no vol fer-me mal, però jo ja no sé si vull viure aventures, estar dalt d'un vaixell i lluny del meu cor.

Aquesta nit tornaré a escoltar-les, no sé què em contaran, però crec que vull parlar en elles, i parlar del meu dolor. El dolor que tenia quan era nen, dolor que havia oblidat i un dolor que em sabria fatal fer-te sentir a tu de nou.

He descobert que tinc ganes de dur-te a la plaça, d'anar amb la mare a menjar arròs, de tirar coets cada vegada que guanye una final el València (que passe quan haja de passar) i de baixar a la falla, cada divendres, cada festa i inclús cada Sant Josep anar en cercavila a l'església i d'allí a esmorzar. Vull estar present fill, vull ser un pare present.

Bea Gascón Llinares

Cantos de sirena

terra a la vista!

Per al marinet, l'albir de terra ferma és el punt final d'un viatge. El desembarcament, la primera pàgina del següent que tard o d'hora arribarà.

18 de març de 2007

Vint-i-cinc anys de navegació... Tota una vida! Tinc ganes de jubilar-me, de descansar a terra ferma, de fer real el somni de tants anys, de materialitzar un projecte que m'ompli d'il·lusió, de gaudir de la calor a la sorra d'una platja càlida a la meua terra mediterrània. Ha sigut molt de temps fora de casa. Els meus ossos, la pell i la ment em demanen poder triar quan estar sec, calentet, cobert per un sostre, o eixir a caminar kilòmetres sense límit, conéixer cares noves i gaudir de les ja conegudes sense que el lloc de reunió siguen uns metres de fusta rodejats d'infinits kilòmetres d'aigua. Vull fer moltes coses i que siguen en un nou escenari, en el meu paradís enyorat: la platja.

Sabent el que vull, done per bo tot el que he patit, gaudit, aprés i viscut. Com bé deia Kavafis al seu poema Ítaca, jo també he fet el viatge i el viatge m'ha convertit en qui ara soc. He conegut l'oceà, immens, brau i misteriós, un enorme gegant blau, inabastable, que em fa comprendre la meua insignificança. Però he eixit viu de totes les seues sarpades i ara toca retornar a terra, a casa, a la meua terreta marinera, la meua estimada València llevantina.

Des del vaixell puc veure l'ampliació dels ports: Sagunt, València, Cullera, Gandia i Dénia. Quin valor més gran li donen a la nostra Comunitat Valenciana. Des d'ací es mostren llargs, orgullosos i potents.

Aplegue a la costa i trie on atracar, no veig el moment de baixar d'esta casa flotant i trobar la meua nova llar, el lloc on vull passar la resta del temps que em regale la vida. El que sempre he somiat: una platja tranquil·la on poder gaudir de la natura mediterrània, de la flora dels muntanyars, de les dunes que diuen ara, i de l'arena daurada i neta que mai embruta la pell. Poder banyar-me tot l'any en l'aigua

clara que transparenta la sorra líquida que sembla or i que és el llit d'eixa xicoteta fauna aquàtica que tant ens alegrava a la xicalla: petxinetes, carrancs i peixets que aprenen a desplaçar-se. Una platja al sud d'un port gran a un poble tranquil, on poder conéixer al veïnat que no he tingut fins ara i fer comunitat amb les persones i amb l'entorn que habitem.

Està decidit, Tavernes és el meu destí. El treball de tota una vida i la il·lusió mantinguda per este destí final s'han manifestat en la compra d'una caseta on poder acomplir este projecte de vida.

26 de maig de 2023

La mort d'un somni, d'una il·lusió, és una de les coses més tristes que pot viure un home, perquè els somnis donen esperança i l'esperança és vida. Vaig treballar de valent, com quasi tots els meus amics de la infància, per poder fer-me una caseta al meu paradís i tornar a les meues arrels. Però quina sorpresa em vaig emportar! Vaig trobar la caseta que somiava, sí, però no vaig trobar la platja! Què havia sigut de la platja?

La platja havia anat al mar, semblava que volia bussejar. Havia desaparegut! Durant uns anys l'administració va optar per una solució d'imitació: l'arena que s'emportava el mar la tractaven de reposar i ací no havia passat res. Però eixa mesura a la mar li semblava molt poca cosa i va aplegar un moment que segons els camions bolcaven la sorra, el mar se l'engolia. Ja no donava gust entrar a banyar-se. L'arena no era natural, la voreta estava plena de pedres, els animalets van desaparéixer i molta vida va acabar.

Amb el temps, la falta d'idees va dissenyar el nou paisatge. Calia deixar que la natura fera el seu camí, i si la mar avançava i provocava una regressió a la terra no s'anava a posar cap barrera que ho impedira. Em semblava propi d'una civilització tan arcaica com ho va ser l'egípcia que davant la divinitat que li atribuïa, el riu Nil va acabar amb tota la magnificència de la seua cultura enfonsada baix el fang que deixava en cada crescuda. Tan diferents dels holandesos que havien sabut guanyar terreny encara que fora quedant per davall del nivell del mar. Per això, ben orgullosos, preferien el nom de Països Baixos a Holanda.

Hi havia vist en els meus viatges tantes terres convivint amb harmonia amb l'energia del mar que no podia comprendre per què ací no es volia buscar alguna solució, una forma de conciliar les necessitats del poble amb les de la natura. Si es podien construir ports, com no es podia mantindre l'entorn? És que les platges tenien categories? Això, no semblava just. No quan totes eren de la mare natura i si podiem beneficiar-nos d'ella mitjançant la construcció de ports, també era just beneficiar-nos protegint entorns naturals on el poble havia conviscut amb ella.

Teníem l'obligació de pagar els tributs, però semblava que no teníem els mateixos drets. Finalment, veia que les categories les assignaven persones a altres persones.

Ara, tants anys després, eixa naturalització era patètica, el paisatge res tenia de natural, sols el mar besant el cadàver d'una platja destruïda, limitada per dunes de formigó trencat, muntanyars de mundícia, on la vida, fora fauna, flora o humanitat, brillava per la seua absència.

On havia anat la platja? Dins el mar. I jo, com ella, hauria de consolar-me amb la idea de poder gaudir del Mediterrani alguna temporadeta a aquell vaixell que amb tantes esperances, il·lusions i altres projectes havia abandonat.

Maria Gómez Grau

Rellegint les meues pròpies paraules no he pogut deixar de recordar aquella dita tan valenciana que diu així:
"Abans la mar besava l'arena, ara li pren la terra plena."

Així és com jo recorde la meua estimada platja de Tavernes, plena de vida, de tranquil·litat i sobretot d'arena.

I així em diuen que està ara...

Estes són les coordenades de la platja de Tavernes:
Latitud:
39° 5' 50'' N
Longitud:
0° 13' 2'' O.
Ací queden anotades perquè potser algun dia arribarà un altre marxiner o marxinera i no trobarà res, però sempre serà la nostra platja.

som de mar

Des de la meua barca, la mar sempre em parla. I el que em diu avui és clar: recorda d'on vens, per a saber cap a on vas.

74

22 d'agost de 2023

Allà on la terra s'acaba i la mar comença, s'alça una frontera incerta on límits i dominis es fonen en una harmonia canviant, plena de matisos. El litoral valencià, amb uns 470 quilòmetres de costa, ha viscut innombrables canvis i una transformació profunda, especialment en els darrers anys. Alhora, manté vestigis que ens recorden la seua estreta relació amb la mar.

Des de la coberta d'una barca, l'evolució de la franja costanera és evident. Temps enrere, els pobles mariners s'abocaven a la mar amb cases d'una blancor encegadora, pintades amb encalats manuals fets de calç i aigua per protegir-se de la sal i la humitat. Les decoracions ceràmiques o esgrafiats ajudaven a reconéixer cada façana des de la mar. A la Vila Joiosa, els colors vius permetien albirar les cases des de la Mediterrània; alhora, els carrers estrets garantien ventilació i fomentaven la vida comunitària.

Este patrimoni arquitectònic reflectia una relació íntima amb l'entorn. Les torres de guaita protegien d'atacs pirates, les almadraves canalitzaven la pesca, i les salines o barraques s'adaptaven a un medi ple de reptes. Construïdes amb pedra tosca, fang o canya, eren el fruit d'una arquitectura vernacla, sorgida de la necessitat i la creativitat local. Els ports pesquers, humils, però vitals, constituïen un punt neuràlgic on el comerç i la convivència es fonien amb l'horitzó marí.

En l'actualitat, però, el paisatge s'ha reconfigurat. Una muralla de formigó recorre bona part del litoral, substituint l'encant de les dunes i dels ports tradicionals per urbanitzacions modernes i apartaments de vacances. El turisme de masses, iniciat sobretot als anys seixanta, impulsà un creixement que transformà de manera accelerada l'estructura social i econòmica de molts pobles mariners. La pressió urbanística va cobrir camins d'arena amb asfalt, i marjals o dunes, d'alt valor ecològic, van quedar sotmeses a la construcció massiva.

Tanmateix, la costa valenciana no sempre va ser amable. Aiguamolls i marjals eren zones insalubres, exposades als rigors climàtics. Tot i això, els habitants hi van trobar un equilibri fràgil, construint amb recursos propers i assimilant el ritme de la mar. Les torres de guaita, llotges de pescadors i barraques antigues són testimonis d'esta adaptació, malgrat els embats naturals i les dificultats inherents a l'entorn marítim.

En paral·lel, l'horta interior oferia un refugi estable i fèrtil, mentre que la ribera marítima, oberta al comerç i al món, restava vulnerable davant tempestes i malalties. Esta dualitat terra-mar ha definit la riquesa cultural i gastronòmica de la zona, així com les festes i l'arquitectura característiques de cada poble costaner. Encara hi ha nuclis on la mar ressona com una prolongació de la vida diària.

Ja en el segle XX, el progrés i les noves normes urbanístiques van accelerar els canvis. Les barraques tradicionals, com les del Puig fins al Palmar, foren reemplaçades per edificacions més modernes, i indrets com el Cabanyal van patir pèrdues patrimonials a causa d'incendis i requalificacions. Pobles pesquers, com Benidorm, es convertiren en centres turístics internacionals amb gratacels que redibuixaren el concepte de ciutat costanera. A Gandia, Cullera o Alacant, l'arquitectura tradicional i el paisatge natural quedaren relegats a favor de blocs d'apartaments i infraestructures turístiques.

Malgrat tot, encara hi ha testimonis que resisteixen. Les torres de guaita, que defensaven la costa dels pirates, s'alcen com vestigis clau per entendre la importància de l'ésser humà amb la mar.

En definitiva, cada racó de la costa valenciana conta històries que no podem oblidar. Protegir-lo és protegir la nostra memòria col·lectiva. Ara bé, la pregunta és si sabrem preservar este patrimoni per a les generacions futures, garantint que continuen gaudint d'una franja costanera rica en cultura i identitat, lliure d'actuacions que només homogeneïtzen el territori en detriment seu i en benefici d'uns pocs.

Neus Altur San Antonio

Allà on la terra acaba i comença la mar, encara ressonen les històries d'un poble que sap qui és i d'on ve.

La mar que ens dona la vida, amb el plàstic queda ferida. Si el plàstic omple la mar, el peix no podrà nadar.

El Passeig

abril 2024 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

Onada de canvi

Els oceans demanen acció urgent i immediata

Leila Escrihuela Lena

Sabies que existeix la previsió que l'any 2050 hi haurà més plàstics que peixos al mar? Així ho assenyala un estudi de la Fundació Ellen Macarthur, una estimació que pot semblar per a algunes persones irreal, per a altres catastròfica. El que sí que és cert és que ens trobem en una emergència climàtica que necessita acció immediata.

Una tortuga envoltada de plàstics en el fons de l'oceà.

Per a la ciutadania, és frustrant veure com els nostres esforços per a reciclar, reduir el consum de plàstic i reutilitzar tot el que podem, sembla ser insuficient davant la realitat que els oceans, hui en dia, acumulen ja més de 150 milions de tones de plàstic. I ens preguntem si paga la pena continuar amb esta lluita des de la nostra xicoteta (però necessària) parcel·la que tenim al món.

La situació esdevé alarmant quan es coneixen les xifres del massiu i habitual consum de plàstic, gran part del qual

El Passeig

abril 2024 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

acaba, malauradament, als nostres mars. És força fàcil anar qualsevol dia a la nostra platja (almenys de moment encara tenim un pam d'arena i es considera com a tal, però això és un altre tema) i trobar restes de plàstic: bosses, ampolles, gots, i fins i tot cigarrets. I de segur que alguna vegada ens hem preguntat (o això espere): com pot ser que si jo recicle el plàstic, este acabe igualment al mar? També escoltarem allò de: "jo pague els meus impostos i taxa de reciclatge, que facen la seua feina". Espòiler: no és suficient.

Tot i dipositar els residus correctament, les tempestes, la pluja, el vent o una mala gestió poden portar-los fins als rius i, finalment, a les costes. Per tant, no es tracta només d'una qüestió de civisme personal, sinó d'una responsabilitat compartida entre ciutadania, administracions públiques i empreses privades.

Cadascun dels xicotets gestos compta, i més del que ens pensem, per a preservar els oceans.

Seria còmode assenyalar amb el dit les grans empreses generadores de milions de tones de CO_2 i de plàstic d'un sol ús, que, a banda, amb les seues campanyes de greenwashing tan de moda actualment, ens fan creure que la solució només està a les nostres mans. Però no he vingut a fer propaganda. També seria fàcil (i necessari) recriminar a les administracions públiques la seua falta de mesures eficients en la gestió de residus i la seua responsabilitat en esta lluita que no és altra que preservar el nostre entorn.

No obstant això, este escrit és una crida per a qui em llija. Una crida per a crear consciència d'un problema del qual totes i tots som responsables. Perquè sí: la nostra xicoteta elecció d'agafar una bossa de tela per a fer la compra és un gest immens per a la nostra biodiversitat. Cada vegada que optem per no comprar una nova botella de plàstic, que utilitzarem durant 5 minuts, però que tardarà més de 500 anys a descompondre's, estem fent una gran contribució.

El Passeig

abril 2024 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

Cadascun d'estos gestos compta, i més del que pensem.

No vull ser alarmista, però fem tard. Si no actuem ara, les conseqüències poden ser devastadores (i ja ho són). La fauna marina ja està pagant este preu: tortugues que confonen bosses de plàstic amb meduses, aus marines que alimenten les seues cries amb fragments de plàstic o peixos que ingereixen microplàstics, que després arriben als nostres plats. De fet, el plàstic ha entrat en la nostra cadena alimentària, i els seus efectes a llarg termini en la nostra salut encara estan per determinar.

Una situació irreversible. S'estan aprovant lleis per a reduir el plàstic d'un sol ús, com la prohibició de plats, coberts i palletes de plàstic. Fins i tot el tan molest tap que ara trobem "lligat" a la botella i que tant ens molesta és per a evitar més contaminació. A més de les accions de neteja de platges i els innovadors projectes de reciclatge, moltes empreses i ciutats comencen a implementar solucions alternatives, com l'ús de materials biodegradables i la creació de productes reutilitzables. Tot i que encara queda molt de camí per recórrer, estos xicotets avanços demostren que la conscienciació global pot generar canvis tangibles. La solució no vindrà d'una sola persona, però cadascuna suma.

El mar no pot parlar, però nosaltres sí. Escoltem-lo. Actuem. Cada gest, per xicotet que siga, és una onada de transformació. No oblides que els grans canvis comencen amb les accions més humils. El futur dels nostres mars depén de tu.

El 2050 hi haurà més plàstics que peixos als nostres oceans.

Hui també ha sigut dia de pesca, però ha anat pitjor del que esperàvem, qui ha sigut el causant? Ho tinc clar...

guardià de la nit

Latitud:
39° 12' 5.868" N
Longitud:
0° 18' 54.935" E
Hora: 00:47
Temperatura: 23°
Vent de llevant

30 de juliol de 2024

De menut, assegut a la platja de Tavernes a poqueta nit, m'encantava mirar cap al cap de Sant Antoni en Cullera, a uns 10 quilòmetres, i observar el far. M'encisava aquella llum giratòria que, de manera silenciosa, indicava a les embarcacions el camí d'entrada al port i n'advertia a altres de la seua proximitat a la línia de costa. A l'escola havia après que aquella torre d'uns 20 metres d'alçada s'havia construït molts anys enrere, en 1858, i que per a la primera encesa de la llum s'havia emprat oli d'oliva. És un detall sense quasi importància que encara avui conserve intacte. També recorde que la mestra ens havia explicat que, en temps de guerra, s'havia ordenat el cessament del far amb la finalitat de no proporcionar informació davant possibles desembarcaments no desitjats o bombardejos. És el que hui en dia equivaldria a apagar els senyals satel·litaris de posicionament o manipular-los.

Vaig créixer amb una fascinació per aquest tipus d'edificacions que anava en augment, preguntant-me si era la llum el que importava en realitat, o ho eren els segons d'obscuritat entre un senyal i el de després.

Ara mateix, unes quantes dècades després, observe el far de Cullera des d'altra perspectiva, mar endins. A més de 25 milles nàutiques de distància, uns 46 quilòmetres, gràcies a l'obscuritat de la nit i a l'escassa contaminació lumínica, la llum del far sembla tindre més intensitat que quan l'observava des de la platja. Guiant-me només per ell, a pesar que no hi veig res en la foscor, si em pose dempeus i em gire lleugerament cap a l'esquerra, puc assenyalar perfectament la direcció cap a casa.

Ja convertit en mariner, com a membre d'una tripulació d'un vaixell que transportava mercaderies a Egipte, vaig navegar ben prop d'on va estar situat durant segles l'imponent far d'Alexandria. Em vaig voler imaginar que seguia allí el que en el seu moment va ser el far més rellevant del Mediterrani, amb els seus més de 110 metres

d'alçada. Construït al segle III aC, malauradament no va poder resistir les sacsejades de dos importants terratrémols que el van condemnar a desaparéixer per allà el 1300.

En travessies per aigües galleges, sí que he pogut conéixer la Torre d'Hèrcules, el far en funcionament més antic del món. Obra dels romans, és emocionant pensar quantes embarcacions haurà guiat i de quantes batalles i atacs pirates n'haurà sigut escenari de fons.

No tots els fars marítims del món són iguals. Les diferències en la seua altura poden variar segons la necessitat de visibilitat. Per exemple, els fars situats a penya-segats solen ser més baixos, mentre que els ubicats en zones planes són més alts. Els materials amb què estan construïts també depenen, evidentment, de la ubicació i de les condicions climàtiques.

Tot i compartir la mateixa funció principal de guiar –ja siga en alta mar, al llarg de la costa o per marcar les entrades a badies, canals o ports– i assenyalar perills aïllats, cada far pot estar dissenyat seguint patrons de llum únics.

Quan navegue per la foscor de la mar i veig el far il·luminant l'horitzó, no puc evitar pensar en mon pare. De la mateixa manera que el far servix de guia i advertix de perills ocults, com ara roques o aigües poc profundes, mon pare sempre ha estat una guia i un pilar imprescindible en la meua vida, assessorant-me en la travessia i complint també amb una funció protectora, alertant-me, des de l'experiència i saviesa, sobre possibles riscos.

A més a més, un far no exigix ni obliga, simplement emet llum per a qui vulga veure-la. Mon pare m'ha guiat sempre des de la discreció, permetent-me triar el meu camí i deixant-me ser. I com fan els fars, que resistixen implacables els temporals i el pas del temps, també un pare se sacrifica i fa el que siga pel benestar dels fills.

Com el trobe a faltar!

Aquells qui hem perdut un pare o una mare, sempre que veiem la llum d'un far podem interpretar-la com el senyal que ells, des de l'horitzó, continuen guiant-nos amb la seua resplendor.

Clara Grau Escrivà

aïllats en la mar

Latitud:
38°09'54"N
Longitud:
0°28'31"O
És un univers en miniatura, un espai on el temps sembla aturar-se i tot cobra una altra perspectiva.

10 de setembre de 2024

Hui, mentre naveguem per estes aigües tranquil·les, he decidit retrobar-me amb mi mateixa. I ho he fet com a mi més m'agrada: escrivint. Feia temps que no ho feia i, la veritat, trobava a faltar este moment. Potser és la monotonia d'estos dies en alta mar o, simplement, que el silenci de l'horitzó em convida a reflexionar i deixar-me dur.

Ara mateix estem navegant prop de les Illes Fèroe. Fa fred i el dia està gris, hi ha una boira que no deixa veure molt més enllà. Em pregunte com serà viure ací, en estes illes remotes, envoltades per l'Atlàntic i amb un paisatge tan diferent del meu Mediterrani. Com seran els seus dies i les seues tradicions? M'imagine uns pobles tranquils i solitaris, de gent acostumada a conviure amb el vent, la boira i el fred. La meua terreta és tan diferent que no puc evitar pensar en ella, en la meua família i en totes eixes coses quotidianes que u no troba a faltar fins que no està lluny de casa i dels seus.

Des d'ací sols puc veure unes muntanyes i uns penya-segats escarpats. Un calfred em recorre tot el cos. Pensar en l'illa em fa recordar l'excursió que vam fer tota la família a Tabarca fa uns quants anys i, per un moment, torne a sentir la sensació de calma que evoquen les seues aigües cristal·lines i les casetes blanques amb finestres blaves.

Aquell dia va ser especial. Recorde especialment a la meua fillola Marina, sempre ha tingut una passió enorme per la mar i des de ben menudeta ja deia que el so més bonic del món era el de les ones a poqueta nit. Mentre escric no puc deixar de riure, és com si escoltara aquella veueta tan curiosa i innocent preguntant sense parar. "Hi ha més illes com esta? Hi viu gent? Com arriba el menjar?", em preguntava amb els ulls brillants mentre jugava amb l'arena i les

petxines. I jo li contava històries inventades de pirates, vaixells i tresors ocults. Sempre he pensat que les illes tenen un encant especial. Trossos de terra envoltats per mar. Són com xicotets mons separats de la resta, cadascun amb la seua història i els seus misteris. Però Tabarca no és l'única illa que tenim a la nostra Comunitat, n'hi ha d'altres, cadascuna amb el seu encant particular. Les Columbretes, per exemple, són un conjunt d'illots volcànics situats mar endins, a prop de Castelló. Són un autèntic paradís per als amants de la natura, amb espècies d'ocells que sols es troben allí i un fons marí ple de vida. També tenim l'illa del Portitxol, a Xàbia, un lloc ideal per fer snorkel i descobrir la riquesa del Mediterrani. O el Penyal d'Ifac, que encara que no siga una illa aïllada del tot, emergeix del mar com una fortalesa imponent a Calp.

Mentre el vaixell continua el seu rumb, deixe la mirada perduda, pensant en com la mar m'ha marcat la vida d'una manera que mai havia considerat. Potser per això, hui, enmig d'este paisatge fred i desconegut, el meu pensament es refugia en la calor del passat, en els dies lluminosos de Tabarca i en la veueta curiosa de Marina. Viatjar m'ensenya que, per molt lluny que estiga, sempre hi ha un fil invisible que em lliga a casa, un record que em retorna a les meues arrels.

Tanque el diari i inspire profundament l'aire salat que m'envolta. La mar continuarà portant-me a nous llocs, a noves illes i a noves històries, però sé que, al final, sempre hi haurà un moment com este, en què miraré arrere i comprendré que el viatge més important no és el que em porta lluny, sinó el que em permet retrobar-me amb qui soc realment.

Celia Martí Ferrando

Illes que surten del mar com somnis, guardant secrets de temps perduts.

almenys tenim la mar!

Latitud
38° 09' 60.00" N
Longitud
0° 27' 59.99" E
Hora: 9:35
Temperatura: 11°
Hui bufa el vent i fa fred, una bona coberta sempre s'agraïx.

25 d'octubre de 2024

Hui he somniat que Tavernes tenia piscina coberta i a més es podia utilitzar

En un lateral del poble,
no lluny del carrer Major,
hi ha una obra notable,
que suscita gran clamor.

Fa anys que allí ens espera
una piscina inacabada,
entre pols i molta runa
i ferralla rovellada.

Els polítics ho tenen cru
i busquen algun culpable:
"Hui tens la culpa tu,
demà la tindrà un altre".

Les empreses que han contractat
també formen part de l'engany
per no aclarir-nos al veïnat
quan, per fi, farem un bany.

El poble busca solucions
i, amb sort, troba alternatives
per a salvar les aspiracions
i els desitjos medallistes.

Volem nadar en hivern
en aigua neta i temperada,
sentir que entrenem a l'infern
malgrat que caiga una nevada.

Pere, el fill del pintor,
des de menut ho desitja:
voldria ser nadador
d'esquena ben esculpida.

Convertir-se en una llegenda,
de pressa, solcar els carrils
i amb una marca estupenda
formar part de l'Olimp.

Però té un problema gran
—ai, irònica tricotomia—:
el pobre no sap nadar,
i ni té cotxe ni piscina.

El desig de fer podi
i guanyar una competició
s'allunya, també el prestigi
i la glòria i el ressò.

Cautelós, es llança a la mar,
amb un flamenc de flotador,
i els Olímpics els mira,
resignat pel televisor.

Pepa i Roser són germanes
i amants de la sincronitzada,
allò de ballar compassades
nadant dins l'aigua clorada.

Tota la vida han desitjat
ser reconegudes atletes,
vestint un mallot daurat
i xipollejar fent piruetes.

"Sereu les millors,
quan fem la piscina,
si entreneu molt
i teniu disciplina",

L'alcalde ho prometia així,
fa més d'un segle ara.
I ho promet la nova edil
mentint-nos de nou a la cara.

Adeu al somni de fer volantins
amb finor, joia i gràcia!
Adeu als ballets i als trampolins
per culpa de la "burrocràcia".

Maria, jubilada i devota,
fundà el club "A contracorrent",
on no es paga cap quota
ni despeses de manteniment.

"Piscina coberta? Vaja,
jo ja ni la voré".
I enfila cap a la platja
enfundada en un neopré.

Ella i les amigues, valentes,
no ho dubten per fer un bany.
Des del principi, dones llestes,
ja s'olien tot l'engany.

Fan aquaeròbic animoses
en l'aigua que està fresqueta:
"Una medusa! Amb compte,
no vos pique la petxineta!"

I quan bufa el vent de ponent
se'ls allisa la cabellera;
i les algues i la sal els manté
la pell relluent i ferma.

"Amparín, alça el genoll",
crida la que du la batuta.
"M'estic quedant com un poll,
Si ho sé, em porte l'estufa!"

I esta és la situació,
de la piscina fantasma,
morta per inacció,
infortuni i molt de drama.

"Eu, mireu la part positiva!",
diu un regidor molt descarat.
"Quan finalment estiga,
tindreu descompte de jubilat".

I a aquells que manen els diria
més que la mar trau a la vora!
Collons, acabeu-nos la piscina.
Després de tants anys, va sent hora!

Clara Gran Escrivà

En properes capítols de la sèrie "Obres públiques que no arriben a bon port": "L'estació de tren del terror".

El Passeig

octubre 2024 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

CRÒNICA

ENCARNA SANSALONI MARTÍ (Cronista oficial de Tavernes de la Valldigna)

L'any 1860 un vaixell va naufragar a la platja de Tavernes de la Valldigna

Ja fa alguns anys, consultant documentació sobre Tavernes en l'arxiu de la Diputació de València, vaig trobar una ressenya amb el següent titular: *"Naufragio de un barco en Tabernes de Valldigna. Año 1860"*. No vaig poder esbrinar res més, ja que el document no aportava més informació.

Tavernes de la Valldigna, 1860. (*Imatge simulada*)

Temps després, consultant un índex de l'any 1860 en l'arxiu municipal de Tavernes em va aparéixer una altra vegada la referència d'aquell naufragi, i aquesta vegada la documentació ja precisava la data del naufragi, que havia ocorregut el 4 de febrer de l'any 1860.

Efectivament, en el llibre d'actes dels plenaris de l'any 1860, consta la realització d'un ple municipal extraordinari en la sessió del dia 4 de març a les 9 del matí i sota la presidència de l'alcalde D. Cristòbal Almel·la Fons, acompanyat pel primer tinent alcalde D. Dimas Vercher, D. Pedro Ciscar, segon tinent alcalde, i

pels regidors D. Vicente Gascón Almiñana, D. Joaquín Bononat, D. Pedro Bono, D. Bautista Fons, D. Bautista Ciscar, D. Ignacio Gascón, D. Vicente Gascón Vercher, D. Jayme Bononat i D. Felipe Mifsud, tots ells components de l'ajuntament constitucional de la villa de Tabernes de Valldigna, per a tractar la *"Real orden para que se den las gracias en nombre de S. M. la Reina de las Españas al alcalde de la villa de Tabernes de Valldigna y otros"*[1].

L'alcalde informava els regidors que, amb data 29 de febrer, havia arribat a l'ajuntament de Tavernes una comunicació del governador Civil sobre una reial ordre que havia rebut de la mateixa reina Isabel II, en la qual ordenava que: *"[...] se den las gracias en su Real nombre al alcalde y primer teniente de esta villa de Tabernes de Valldigna y a los vecinos de la misma, Salvador Sala, José Vercher, Antonio Galiana y Vicente Bertomeu por los servicios que prestaron y con los que lograron salvar a casi todos los individuos de la tripulación del barco que naufragó junto a la playa de este término de Tabernes de Valldigna el día 4 de dicho mes de febrero".*

L'acta del ple municipal informa que, efectivament, s'havia produït el naufragi d'un vaixell en Tavernes, i que gràcies a l'ajuda de les persones que els van socórrer, no havien mort més persones. Malgrat tot, he de reconéixer que em va moure la curiositat per saber què havia passat en aquell vaixell i esbrinar per què havia naufragat, però el document tampoc m'aportava més informació. Va passar el temps i aquest treball de recerca es va quedar adormit en el calaix.

Amb les calamitats, destrosses, morts i desapareguts de la DANA del 29 d'octubre d'aquest any passat, em va venir a la memòria el naufragi del vaixell ocorregut a la platja de Tavernes l'any 1860.

Vaig començar a esbrinar en les biblioteques virtuals de premsa històrica i en l'hemeroteca valenciana l'oratge que va fer en terres valencianes durant els primers dies de febrer de l'any 1860 i, efectivament, vaig trobar alguna informació en el diari el Mercan-

(1) ARXIU MUNICIPAL DE TAVERNES DE LA VALLDIGNA. Llibre d'Actes 8-2.

til Valenciano, de data 7 de febrer de l'any 1860. Els periòdics de l'època deien que en tota la costa valenciana va haver-hi un gran temporal de neu, vent, granissada i pluja *"[...] que ha durado dos noches y un día, ha causado pérdidas que difícilmente se borraran de la memoria de los perjudicados".*

A causa de la gran nevada, les branques de les oliveres i garrofers es van trencar i les taronges van caure dels arbres, perdent-se tot el fruit i per tant tota la collita.

La nit del 4 al 5 de febrer, el mar estava tan embravit que dos vaixells que estaven encallats en el riu de Cullera van bolcar i s'enfonsaren. La nit va ser molt llarga, pel "*[...] bramar de las olas [...] y remolinando piedras de todas dimensiones que confundidas entre la espuma del oleaje eran arrojadas a grandes distancias".* La força de les ones feia que els vaixells semblaren de paper. La tripulació no podia traure la neu que s'havia acumulat en les cobertes dels vaixells.

L'endemà, les notícies aparegudes en el mateix diari ja concretaven un poc més i ens deien que en Cullera va naufragar *"la hermosa fragata mercante llamada la Preciosa, procedente de Palma de Mallorca con vino y efectos para la Habana, después de perder 3 hombres de los 18 que llevaba entre tripulación y pasajeros"* i també ho va fer un altre vaixell d'unes 40 tones que anava a Cartagena, també procedent de Mallorca.

Després de llegir la informació del periòdic, em vaig adonar que, efectivament, el temporal degué ser molt important i les destrosses que aquest causaria serien molt grans, però em faltava completar la informació i indagar què li havia passat al vaixell naufragat en Tavernes, i per què la Reina Isabel II donava les gràcies a l'alcalde, regidors i veïns per l'ajuda prestada en el naufragi.

La resposta estava en la documentació de la Biblioteca Nacional, puix en el Diari "La Discusión. Dia-

El Passeig

octubre 2024 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

rio Democrático"[2], hi havia la notícia que reproduïm a continuació:

"Estos últimos días ha naufragado una embarcación a la vista del pueblo de Tabernes de Valldigna (Valencia), logrando la tripulación, compuesta de seis hombres y dos niños, ganar la playa a nado. La mucha nieve que cubría el terreno, el grandioso temporal y el horroroso frío que hacía, hubiera sido causa de que sucumbieran todos.

Por fortuna, algunas personas de la población advirtieron el naufragio, y dieron parte al alcalde de dicho pueblo, quien inmediatamente salió, acompañado de cuatro vecinos, provistos de comestibles y ropas, para auxiliar, si era posible, a aquellos desgraciados. Al mismo tiempo, se puso también en camino el teniente alcalde con una tartana. Después de largas pesquisas, pudieron encontrar a cinco de los náufragos, próximos a morir de frío y hambre, pues hacia 36 horas que no habían tomado alimento alguno.

Socorridos convenientemente, y merced a una hoguera que se incendió, lograron recobrar las fuerzas. No sucedió lo mismo a otro infeliz, a quien hallaron a un cuarto de legua más distante. Para este fueron vanos todos los esfuerzos que se hicieron para volverle la vida.

Llegada la noche, y siendo imposible toda diligencia para buscar a los dos que faltaban, los cinco primeros fueron conducidos al pueblo con el citado carruaje, y a la mañana siguiente se practicaron nuevas pesquisas, que dieron el resultado de encontrar el cadáver de un marinero y al patrón del barco que se había refugiado en una choza, a lo cual debió su salvación".

Finalment, havia pogut completar la notícia del naufragi del vaixell en la platja de Tavernes, i entendre el valor i l'esforç d'aquells homes que no dubtaren a posar en perill la seua vida, malgrat les inclemències del temps per ajudar a unes persones que estaven en perill. La notícia de la seua gesta va aplegar fins

(2) BIBLIOTECA NACIONAL DE ESPAÑA. Hemeroteca digital. Diario La Discusión. Diario Democrático. Jueves 1 de marzo de 1860, número 1281.

El Passeig

octubre 2024 INFORMANT DES DE 1984 arribar a bon port

a Madrid i la reina d'Espanya els donava les gràcies per la seua ajuda. Els documents no ho posen, però estic gairebé segura que la notícia del naufragi i la felicitació personal de la reina seria molt comentada en la vila de Tavernes durant molt de temps.

Aquest escrit pretén ser un xicotet homenatge a aquells vallers que lliuraren un servei a la comunitat arriscant la seua vida ara fa cent seixanta-quatre anys; de la mateixa manera que ho hem vist en la solidaritat de tantes i tantes persones que han anat a ajudar als pobles destrossats per la DANA del 29 d'octubre de 2024.

El regreso de la pesca: remolcando el barco.
Joaquín Sorolla, 1894. Musen d'Orsay, París.

Cada pont que el meu vixell creue em recordarà a tota eixa gent carregada amb poals i graneres unida amb una mateixa il·lusió, la de posar en valor la paraula "Solidaritat".

30 d'octubre de 2024

castells de fang

22 de novembre de 2024

Part 1. Rius d'asfalt

Encara no puc superar el que va passar aquell fatídic dimarts. Jo, que tantes i tantes tempestes he afrontat a alta mar, que tantes voltes he estat a punt d'enfonsar-me amb el meu vaixell, no puc deixar de pensar en esta maleïda tempesta viscuda terra endins. Per molts esforços que faig, les imatges d'aquella nit no deixen d'aparéixer a la meua ment. És com si alguna cosa s'haguera trencat dintre del meu cap i només funcionara en bucle... Però no només m'ocorre despert, els malsons que tinc a la nit són encara pitjors... Mai havia sigut conscient de la meua pròpia mortalitat. Bé, no mentiré, mai ho havia sigut amb tanta certesa de la fatalitat com aquella nit. Jo, fill d'una llarga estirp de pescadors del Cabanyal tan fatal i tràgicament vinculada a la mar, he estat a punt d'acabar els meus dies per culpa de l'aigua, però terra endins.

Ara soc capaç d'entendre la meua iaia Vicentica i la seua por inaudita a la gota freda. A aquella doneta que havia sobreviscut a una infància plena de penúries; a la mort del seu pare en alta mar, mentre afaenava i buscava el pa per a la seua família; a la pèrdua de dos fills de bressol, i a una postguerra demolidora, li canviava el semblant quan sentia parlar de la gota freda. Aquells ulls foscos que tenia es tornaven inexpressius i miraven a un buit com si estigueren enfront del mateix dimoni. No havia pogut superar la riuada del cinquanta-set. Aquella mànega d'aigua havia deixat una cicatriu a la seua ànima que, fins a la fi dels seus dies, mai va poder sanar del tot. Recorde com ella es feia el senyal de la creu compulsivament quan qualsevol gota freda s'aproximava a les nostres terres i com demanava a la nostra maredeueta que ens emparara i, fins i tot, com dormia amb una mà sobre terra per a notar si l'aigua inundava sa casa i eixir corrents abans que fora massa tard... Com t'entenc ara, iaia!

Aquell dia va començar com qualsevol altre de la tardor: nuvolós i amenaçant tempesta. Però ja conegueu el que diu la dita popular, "a més maror, peix en abundor" i, per tant, no podíem perdre l'oportunitat de guanyar uns bons diners. Ara me'n penedisc de la meua inconsciència, però res feia presagiar el que vindria! Com anava a saber-ho? Una volta més, la saviesa popular no es va enganyar i férem una quantitat de captures com feia mesos que no aconseguíem. I pagades a la llotja a molt bon preu! Com no anàvem a celebrar-ho? Pensat i fet, així es va fer, tota la quadrilla anàrem de paella. Quan has patit tantes penúries, els bons moments s'han de gaudir i celebrar. A més, només era un dia com qualsevol altre de pluja! Inclús el president havia assegurat que al mig vespre les tempestes haurien escampat i tornaríem a la normalitat! Normalitat? Ai, si em trobara a eixe malparit al davant li explicaria jo el que és la normalitat! Quant de patiment i malany per culpa d'uns incompetents...

Com tants altres dies, vaig enfilar cap a casa. Mai esperava que l'instant de pujar al cotxe seria l'inici del meu malson! Conduir per la V-30 a eixes hores sempre és sinònim d'embossament. No som pocs els treballadors que després d'una llarga jornada laboral al cap i casal o als polígons del voltant, tornem cap a les nostres cases en els pobles de la perifèria. I aquell dia, l'embossament no tenia res d'especial. En eixe moment, il·lús, encara pensava que aplegaria a hora de sopar a casa... El que no esperàvem ni jo ni tants altres conductors, era aquella mànega d'aigua que sobtadament va començar a envair la calçada. Primer, a poc a poc, i després, de manera més brusca i violenta, el nivell de l'aigua va començar a pujar de tal manera que, en un tres i no res, ja estava entrant a l'interior del meu cotxe. Ai, el meu cotxet, que poc l'he pogut gaudir! Com l'aigua no parava de pujar, jo, un més entre

tants i tantes altres qui estàvem a aquella situació, vaig decidir pujar al sostre del meu cotxe i cridar al 112 a veure si algú em podia tirar una maneta. Tant de dir que cridem al 112 davant una emergència i quan en tens una no t'agafen el telèfon!

Així vaig passar una estona, fins que el meu cotxe es va convertir en un vaixell a la deriva en aquell riu d'asfalt. Era ingovernable, xocant amb altres vehicles amunt i avall com un tros de suro que el corrent s'emporta sense resistència. I en eixe precís instant, vaig pensar que la meua mort estava pròxima i la meua ment es va fondre a negre...

No he aconseguit recordar de quina manera vaig acabar dalt d'aquell camió, només recorde estar allí dalt en companyia de quatre persones més. Ara, el que no puc oblidar és el so dels clàxons, la gent demanant auxili, el rebombori, les mirades de pànic de qui sap que està perdut, de les persones arrossegades pel corrent... És una imatge gravada a foc. Que injusta és la vida! Tota una vida per davant, segurament plena de projectes i il·lusions, acabada de manera tan tràgica per aquella maleïda gota freda...

Mentre esperàvem al camió-refugi improvisat, va començar a sonar un soroll estrident, que segons després també sonava a les nostres butxaques. Una alerta: que ens ficàrem en alt a un lloc segur i que no agafàrem el cotxe! Ara? Si ja fa hores que estem aigua al coll! Però el més colpidor no va ser sentir els sorolls i crits d'auxili dels que estaven en perill. El que no puc oblidar és el silenci, aquell silenci. Cada volta que deixava de sentir una veu, un nus es ficava a la meua gola i la impotència brollava des del meu interior. Sabia que cada veu que s'extingia i deixava d'escoltar era d'algú. A hores d'ara, encara no puc oblidar aquell maleït silenci.

Paradoxalment, segons passaven les hores, aquell silenci era més ensordidor i la foscor de la nit pareixia que no volguera donar pas a la claror del dia. Les hores foren eternes. Mullats i morts de fred esperàvem una ajuda i un rescat que mai va aplegar. Passàrem hores i hores en silenci, com una mena de preludi del dol que hauríem de passar els dies següents. Lentament, va aparéixer la llum del sol.

Aquell silenci era ensordidor i la foscor de la nit pareixia que no volguera donar pas a la claror del dia

Part 2. Castells de fang

El camí de tornada a casa va ser dur, ningú dels que passàrem la nit damunt aquell camió podíem articular paraula en l'escenari dantesc que ens trobarem. De la mateixa manera que els presoners vagaven sense saber on anar després de ser alliberats, nosaltres emprenguérem la marxa a peu cap als nostres domicilis. Caminàvem en mode automàtic, com si no fórem nosaltres els que caminàvem. Tal volta, la nostra ment ens protegia del que estàvem veient i intentava que no paràrem atenció a tot el que ens envoltava. Però, inclús d'aquella manera, no podies evadir-te del fang, dels cotxes per tot arreu amuntonats... La V-30 s'havia convertit en un escenari de

guerra. Era tot tan irreal! No va millorar la situació en aplegar al poble. Caos, destrucció, fang, sobretot fang, i aquella olor que ho impregnava tot i que tinc la sospita que es quedarà amb mi per a sempre. Malgrat el caos, el millor moment que vaig viure aquell dia va ser retrobar-me amb la meua dona i els meus fills. Com vaig canviar el meu inexpressiu rostre per llàgrimes d'alegria... Brut i fet pols, ens vam fondre en una abraçada eterna. No volia separar-me d'ells. Perquè sí, ho hem perdut tot, però ens tenim els uns als altres.

Primer passaren hores, després dies, i allí continuava sense aparéixer ningú. Ni bombers, ni policies, ni militars, no teníem cap ajuda. Tot el poble estava fet una porquera i només estàvem tractant de recuperar la normalitat la gent del poble i la voluntariosa que arribava de fora, llevant cabassos i cabassos de fang de l'interior de les cases i dels cotxes. Ai, si no fora pels voluntaris i voluntàries, quants de nosaltres haguérem mort de fam! Aquells primers dies, gràcies a aquells xics i xiques joves i no tan joves que venien a arrimar el muscle, no caiguérem en la desesperació! Però, on estava l'ajuda pública? Ja ho diu la dita valenciana: "sols el poble salva el poble". Sí, és ben cert, però vam oblidar afegir un corol·lari que diga "perquè no li queda més remei". Ja ho dic, a mi no m'agrada el romanticisme que se li està donant a aquesta dita. Cada volta que pense en com ens han abandonat els nostres governants, aquells a qui se'ls unfla el pit donant-se-les de bons gestors... Inútils i ineptes! Això és el que són! Em bull la sang només de pensar-ho! Però si a penes un parell de dies després ja estaven ací uns amics meus que van vindre de ben lluny! Encara m'emocionen les seues paraules: "tal com tu ens ajudares, ací estem nosaltres per a fer tornar la vida al teu poble, ens coste el temps que ens coste". La gent de la mar, sempre disposta a ajudar a companys necessitats.

En fi, fa dies que no dorm. És tancar els ulls i vindrem les imatges d'aquella nit. Encara que m'han recomanat que vaja a pescar i tracte d'eixir d'aquest malson, no soc capaç de passar prop de la V-30. Ho reconec, moltes voltes he ficat excuses per tal de no endinsar-me en aquell vial que es va convertir en riu. Em sent frustrat, impotent per veure que, per molt que fem, no aconseguim traure'ns el fang. És tal el meu estat mental que fa dies que m'amague per a plorar tranquil. Però hui alguna cosa ha canviat. En eixir al carrer, prop de casa Tonet he vist dos xiquets de curta edat, tan menuts, tan innocents i aliens a tot el que ocorria al seu voltant, fent castellets de fang i divertint-se. Això m'ha fet reflexionar. Tal com li va passar a la iaia Vicentica, aquesta ferida perdurarà en mi, en el fons de la meua ànima, tota la vida, però veure a aquests xiquets jugar m'ha donat un fil d'esperança.

Continuarem avant, perquè tal com va dir un dels meus escriptors favorits "aquests que veus ara desfets, malparats, furiosos, aplanats, sense afaitar, sense llavar, bruts, cansats, mossegant-se, fets un fàstic, destrossats, són, no obstant això, no ho oblides mai, passe el que passe, són el millor d'Espanya".

Ressorgirem

Juan Antonio Román Muñoz

crí tica

arribar a bon port?

Ja no queda res perquè aquest viatge arribe a la seva fi i la veritat és que no hi ha millor manera d'arribar a bon port que amb un somriure...

Dibuix: Miriam Grau San Antonio

En mamprendre un projecte,
has de buscar-li suport,
i eliminar tots els defectes,
si vols arribar a bon port.

Que tornen aigües a mare,
i que regne la bonança,
que no sofrisques desaires,
i que tot siga gaubança.

Que si la mar brama,
tu la sàpies dominar
i si la trobes picada,
la tornes en bona mar.

Que tots els ports on arribes,
siguen recer de mal temps,
i els problemes que tingues
soluciones en no-res.

Perquè si hi ha solució,
deixara de ser problema,
que el quid de la qüestió,
és fer que pague la pena.

Per arribar a bon port,
has de fer-te bon camí,
no fiar-ho tot a la sort,
i buscar el millor destí.

EL FAR

Un far per als de la mar,
significa guia i seguretat,
però no et pots arrimar,
que a prop hi ha penya-segats.

En la vida trobarem,
fars que volen guiar-nos,
però desconfia d'ells,
sols volen engalipar-nos.

Il·luminats que pretenen,
ser fars del nostre destí,
dir-nos el que hem de fer,
i després, tot per a mi.

Ens ensenyen sa doctrina,
resumida en una lliçó,
fes el que jo et diga,
però no el que faça jo.

LA PESQUERA

Passa el dia en la pesquera,
mai torna a casa de buit,
si li pregunten si piquen,
contesta, "hui en vosté huit".

Els ciberdelinqüents,
calen la canya i esperen,
que piquen els innocents,
per furtar-los els diners.

Els estafadors de l'amor,
que entabanen a les dones,
demanant-los un favor,
i netejant-los els comptes.

Una dona il·lusionada
contactà en un fals Brad Pitt,
va ser víctima d'un frau,
li furtà més de tres-cents mil.

LA MAR DE LES DONES

La intel·ligència artificial
li ha servit a molta gent,
sense cap tipus de moral,
per robar desvergonyidament.

La intel·ligència artificial,
no ha de ser adulterada,
i et portara a bon port,
si està ben utilitzada.

La dona pel fet de ser-ho,
no té fàcil en la vida navegar,
unes arriben a bon port,
altres van a naufragar.

Infinits són els casos,
d'abús i maltractament,
i seguint-les els seus passos,
els trobes diàriament.

NORMES EUROPEES DE PESCA

Mireu-les dalt de la barca,
la mar rullada han trobat,
la cosa no veu millora,
la mar s'ha desbaratat.

En l'àmbit del treball,
no tenen conciliació,
el jornal és desigual,
i es tallen la promoció.

A la dona tot són pegues,
no la deixen respirar,
posant-les mil i un problemes,
les volen discriminar.

Deixeu en pau a les dones,
que sense elles no viuríem,
elles ens porten al món,
i elles són les que ens crien.

La Comissió Europea,
estreny fort al pescador,
ficant-li una normativa,
que l'ompli d'estupor.

Sols vint-i-huit dies a l'any,
volien deixar-los pescar,
una ruïna per les famílies,
un malson per treballar.

Els limiten les captures,
volen pesca sostenible,
noves xarxes i comportes,
pescar així és impossible.

El sector europeu de pesca,
no ha arribat a bon port,
en una desigual normativa,
que deixa el negoci mort.

EL FONS MARÍ

El polp és dels animals,
més intel·ligents que hi ha,
i com veurà el fons marí,
que netejant-lo està.

El polp és un animal capaç
d'adoptar molts colors,
però el mar contaminat,
el fa ser morat i fosc.

Hi ha residus radioactius,
i verins impronunciables,
al fons del mar és un niu,
d'abocadors detestables.

La neteja de la mar
ha d'arribar a bon port
entre tots l'hem de cuidar
i no abandonar-la a la sort.

CORALS I PEIXOS

La mar es troba afectada,
per l'escalfament global,
i a poc a poc van morint-se,
els esculls fets de coral.

Corals i peixos de vius colors,
feien un fons marí preciós,
ara és tot color marró,
a poc a poc la mar es mor.

La contaminació està fent,
que la mar viure no puga,
verins, plàstic i escalfament,
faran que la Terra es muira.

Hem de posar-nos seriosos,
i no confiar en la sort,
hem d'arrimar tots el muscle,
per arribar a bon port.

Imagine com quedarien estes escenes en la mena benvolguda Falla Passeig, tal vegada el 2025...

HOME DE L'AUDIÒFON

La població en Espanya,
té una mitja d'edat alta,
un de cada quatre habitants,
passen de llarg dels seixanta.

A la vellesa alifacs,
als ossòs molt de dolor,
els músculs encartonats,
a l'orella audiòfon.

Una població envellida,
perquè molt ha treballat,
i ara al final de la vida,
a bon port han arribat.

GENT D'ÈPOCA

Aquesta gent és d'època,
però d'època victoriana,
quan es ballava en parella,
i la moral importava.

Patien pel que diran,
i ara es diuen de tot,
res importa si bé o mal,
sols si cobren molt o poc.

Quedaven a prendre el te,
i no es feien retocs,
ara pits, morros, cul, pèl,
l'estètica canvia a tots.

No diré millor o pitjor,
però la vida ha canviat,
i els del temps de la picor,
al seu port han arribat.

Ramon
Marí Boligues

Monument gran
Falla Passeig
2025

106

1 de febrer de 2025

Quan vaig pujar per primera vegada a bord d'un vaixell, mai hauria pensat que acabaria omplint pàgines amb vivències, reflexions i històries sobre la mar. Al principi escrivia per no oblidar, per conservar els records d'un port llunyà, d'una nit estrellada o d'algun fet inesperat. Però sense voler-ho, allò que començà com una col·lecció de memòries s'ha convertit en una mena de manual de navegació.

Al llarg d'aquests anys de travessies, he guardat històries d'aventures i desventures, tant pròpies com d'altres mariners, articles de diaris que parlen de gestes marítimes i mapes on han tingut lloc fortes tempestes quan no regna la calma de la mar plana. Sense adonar-me, allò que començà com apunts personals és ara una guia per a qui somie en convertir-se en home o dona de mar.

Quan pense en tot açò que he escrit, no puc evitar recordar la meua fillola, Marina. Des de ben menuda, ha escoltat amb fascinació les meues històries de la mar. Hi ha dies que recorde la seua veu dolça preguntant-me per què el mar és tan canviant, com és que els fars guien els vaixells en la nit, o quines noves illes he conegut.

Sempre ha seguit les meues històries amb l'ànsia d'algú que busca entendre el seu lloc al món, i no em sorprendria que, tard o d'hora, em diguera: "Vull ser marinera, com tu". Crec que el seu amor per la mar ja és evident des de fa molt de temps. Jo sempre he sospitat que el seu cor pertany també a l'aigua salada, als vents que dansen entre les veles i als vaivens de les ones.

Si eixe moment arriba, potser sense adonar-me'n, li hauré escrit el manual perfecte que li servirà de brúixola per tal de poder solcar mars llunyans i arribar així a bon port.

Però el més important no ho trobarà ací escrit, ni tampoc en cap altre llibre. El que necessitarà per ser marinera ja ho té dins d'ella: la valentia de somiar, la determinació de continuar endavant malgrat les tempestes i, sobretot, l'amor infinit per la mar.

Ací acaba el meu viatge i ara sí que puc dir que he arribat a bon port!

Falla Passeig 2025

"Arribar a bon port"

Falles 2025

Federació de Falles
Junta Local Fallera
de Tavernes de la Valldigna

Maria Ciscar Pons
fallera major
de Tavernes de la Valldigna

Óscar Ciscar Arlandis
president de la Federació de
Falles Junta Local Fallera

falla passeig 2025

CARMEN

Carmen Pérez Salinas

fallera major 2025

Salutació

Estimades falleres, fallers, amigues i amics de la Falla Passeig.

Quin honor poder dirigir-me a vosaltres com a fallera major a través de les pàgines d'aquest llibret.

Han passat ja quinze anys des que vaig tindre la gran sort de representar a la comissió infantil, i enguany, torne a tindre el privilegi de representar la falla que m'ha vist créixer.

Per a mi, parlar de falles és sinònim de família, de bons moments, de combois i alegries, però, també, de molta feina i responsabilitat. Els qui estimeu les falles sabeu massa bé al que em referisc, sabeu com s'accelera el cor en escoltar la música o en apropar-se el mes de març.

És satisfactori veure com any rere any hi ha gent decidida i dedicada a fer viure la festa fallera. Així que, amb l'esperit de festa i de germanor que ens caracteritza, aprofite l'ocasió per a animar-vos a continuar gaudint i col·laborant al màxim de la nostra festa. Que cada acte, cada sopar i cada moment compartit ens aprope més com a família fallera.

Gràcies de nou per la vostra entrega.

Estic segura que aquest 2025 farem de la nostra falla un gran any.

Que visquen les falles!

Falla Passeig 2025

CARMEN

Família

Bruses planxades, vestits de fallera arreglats, mantellines a punt, monyos pentinats, sabates netes... En definitiva, tot preparat per a la setmana fallera, no falta detall. Encara no hem acabat de digerir els torrons i ja ho té tot a punt, les seues coses i les de les seues germanes, també. I, per si no n'hi haguera prou, sempre disposta a pentinar a amigues i familiars. Si amb un adjectiu hem de descriure't, Carmen, el teu és, sense dubte:

Rialles i compromís són els teus escuts,
En cada acte, en cada pas, sempre al minut.
Sempre entregada, treballes amb passió,
Pensant en tots amb gran dedicació.
Ordenada i disciplinada, eres un gran referent,
No hi ha repte que et faça enrere ni un moment.
Saps ser el pilar en qui tots confiem
Amb afecte i constància ho reafirmem.
Bonica per fora i més per dins,
La nostra fallera major, plena d'encants divins.
Eres l'exemple de cor noble i amable.

Com a germana major, eres exemple i referent, no sols en les falles, sinó en tots els aspectes de la vida. Un orgull per als teus pares i l'ullet dret de ta uela, a la que tant cuides i estimes. I una gran sort pels qui tenim la fortuna de tindre't a prop.

En esta festa, on la tradició, la família i la germanor són tan essencials, és un honor per a tots comptar amb tu com a fallera major, perquè estimar les falles és viure-les amb la intensitat amb la qual tu ho fas.

Enguany, la teua Falla Passeig et celebra, i estem orgullosos de veure't brillar com a la gran fallera major que eres. Enhorabona! T'estima, la teua família.

Falla Passeig 2025

Carmen, en aquest any tan especial, les teues amigues havíem d'estar presents al llibret per dedicar-te unes paraules.

Recordem quan ens vas dir que volies presentar-te com a fallera major de la Falla Passeig per a l'any 2025. Els teus ulls evidenciaven la il·lusió que senties. Però va ser el 3 de maig, mentre esperàvem a ta casa l'anhelada telefonada, quan vam poder ser testimonis de la immensa alegria que brollava de tu. Per fi, començaves a somniar de nou, quinze anys després d'haver representat a la teua estimada falla com a fallera major infantil.

No ens enganyarem, érem conscients que tard o prompte aplegaria aquest moment de nou, la sang fallera que et recorre és perceptible per a tot aquell o aquella que et conega bé. És un privilegi poder tornar a presenciar com es fa realitat allò que tant has desitjat, i que ara vas a viure, des de la teua vida adulta i una perspectiva tan diferent. Sentim una gran satisfacció i emoció de veure com a poc a poc vas aconseguint tot allò que et proposes i és una sort continuar compartint totes aquestes alegries juntes, com sempre hem fet, agafades de la mà i creixent a la vegada.

Des que vas ser fallera major infantil moltes coses han canviat, però altres, com la nostra amistat, romanen intactes. Com aquell 2010, enguany també volem acompanyar-te i estar presents en cada acte i en cada moment, expectants dels grans records inoblidables que sumarem a tants altres que ja atresorem juntes. Estar junt amb tu en aquesta experiència ens ompli de felicitat i per a nosaltres és, també, un regal poder compartir aquesta il·lusió.

Sabem que ser fallera major requereix una gran responsabilitat, però també estem segures que això per a tu no suposa cap problema. Ja saps de sobra el compromís que comporta ocupar el càrrec. Tenim ben clar que amb la teua maduresa i saber fer sempre buscaràs la millor manera de representar a tots els fallers i falleres. Eres fallera de bressol i l'amor per la teua falla, inculcat des de ben menuda, es reflecteix en la teua participació activa dins de la comissió.

Volem destacar també la teua simpatia i elegància, així com la passió i l'estima que tens per la festa valenciana que es demostra amb la gran responsabilitat que demostres en tot allò que fas. Si a tot això li sumes que també eres festereta, clarament podem dir que eres una gran FALLERA, en majúscules, més que preparada i idònia per a ocupar el càrrec que ocupes, ni més ni menys, fallera major de la teua falla.

T'admirem, Carmen, i estem agraïdes de poder veure't brillar i compartir amb tu el teu any. No dubtes que a cada pas que dones, estarem al teu costat acompanyant-te, gaudint juntes i demostrant-te l'orgull que sentim per la nostra amiga.

T'estimem molt.

Falla Passeig 2025

VICENT

Vicent Peiró Climent

president 2025

Salutació

Fallers, falleres, amics i amigues de Tavernes,

És un orgull poder dirigir-me a vosaltres com a president de la Falla Passeig.

Vull aprofitar les línies d'aquest llibret per a animar-vos a continuar participant de l'alegria i germanor que comporta la festa fallera, i a fer més gran la família fallera que forma la Falla Passeig.

Voldria també donar l'enhorabona a les dues falleres majors que representen la nostra comissió en l'exercici 2025, Carmen i Àngela, i a les seues respectives famílies. Vos desitge que passeu un gran any faller i que disfruteu de cada acte. Rafa i jo estarem al vostre costat per a tot el que necessiteu i estic segur que per als quatre serà un any molt especial que sempre recordarem.

Aprofite l'ocasió per a donar les gràcies a tots aquells fallers i falleres i tota aquella gent que desinteressadament participa pel bé de la nostra falla, a les empreses col·laboradores i, per descomptat, als artistes fallers que plantaran les nostres falles al cor del nostre poble.

Com sabeu, la comissió treballa durant tot l'any amb molta il·lusió perquè cada acte que s'organitza siga un èxit, i per a això, necessitem la vostra presència. Esteu convidats a participar i disfrutar de tots els actes que organitzem. Tots i totes fem falla, i amb la col·laboració de tothom, fem la millor versió de la nostra, la Falla Passeig.

Salut i a disfrutar de les falles.

Falla Passeig 2025

Entre les coses que mai haguera imaginat era haver d'escriure unes paraules al llibret dirigides a tu. Serà veritat això que diuen que la vida dona mil voltes? I tant! Mil i una, i benvingudes siguen totes.

Que la sang fallera et corre a les venes, és una realitat, tant és així que, ja et van batejar vestit de falleret. Has crescut en un ambient molt fester i, des de ben menut, has sabut el que comportava pertànyer a una comissió, encara que a tu el que t'agradava de baixar a la falla era poder jugar al futbol i als campionats de falles. Però, vas anar creixent, i a poc a poc, vas anar deixant-la de costat. Fins que, uns anys després, la vida amb les seues voltes, et va tornar al món faller, però esta vegada a una nova falla, per tal d'acompanyar-me com a fallera major. La teua implicació va ser total des del primer moment, i des d'aleshores hem compartit la mateixa passió per la nostra falla, la Falla Passeig.

Però, qui anava a dir-te que anys després series el president? Ningú, ni tan sols tu t'ho podies imaginar. I ací estàs, catorze anys després, presidint-la, i ara som nosaltres, Àlex, Diana i jo qui t'acompanyem i et fem costat en esta aventura.

Eres una persona amb grans valors, i aquesta dedicació es nota en tot el que fas. Has assumit el càrrec de president amb molta responsabilitat. Amb la teua humilitat i paciència ens has ensenyat a tots que l'amor de veritat no necessita grans gestos, sinó d'accions senzilles i compromeses. El teu treball constant és un exemple per a Àlex i Diana, que creixen veient en tu el valor de la dedicació, la constància i el respecte. Amb la teua discreció, has trobat la manera de fer que les falles siguen per a totes les persones. T'has implicat sense buscar protagonisme, pensant sempre a fer el millor per a la falla.

Qui tenim la sort de conéixer-te sabem que la falla està en molt bones mans, perquè en cada projecte que portes endavant poses el mateix afecte i cura que en els moments familiars que compartim. La comissió et veu com una persona en qui confiar, i nosaltres com el pilar fonamental de la nostra família.

Gràcies per estar ací, per donar-nos la seguretat de poder comptar sempre amb tu. Eres el millor president que podria tindre la falla i, sens dubte, el millor pare per al nostre fill i la nostra filla i el millor marit que podria tindre.

Falla Passeig 2025

VICENT

Família i tradició fallera

President, quina sorpresa!

Encara recorde aquell 8 de juny de 1979 mentre estava d'excursió a les Coves de Sant Josep de la Vall d'Uixó, vaig cridar a casa per saber com estava la mamà. Va ser la uela qui em va dir que ja tenia un germanet. Com era d'esperar, et batejaren de faller, amb el trage negre de panderola, ja que el papà i la mamà eren molt fallers.

Saps molt bé que en casa sempre déiem que eres antifaller, perquè prompte deixares de formar part del món de les falles, però, per sort per a nosaltres i per a tu, tot va canviar quan Susana va decidir ser fallera major l'any 2011. En aquell moment, la vergonya ja no era una excusa i, fins i tot, vas eixir als playbacks.

Des d'aleshores, tornares a entrar al món de les falles per la porta gran, fins i tot, formant part de la comissió i treballant de manera incansable per la teua falla, però sempre des de la penombra. Per això mai ens haguérem imaginat el que anava a ocórrer enguany.

Qui ens havia de dir que algun dia açò estaria passant i que acabaries sent president? Inimaginable! Quan ens ho vas contar, tu mateix ho definires com una notícia bomba, però aquesta és la teua especialitat, ser capaç de sorprendre'ns sempre amb noves aventures.

Estem segurs que estaràs a l'altura del càrrec i et desitgem que disfrutes de cada segon d'aquest any i, encara que som d'altra falla, estarem al teu costat per a acompanyar-te en tot moment.

La teua família t'estima moltíssim!

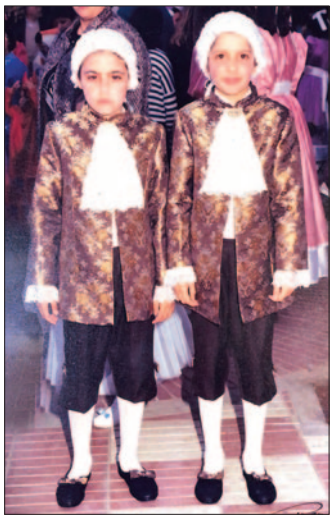

Falla Passeig 2025

Ángela Grau Vercher

fallera major infantil 2025

Salutació

Estimats fallers i falleres,

Em dirigisc a vosaltres amb molta il·lusió com a fallera major infantil de la Falla Passeig de l'any 2025.

Des que em va cridar Rafa, el president infantil, estic molt pendent de tot el que programa la falla, no vull perdre cap detall. Tot m'està agradant molt, des del nomenament de Maria com a la fallera major de Tavernes, l'excursió a Aquopolis, les festes del casal, el futbet, la visita als monuments i sobretot la proclamació, on ho vam passar superbé.

Jo no haguera pogut gaudir de tots aquests moments si la comissió no ho haguera organitzat tot com sempre ho fa, amb tanta il·lusió i tenint en compte cada detall. També he d'agrair especialment la participació de tots els fallerets i falleretes de la nostra falla en cada un dels actes.

M'encanta que hi haja xiquetes i xiquets en el casal, ens agrada jugar i passar-ho bé per allí bambant i xarrant. Per això, vos anime que continueu participant, per a fer més gran la nostra festa i tindre per sempre un record molt immens de tot el que fem: ballar en els playbacks, disfressar-nos a la cavalcada del ninot, ajudar a plantar la falleta, anar a les despertades i vestir-nos per als premis, l'ofrena i per a tot.

Tinc molta sort amb els meus companys d'aventura, Carmen, que no sols és la fallera major, també és com una germana major per a mi; Rafa, el president infantil, que té molta paciència, sobretot en les fotos i, per descomptat, el president, Pana, que és molt treballador i valent. Els quatre vos animem a continuar participant de tot, perquè encara queda molta festa per davant.

Ara sols falta dir: que visca València, que visquen les falles i que visca la nostra falla, la Falla Passeig.

Falla Passeig 2025

ÁNGELA

Estimada

El 3 de maig de 2024 va començar tot, encara que el dia d'abans ja tenies els nervis a flor de pell i ens comentaves que tenies febra, i és que la nostra xiqueta a part de bonica, és dolça, autèntica i sentida en tot el que fa.

Quan aquella vesprada et va cridar Rafa i et va preguntar si volies ostentar el càrrec, vas respondre amb un "Mare de Déu que síííí!" ben contundent. Estaves radiant d'alegria i felicitat junt amb les teues emocionades amigues.

I nosaltres, la teua família, impregnats tots de la teua felicitat. Desitjaves amb tot el teu cor ser la fallera major infantil de la Falla Passeig i convertir-te així en la màxima representant de la comissió infantil.

Aquella vesprada sempre serà memorable per a nosaltres, i segur que amb els anys tu també la recordaràs com una data molt especial, ja que va ser l'inici d'una altra aventura fallera a la nostra família.

Des d'eixe dia, ja no hi ha hagut serenitat en casa nostra. Estem gaudint amb tu cada moment, tot un món d'experiències màgiques a través de les quals ens hem pogut submergir en les entranyes de l'artístic món faller. Els seus tradicionals tallers de sedes, que tant t'han encuriosit, màquines que impremten lluentons en les manteletes, bruses originals, flors de fils de mil colors, daurats i platejats, el que brilla molt o poc, orfebres amb tradició centenària, cistelles, ocells, ramells i ramillets, àngels músics, amb cares dolces, balcons florits, mocadors originals, agulles, calcetins brodats, enagües, pintes i un llarg etcétera que ens ha fet gaudir amb tu de cada detall. Ángela aquestes vivències quedaran per sempre en la teua retina i ompliran la teua memòria de mil colors, olors i sensacions inoblidables.

I què podem dir de les visites al taller on la teua falleta ha anat prenent forma? Primer els esbossos, tu ja anaves alçant el dit preguntant qualsevol cosa, que espavilada que eres! Sempre traus un somriure als que estan al teu voltant. Ja sabem que parlem!! Després vas descobrir la teua falleta sense pintar. Continuaves curiosa, mirant com són els ninots i preguntant-te com seran quan cobren vida amb la pintura. També el dia que tocava rebre el monument en el poble i custodiar-lo amb molta cura, perquè la nit de la plantà s'alce perfecte en el cor de la Valldigna.

En tots els actes fallers que la comissió ha preparat amb tanta il·lusió, tu has respost amb alegria i entusiasme, aportant sempre un aire infantil. Has tret el que tens dins de tu, una xiqueta espontània, alegre, coqueta i organitzadora.

Ens queda molt per viure i gaudir amb tu. Eres la reina de la casa, la nostra xiqueta que ha fet realitat el seu somni i que segur viurà amb moltíssima passió i felicitat totes les experiències que et presentarà aquest any tan fabulós.

Eres la nostra reineta fallera. T'estimem molt Ángela. El papà i la mamà.

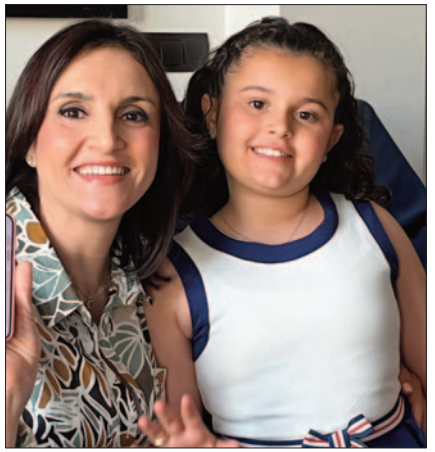

Falla Passeig 2025

Hola Àngela, soc Jose, el teu germà. Estic escrivint aquestes paraules perquè sé que aquest any és molt important per a tu com a màxima representant de la nostra falla. Recorde quan eres xicoteta i ja volies formar part d'alguna cosa gran, volies estar sempre ahí en el que fora. De vegades, pense en com has crescut de ràpid! Ara ja ho has aconseguit, eres la més important de la falla. Qui anava a dir que, de la nit al dia, estaries tan major, tan responsable, ja quasi no ens necessites.

Sé que t'encanten les falles, el món faller, el comboi i la festa. Sempre has sigut així. Mai em pensava que aquest moment arribaria tan de pressa. Fa dos dies anaves amb la teua nina i el teu carro per tota la casa com si fores la reina, i ara mira, fallera major infantil de la Falla Passeig.

Tota la família està molt contenta del teu nomenament, encara que saps que a mi no m'encanten les falles, ni desfilar a les cercaviles i que tot això crec que no és per a mi. Però sé que a tu t'entusiasma, així que no hi ha més remei que vestir-me per a tot el que faça falta.

Bo, ara ja toca acomiadar-me. Àngela, espere que gaudisques moltíssim i que t'ho passes el millor que pugues en aquest any, el teu any. Passa-ho bomba en els sopars i dinars, les cercaviles i totes les festes de la falla.

El teu germà Jose.

Àngela, ja eres la fallera major infantil de la nostra benvolguda Falla Passeig i, com a expresident infantil i com a germà, m'agradaria donar-te uns quants consells perquè mai oblides aquest any i que el 2025 sempre quede al teu coret.

El primer consell, el més important, és que gaudisques de cada acte, de cada mascletada, de cada viatge a València, de cada visita al taller on faran la teua falleta i, en general, de cada moment i de cada segon del teu any faller. Si assaboreixes cada instant segur que sempre recordaràs aquesta bonica experiència.

Un altre consell rellevant és que sigues tu mateixa, que disfrutes de cada esdeveniment amb naturalitat i alegria, estic segur que si em fas cas, l'any serà encara més especial.

També et demane que participes amb entusiasme de cada acte programat i sempre amb la intensitat més gran possible, sense perdre mai eixe somriure que et caracteritza, ja que estàs vivint una experiència única.

Àngela, la mescla de les teues ganes, la teua il·lusió i també els meus consells contribuiran a fer que passes a la història com a una de les millors falleres majors de la nostra falla, la Falla Passeig.

Amb molta estima, el teu germà, Luis.

Falla Passeig 2025

RAFA

Rafa Alberola Brines

president infantil 2025

Salutació

Fallers i falleres de la falla Passeig,

És per a mi un orgull poder dirigir-me a vosaltres com a president infantil i és, al mateix temps, una gran responsabilitat. El meu desig és representar a esta gran falla de la manera que es mereix. Sols tinc paraules d'agraïment a la comissió per haver dipositat la confiança en mi i és molta l'emoció que sent.

Jo no m'he criat en el si d'esta falla i les falles no havien sigut mai de les coses que més em cridaven l'atenció, però, com siga, la passió s'ha encés, i ara ja sé que ací és on vull continuar creixent, com a persona i com a faller. L'any passat va ser clau a la meua vida i sempre el recordaré amb molta estima, junt amb totes les persones amb qui el vaig compartir.

Enguany espere que siga com a mínim igual i que el puguem disfrutar amb molta alegria i il·lusió. Ángela, Carmen, Pana i jo el recordarem per sempre. El 2025 és el nostre gran any! Gràcies a la comissió per fer tantes coses possibles i, per descomptat, a les nostres famílies per acompanyar-nos i estar al nostre costat sempre.

Vos convide a tots i totes a disfrutar de la festa fallera, que és tot l'any, tant al carrer com al casal, i també a participar en cadascun dels actes, que amb tanta il·lusió es preparen, i a continuar fent de les falles la millor festa del món.

Visca la Falla Passeig!

Falla Passeig 2025

RAFA

Germana

Sorpresa és la paraula que va utilitzar Ana, fallera major infantil 2024, per a descriure el que sentia quan va saber que anaves a acompanyar-la. I quanta raó tenia perquè Rafa, la vida al teu costat és una contínua sorpresa, mai sé per on eixiràs, però, és la penyora que he de pagar, perquè com diuen el papà i la mamà, jo et vaig demanar, "vull un germà, digueu-me on he d'anar, que jo vaig", i ací que vas vindre tu, amb quasi sis anys de diferència, però sempre junts, fent-me riure, fent-me plorar, amb eixos ulls, que no sabem bé d'on venen i que tots diuen que de la seua família, però que fan que sobren les paraules de tanta intensitat que tenen.

"Però jo no vull ser president l'any que ve", eixa va ser la condició que posares per a ser vicepresident infantil de l'any 2024 de la nostra falla. El que no ens esperàvem era que, la nit del 19 de març plorares a llàgrima viva abraçat a Abel en veure cremar la falla, posant punt final a les vostres falles com a vicepresidents. El fet que decidires ser president ha sigut fins hui, la sorpresa més bonica que m'has donat perquè saps el gran amor que tinc cap a les falles i que esta il·lusió la sent com si fora meua. Ara, ens vas tindre en suspens fins a quasi l'últim moment.

Cada any, quan s'acostava la setmana fallera, ens recordaves a casa que no volies vestir-te de falleret i ni tan sols, posar-te una brusa, ja que a tu tot açò no t'agradava i la teua única il·lusió era tirar coets a totes hores des del primer fins a l'últim dia de falles. I així ho feies, fins al punt que dos setmanes després de falles era impossible que les teues manetes deixaren de fer olor de pólvora. Tot i això, recorde que un any li van telefonar del col·legi a la mamà dient-li que t'havies presentat com a representant faller de la classe per a la celebració de Sant Josep i que, junt amb Paula Padilla, havies resultat elegit, deixant a la mamà sense paraules i amb la feina de buscar-te un trage ràpidament perquè pogueres participar.

Pot ser, el millor dels records que tinc de quan vaig ser fallera major infantil siga la teua companyia. Tan xicotet com eres, no hi va haver un moment en què no estigueres al meu costat: encenent la traca cada vegada que eixia de casa, agafant-me la mà en cada cercavila, participant en els playbacks, i disfrutant de cada acte. Però sense cap dubte, mai oblidaré l'emoció que vaig sentir en veure't, tan menudet, carregat amb l'estendard, venint a retre'm homenatge el dia de l'ofrena i el dia de la presentació i fent de la meua gran il·lusió, la teua, tot i que la falla mai havia sigut una de les teues prioritats.

Este any espere, com a mínim, estar a la mateixa altura que estigueres tu l'any 2017 i poder fer-te tan feliç com em vas fer tu a mi sense adonar-te'n. Done gràcies a la Falla Passeig perquè, no sols ens va acollir de la millor de les maneres en plena pandèmia, sino que ha aconseguit que disfrutem junts de les falles d'una forma que mai haguera imaginat que ho fariem. Et promet estar a tot i per a tu a les falles del 2025, sé que em deixaràs disfrutar-les a junt amb tu i així completarem el cercle de càrrecs de comissió infantil i donarem pas als de la comissió major, però això que quede entre nosaltres.

La teua passió per la nostra festa ha anat florint a poc a poc alhora que has anat creixent, has conegut a molta gent de totes les edats, que t'han despertat eixe sentiment i t'han regalat la seua estima i amistat. Enguany serà un gran any, estaràs molt ben acompanyat del teu president, Pana, i les falleres majors, Carmen i Ángela, faller i falleres de cap a peus, que juntament amb les seues famílies i la nostra, viurem un any que sempre recordarem.

Saps que el càrrec implica també molta responsabilitat, eres el reflex de la comissió infantil, on hi ha un fum de xiquets i xiquetes amb ganes de passar-ho bé. Has de posar il·lusió, alegria i col·laborar en tot allò que pugues fent falla, deixar-te portar i gaudir, perquè rodejat de molt bona gent, estàs.

Sols em queda dir-te que endavant, a disfrutar i a fer-nos disfrutar, no et detingues ni un moment, notaràs la nostra presència acompanyant-te, Rafa, president Infantil de la Falla Passeig de l'any 2025.

Enhorabona, germanet, t'estime.

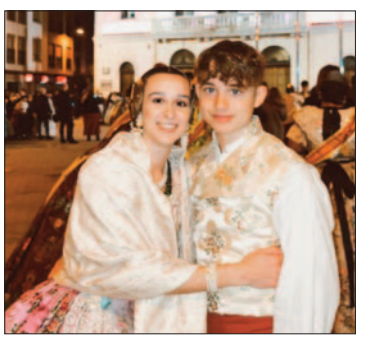

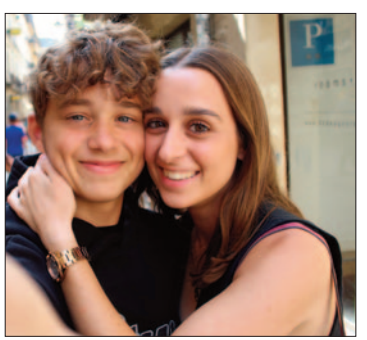

Falla Passeig 2025

Hola, Rafa, volia escriure't i dedicar-te unes paraules de *vice* a *vice*, ja que així és com ens vam conéixer.

En l'exercici faller 2023/2024 ens embolicaren als dos i debutàrem a la falla amb el càrrec de vicepresident i, a pesar de no poder coincidir en el primer acte faller, les nostres mans xocaren el dia de la crida telefònica a la fallera major de Tavernes. Des d'aquell moment, els dos sentirem una connexió especial i, des del primer instant, vam ser ombra l'un de l'altre per tal d'ajudar-nos en tot el que comportava el càrrec i, especialment, a l'hora de representar a la falla i acompanyar a les nostres falleres. Com tot viatge, aquest arribava al seu fi el dia de la cremà, quan sobraven les paraules, però mentre contemplàvem com les flames acabaven amb els monuments, ens miràvem i asséiem amb el cap, sabent que aquell curs faller i la nostra aventura arribaven al seu fi, però no feia falta dir que la nostra amistat no feia més que començar.

Rafa, un amant de les motos, del CrossFit, de la mecànica... Des d'aquell primer moment he anat descobrint-te com a persona, els teus gustos i aficions, el teu caràcter, però el que més m'ha impressionat és la preocupació i interés que tens cap a les persones que vols, ton pare, ta mare, la teua germana Mar i, fins i tot, cap a mi. Des de les nostres primeres converses fins hui, has desenvolupat un gran nivell de maduresa, has deixat enrere aquelles coses de xiquet, que tu i jo sabem, i t'has convertit en un home i això t'ha portat a prendre la decisió de ser, un any després, president infantil de la Falla Passeig.

Saps massa bé que la teua família, amistats i la gent que t'estima estem orgullosos de tu, i n'hi ha per a això i per a molt més, eres una gran persona.

Em fa molta il·lusió dirigir-me al president infantil de la Falla Passeig i, aquesta volta de *vice* a president. Et desitge el millor. Sé que deixaràs a la Falla Passeig en el lloc més alt i aportaràs el teu granet d'arena en la història d'aquesta família fallera. Disfruta d'aquest any.

El teu amic Abel.

Falla Passeig 2025

RACÓ INFANTIL

NINO-NINO!

OINC-OINC

OH!

MÈU

O C-OC

E NGUÈEE!

P ÍNYAU!!

I III!

A TXIM!

E SNIF-ESNIF!

S SSSS

ENDEVINA, ENDEVINALLA

En les històries de contes i jocs,
ens ajuden a fer sorolls i focs.
Un **BUM**, un **PLOF** o un **TIC-TAC**,
són sons escrits per a imitar.

Amb un **PAM**, un **PUM**, i un **ATXIM** també,
sents el soroll en llegir-lo bé.
Amb sons senzills, en cada racó,
t'expliquen el món amb diversió.

Ja saps què són?

FALLA INFANTIL 2025

ARTISTA: Juan Carlos Díaz

LEMA: Onomatopeia

ONOMATOPEIES!

Celia Martí Ferrando

Si vols sentir el **MÈU** que fa un gat al miolar,
un **PAM!!!** O el **RING-RING** d'un telèfon sonant,
llegeix estes rimes i posa atenció:
onomatopeies voràs i obtindràs diversió!

De xicotets sons, la falla està plena,
és un concert sonant en cada escena!
Del **GLUP-GLUP** o el **GRRRR** al **PLAF** i **BUM**,
tots ells fan gran festa, cap es queda mut.

Dos arlequins dansen, plens de colors,
fent màgia i rialles, ells són els millors.
HA, HA i **HE, HE** se sent amb cada salt,
cantant eixos sons que t'agraden tant!

Amb un **TRIS-TRAS**, es mouen molt bé,
els dos bufons riuen, són pura fe.
Cada pas i gir fan festa i brogit,
són com els sons d'un món divertit!

TATXIM!

Els músics arriben fent **TATXIM** i **TATXAM**,
sons que ens animen a cantar i a ballar.
El **TIC-TAC** d'un rellotge ens pot fer somiar,
en esta falleta els sons no poden faltar!

Entre els arlequins, s'amaga molt més:
animals, persones i objectes també.
Tots fan soroll, cadascú al seu ritme,
sembla una orquestra que sona de cine!

També hi ha pallassos, de cara pintada,
que fan **HO, HO, HO**, amb una gran riallada.
BOING, BOING, boten fent camí,
provocant un somriure sense fi!

El **XIP-XAP** del riu sona de nit,
si no hi ha brutícia, ell canta i somriu.
No tirem fem, ni botelles ni plàstic,
mantindre'l ben net seria fantàstic!

Els pardalets, si els escoltes, també tenen veu,
un **PIU-PIU** alegre i que sona molt lleu.
Escoltar el seu cant a tots ens senta bé,
per això és important cuidar el medi ambient.

El gos fa **BUB-BUB**, el gat **MARRAMAU**,
tots volen tindre tranquil·litat i pau.
Si els cuides i estimes, et faran costat,
i sempre estaràs ben acompanyat.

PLOP-PLOP fa la bossa en la teua mà,
recollint el regal que el gos ha deixat.
Amb un poc d'esforç, tot es queda ben net,
i el carrer és més bonic per a tota la gent.

Amb un **CLIC** i un **TAP**, la pantalla s'encén,
i hores de profit de segur que en perdrem!
Deixeu la pantalla, jugueu amb els amics,
feu vida de veres, amb salts i crits!

Els mòbils, les tauletes i les videoconsoles
són coses divertides i també perilloses.
La tecnologia està bé si l'ús és sensat,
però sempre recordem: amb cura i mesurat.

Si tens una cita, no faces esperar,
o malcarats amb un **BRRRR!** et rebran.
La puntualitat és un gran valor,
arribar a temps és senyal d'amor.

L'alarma ha fet **TIT-TIT** i el rellotge has mirat,
millor espavila si amb algú has quedat!
Quan la gent arriba al mateix moment,
la festa comença amb més bon ambient.

Les campanes fan **DING-DONG, DING-DONG**,
i marquen les hores arreu del món.
Ens recorden moltes coses, que se'ns poden oblidar,
amb eixos sons tan clars ningú es pot despistar.

PUM, PUM, PUM és el soroll dels coets,
passatemps preferit dels més menudets,
però recorda ser prudent i llançar-los amb calma,
i, si no saps, millor pregunta a qui sàpia.

A l'hora de dinar, menja sa i bé,
però entre hores, millor no piques res.
No faces **RIC-RAC, RIC-RAC** com el conillet,
que menja d'amagat i després està malet.

Quan la vaca fa **MUUU** és que vol jugar,
mentre mou la seua cua rient i passejant.
La gent li demana una mica de llet,
per a acompanyar-la amb xocolate calent.

La falla és més que festa i **PIM-PAM-PUM**,
és tradició, amistat i una vida en comú.
Així que gaudim-la, però no t'has d'oblidar,
que amb respecte i cura és com millor la viuràs.

Així és la falleta d'enguany, plena de sons i sorolls,
amb ninots de tota classe creant un món d'il·lusions.
Un joc de colors que desperten l'alegria,
amb paraules que desprenen la millor energia!

Enguany, vos venim a contar què són les onomatopeies, encara que segur que molts de vosaltres ho sabeu ja molt bé i ens podríeu enumerar, en tan sols uns segons, un muntó d'exemples. Correcte! Les onomatopeies són una forma divertida i expressiva de representar sons reals, i per això hem volgut que siguen les protagonistes de la nostra falleta infantil. Els sons que fan els animals, els objectes i les accions cobren vida mitjançant onomatopeies, ajudant-nos a entendre i gaudir encara més del món sonor que ens envolta. Les onomatopeies s'utilitzen per recrear acústicament el so d'allò que descriuen. Per exemple, **BUM** imita el so d'una explosió, **TIC-TAC** el d'un rellotge i **CRAC** el d'alguna cosa trencant-se. Diàriament, fem ús d'elles en el llenguatge quotidià així com en la literatura, ja que permeten transmetre de manera més directa i sensorial el que passa, ajudant a fer el llenguatge més viu i expressiu.

PENSA I DIBUIXA ALLÒ QUE FA...

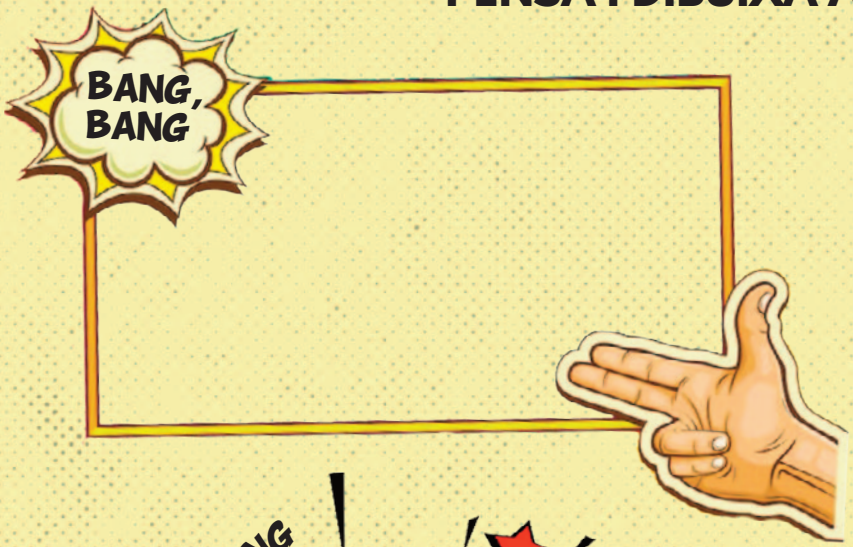

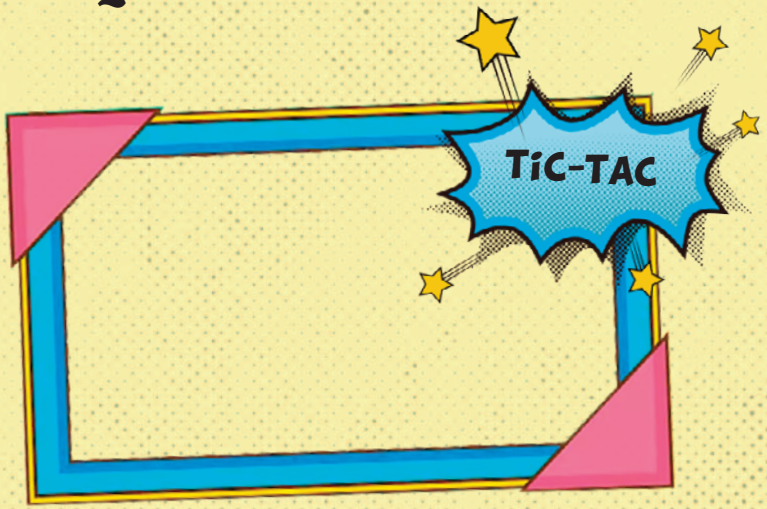

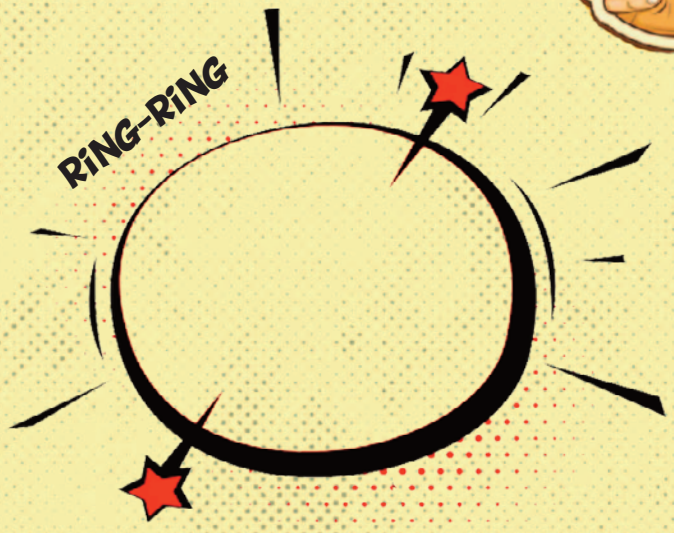

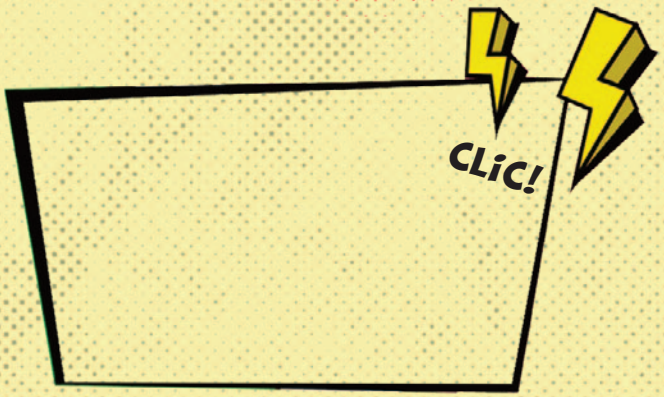

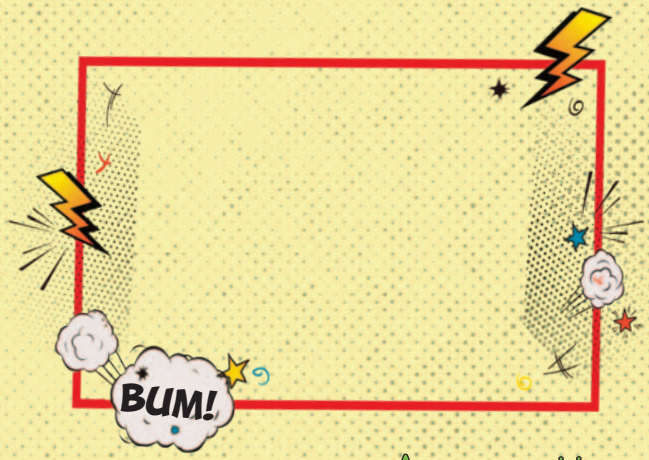

NUMERA CADA ANIMAL AMB EL SO QUE FA

1 Piu-piu

2 Quiquiriquic

3 Qüec-qüec

4 Rauc

5 Ric-ric

6 Bee

7 Mèu

8 Muu

9 Parrup

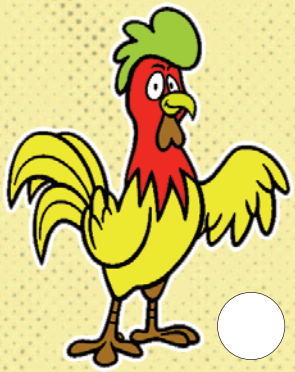

Vos heu quedat amb ganes de més?

Doncs ara, permeteu que ens endinsem en un món molt especial: el dels sons que fan els animals.

Com hem vist, cada animal té una forma única de comunicar-se, i molts d'ells emeten sons que són molt característics per tal de relacionar-se amb el seu entorn. El més divertit és que alguns d'estos sons tenen el seu propi verb que fem servir per a descriure'ls.

El gos, el més noble dels animals de companyia, es comunica amb el seu entorn de moltes maneres. Quan emet el seu so característic, el gos lladra o borda, un so clar i potent que sovint es pot escoltar des de lluny. Este lladruc pot expressar emocions com l'alegria, l'alerta o la cerca de companyia, sent una de les maneres més evidents de manifestar la seua presència i estat d'ànim.

Així que, quan un gos fa **BUB-BUB**, diem que lladra, i quan una au xicoteta fa **XIU-XIU**, diem que piula. Estos verbs ens ajuden a entendre i recordar com es comuniquen els nostres amics animals. És hora d'aprendre junts i imitar alguns d'estos sons!

SABRIES DIR QUIN VERB REPRESENTA EL SO DE CADA ANIMAL?

QUÈ FA...?

L'abella

Z_____

El gos

L_____

El gat

M_____

El cavall

R_____

L'ovella

B_____

El porc

G_____

Els pardalets

P_____

L'ase

B_____

El lleó

R_____

La vaca

M_____

El llop

U_____

L'elefant

B_____

La granota

R_____

L'os

E_____

El colom

P_____

ACÍ TENS UNA XICOTETA AJUDA!

belar	bramar	bramulejar	esbramegar	grunyir
lladrar	miolar	mugir	parrupar	piular
raucar	rinxolar	rugir	udolar	zumzejar

Aprenem i juguem

Però, i dels sons que fem els humans? D'això no en parlem? Per descomptat que sí! Igual que els animals, nosaltres també emetem sorolls especials que són, a vegades, reaccions espontànies del nostre cos.

Per exemple, quan tenim un poquet de pols al nas, necessitem esternudar, i això pot eixir com un fort ATXIM. També, quan estem ben cansats podem soltar un sonor PUF o quan un bebé té son o fam ens regalarà un estrident BUAAAÀ. Esteu preparats per a descobrir quant sabeu sobre estos sorolls?

RESOL EL SEGÜENT ENCREUAT

1. Parlar en veu molt baixa o a l'orella d'algú.
2. Fer un so agut o una sèrie de sons musicals expel·lint amb força l'aire amb els llavis contrets, o bé amb l'ajuda dels dits.
3. Fer un sospir.
4. Fer el moviment peculiar dels músculs de la cara, acompanyat de l'emissió de sons explosius, amb què se sol manifestar una alegria viva i sobtada.
5. Fer un esternut.
6. Emetre, mentre es dorm, un soroll ronc i intens amb la respiració.
7. Expel·lir d'una manera sorollosa l'aire dels pulmons.

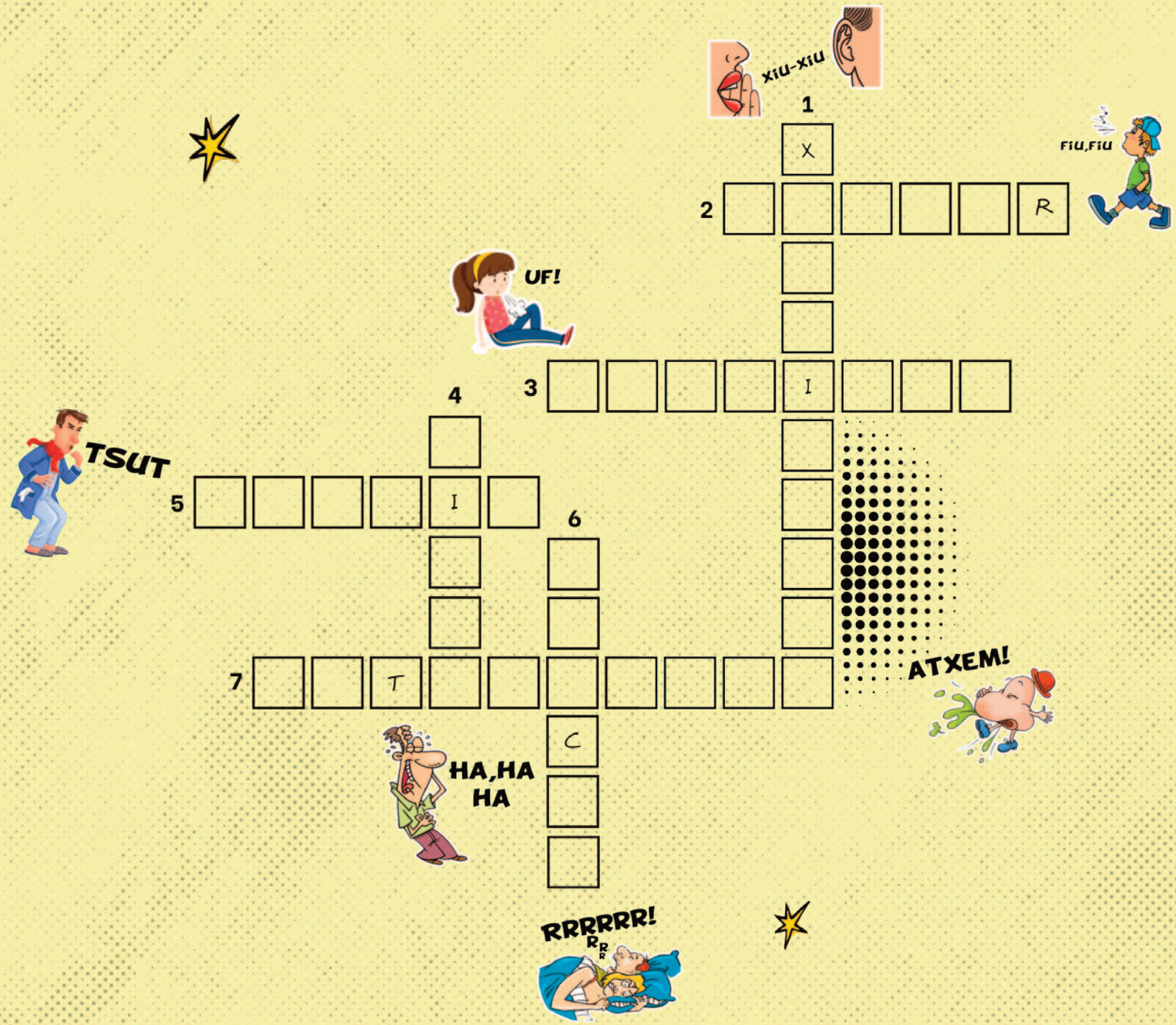

Aprenem i juguem

ENCARA HI HA MÉS JOCS !!!

RETALLA LES BAFARADES AMB LES ONOMATOPEIES I POSA-LES EN EL DIBUIX QUE MILLOR LA REPRESENTE

Singlotar

Badallar

Parlar

Fer callar

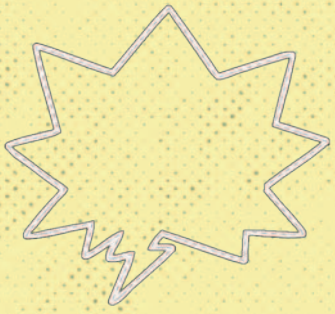

Riure exagerat

Besar

RETALLA

Aprenem i juguem

I si ara som nosaltres els qui creem la nostra pròpia història sonora?

Sí, és hora de convertir-nos en narradors i narradores! En la següent activitat, podreu inventar una història divertida que incloga tantes onomatopeies com desitgeu, com ara els sons dels animals o altres objectes. Feu volar la vostra imaginació i que els sons cobren vida!

Ací vos donem algunes instruccions:

Trieu un escenari. Penseu en un lloc on puga succeir la vostra història. Pot ser una granja, un bosc, la selva o la ciutat.

- "Un dia a la granja..."
- "En el cim de la muntanya de Les Creus..."

2 Seleccioneu els vostres personatges. Escolliu els animals que apareixeran en la història. Recordeu pensar en els sons que fan.

-"Hi havia un gall que cantava quiquiriquic i una vaca que feia muuu...

3 Escriviu la història. Escriviu un conte curt utilitzant els animals o objectes i els sons que heu escollit. Assegureu-vos d'incloure les onomatopeies en la narració.

-"A la granja, el gall va cantar quiquiriquic i va despertar a tothom. La vaca, que estava molt còmoda, va respondre amb un suau muuu. De sobte, el motor d'un cotxe brum-brum es va sentir de manera inesperada..."

4 Il·lustreu el conte. Dibuixeu o pinteu imatges que representen els moments clau de la vostra història.

5 Compartiu-la! Una vegada que hàgeu acabat, compartiu la història sonora amb les vostres amistats o familiars. Demaneu-los que imiten els sons dels animals mentre compteu el vostre conte.

COMENCEM?

TÍTOL: _____

Fi

I potser ara vos sorgix un dubte!

Quan alguna cosa ens sorprén i diem **"UI!"** o responem **"AU!"** per acomiadar-nos... Això són també onomatopeies?

Quina bona pregunta!

Podríem pensar que sí, ja que ambdues són paraules divertides que fem servir per a expressar coses, però la veritat és que no, este tipus d'expressions com "ui", "au" o "hurra" són interjeccions.

Aleshores, les interjeccions no són el mateix que les onomatopeies?

Com hem vist fins ara, les onomatopeies són paraules que imiten sons. Per exemple, **MÈU** imita el so que fa un gat, i **PAM** pot representar el so d'alguna cosa que cau o explota. Les usem per a fer que les nostres històries siguen més emocionants i perquè els oients puguen imaginar millor el que està passant.

Les interjeccions, en canvi, són paraules que expressen emocions o reaccions. Per exemple, "ai!" s'utilitza quan ens fa mal alguna cosa, o "hurra!" es diu quan estem de celebració. No imiten sons, sinó que mostren com ens sentim en un moment donat.

Així que, mentre que les onomatopeies ens ajuden a imitar els sons de les coses, les interjeccions ens ajuden a sentir i mostrar les nostres emocions.

Com veieu, totes dos són elements lingüístics que comparteixen algunes característiques, però també tenen diferències importants. Tot i això, ambdós recursos són essencials per a enriquir el llenguatge i la comunicació quotidiana fent-lo més complet i més divertit!

A continuació vos deixem deu exemples d'interjeccions típicament valencianes.

BUSCA LES INTERJECCIONS A LA NOSTRA EMOCIONANT

SOPA DE LLETRES

C	S	N	U	B	A	H	N	B	X	E	D
E	N	L	P	M	H	K	O	R	T	C	P
U	B	M	C	T	U	G	O	Y	I	S	C
O	W	E	H	L	A	R	B	U	E	I	C
V	B	L	M	O	S	U	N	Z	D	C	O
M	E	G	U	S	F	O	S	E	I	K	L
R	L	B	G	E	T	T	R	A	S	O	L
S	P	S	E	R	K	I	I	A	D	S	I
R	R	P	R	M	O	E	C	T	Q	E	N
P	S	R	O	D	X	S	T	O	R	M	S
D	F	C	O	N	F	O	V	L	U	N	N
A	S	B	U	G	H	A	U	F	E	F	E

1. Ecs
(repugnància)
2. Pse
(indiferència)
3. Eh!
(confirmació)
4. Au
(comiat)
5. Mel
(aprovació)

6. Xe!
(admiració)
7. Ausades
(ratificació)
8. Eu!
(sorpresa)
9. Collins!
(contrarietat)
10. Bah
(incredulitat)

IA!? QUE HI HA UN ASE PER ACÍ?

Encara que "ia" puga sonar com el so que fa un ase, en realitat també són les inicials d'una cosa que últimament escoltem molt: la intel·ligència artificial. Però, què és això?

La intel·ligència artificial (IA) és com si les màquines, com els ordinadors o robots, pogueren pensar o aprendre a fer coses noves, quasi com ho fem les persones. Per exemple, un robot amb intel·ligència artificial pot aprendre a jugar a un joc o a reconéixer animals en fotos, així com fer que els cotxes es conduïsquen sols o fins i tot parlar amb nosaltres per donar-nos informació de qualsevol tema.

La IA és molt útil, perquè ens pot ajudar a fer les coses més fàcils. Imagines una màquina que ajude a curar malalties? Això és possible gràcies a la intel·ligència artificial!

Però també hem de tindre una mica de cura. Com que les màquines no són persones, no poden saber si el que fan està bé o malament. Per això, les persones que treballen amb intel·ligència artificial l'han d'utilitzar per fer coses bones i no per fer mal. Així que, la pròxima vegada que sentes parlar d'IA, recorda que és una ferramenta molt poderosa, però que hem d'utilitzar-la bé!

No oblideu que la IA pot fer moltes coses intel·ligents, però no pot substituir la vostra imaginació, i sabeu per què? Perquè la imaginació és màgica i única! Quan imaginem, podem crear mons, inventar jocs i trobar solucions úniques que una màquina no pot inventar. La IA només pot fer coses que ja coneix o li han ensenyat, però no pot inventar coses noves com tu. Així que, encara que la tecnologia siga útil, és important que continueu jugant, llegint, somiant i creant, perquè la vostra imaginació no té límits i és molt més poderosa que qualsevol màquina!

Nosaltres li hem preguntat per tres maneres diferents de començar un conte de falles carregat d'onomatopeies. Com podeu veure, ens pot donar idees o ajudar a desenvolupar les que ja tenim. Amb aquests començaments, tres falleretes s'han encarregat d'imaginar-se la resta!

Ei, Xat! Dis-nos tres maneres de començar un conte infantil faller carregat d'onomatopeies…

1. En un tranquil galliner, Roget i Blanqueta es picotejaven entre elles mentre deien quicquiriquic i cocorococ. Un dia, decidiren fer una cursa i, en començar, va eixir un brrrr de les seues potes en córrer sobre el terra! Però, enmig de l'emoció, un bub-bub-bub les va fer aturar. Era el gos Roc que venia a jugar…
2. En un colorit poble anomenat Riallàndia, on el riure mai faltava, vivien dos arlequins: Nino i Nina. Un matí assolellat, Nino i Nina van decidir aventurar-se al bosc encantat. Mentre caminaven, els dos amics van començar a sentir un pum-pum rítmic…
3. En una calorosa vesprada de març, dos fallerets, Guillem i Pau, jugaven amb els coets que s'havien guardat de la despertada…

Què passarà a continuació? Quina intriga!

CONTE 1

Candela Puig Grau

L'ÚLTIM A L'AIGUA

En un tranquil galliner, Roget i Blanqueta es picotejaven entre elles mentre deien QUICQUIRIQUIC i COCOROCOC. Un dia, decidiren fer una cursa i, en començar, va eixir un BRRRR de les seues potes en córrer sobre el terra! Però, enmig de l'emoció, un BUB-BUB-BUB les va fer aturar. Era el gos Roc que venia a jugar o això és el que pensaven les gallines, però Roc venia corrents perquè anaren amb ell a conéixer el nou membre de la granja, un gat anomenat Marrameu. Les dos gallines i el gos anaren de pressa i amb molta emoció per tal de conéixer el que seria el seu nou amic i company d'aventures.

En arribar a l'interior de la granja i veure el gat, Roc li digué:

—Hola! Soc Roc, el gos de la granja, i ells són Roget i Blanqueta, les gallines. Elles viuen al galliner, però jo visc ací a la casa familiar. Som uns animalets molt graciosos i divertits, ens encanta jugar a fer curses. De fet, Roget i Blanqueta estaven fent-ne una abans que arribares, les solem fer des del galliner fins al llac, hi vols vindre amb nosaltres i hi competim tots junts?

—Hola! Jo soc Marrameu i a mi també m'agrada molt jugar a les curses, així que perfecte.

—L'últim que arribe al galliner haurà de tirar-se al llac.

Tots quatre anaren corrents, ja que ningú d'ells volia perdre i haver d'acabar dins el llac.

L'últim en arribar fou Roget, i li va tocar mullar-se, però per no fer-ho sol, va proposar que es fera una altra cursa entre els altres tres, i aquell que quedara l'últim entraria amb ell al llac, així seria més divertit.

Roget va marcar la sortida amb el seu típic **COCOROCOC** i, tot seguit, Blanqueta, Roc i Marrameu sortiren ràpidament amb totes les seues forces. El primer en arribar fou Marrameu, la segona Blanqueta i l'últim Roc.

Després de les competicions, havia arribat el moment: Roget i Roc havien de tirar-se al llac, i així ho varen fer, provocant un sorollós **TXOF!** La veritat és que va ser molt divertit, van pegar un bot molt gran, **BOING**, i a l'aigua que se'n van anar.

En eixir, Blanqueta i Marrameu els van tapar perquè no es gelaren i, després, continuaren jugant i passant-ho d'alló més bé, amb el soroll de fons **HA, HA, HA** i **HE, HE, HE** de les seues rialles.

I, des d'aquella vesprada, es van convertir tots quatre en molt bons amics d'aventures.

CONTE 2

Aina Chover Cañamás

RIALLÀNDIA

En un colorit poble anomenat Riallàndia, on el riure mai faltava, vivien dos arlequins: Nino i Nina. Un matí assolellat, Nino i Nina van decidir aventurar-se al bosc encantat. Mentre caminaven, els dos amics van començar a sentir un PUM-PUM rítmic. "Què serà això?" va preguntar Nino intrigat. Nina, emocionada, va respondre: "Seguirem el so! Potser és una festa secreta".

I així, els dos arlequins es van endinsar més en el bosc, plens de curiositat, mentre la música del CRIC-CRAC de les branques els guiava el camí. Tots dos tenien la mateixa curiositat i, al mateix temps, una lleugera inquietud, per això començaren a caminar i el so del FRIS-FRIS dels seus vestits al moure's es mesclava amb aquell soroll desconegut. Cada vegada que s'endinsaven més i més, el bosc pareixia ser infinit, el soroll començava a ser més fort i el vent amb el seu TXIS-TXIS cada vegada bufava més. Les flors no tenien color i començaren a cridar AAARGH, els arbres alts i grisos ploraven SNIF, SNIF, SNIF i una bandada d'ocells començà a volar prop d'ells i començaren a cantar amb el seu característic XIU-XIU. Nino i Nina no sabien el que estava passant, estaven molt confosos i cansats. Nina pensativa digué: "Sembla que aquest bosc ens vol dir alguna cosa, no creus Nino? Escolta bé, els ocells volen que els seguim. Potser ens porten a algun lloc!". Nino es posà molt content de veure que aquell misteri potser es resoldria en un tres i no res.

Tots dos s'agafaren de la mà i seguiren a aquells ocells, els quals no paraven de cantar

aquella melodia que sonava des de feia una bona estona. Quan avançaven, el bosc es posava cada vegada més obscur, les fulles dels arbres començaven a caure i al final, es veia un camí lluminós que semblava ser màgic.

De sobte, els ocells pararen de volar i Nino i Nina seguiren el camí fins a arribar a un jardí gegant que semblava sortir d'un conte fantàstic que llegiren quan eren menuts.

Nino, sorprés, cridà "ja sé d'on ve la música!" i començà a córrer cap al centre del jardí on estava la fada que protagonitzava els contes que llegien. "Benvinguts, soc la guardiana del Jardí de les Melodies Secretes!", va exclamar la fada, "vos he esperat molt de temps!".

Nino i Nina estaven eufòrics, ja que havien complit el seu somni de menudets. "Però per què ens esperaves a nosaltres?" va preguntar Nino. "Vosaltres teniu el privilegi de poder escoltar les melodies i els secrets del bosc. Aquesta nit, si no cante aquesta melodia amb vosaltres abans de les dotze de la nit, el bosc s'apagarà i ja no tornarà a brillar mai més. Però m'heu de prometre que guardareu aquest secret i que cantareu i ballareu amb mi!", va respondre la fada.

Nino i Nina juraren guardar aquell secret i se sentiren els arlequins més afortunats ajudant-la. Ràpidament, la fada tragué la seua arpa daurada mentre a poc a poc el jardí començava a apagar-se. Nino i Nina començaren a cantar a la vegada que la fada tocava la melodia amb l'arpa: **NA, NA, NA**.

I, finalment, després de cantar-la, el bosc tornà a ser com abans, amb flors acolorides, arbres verds i grans, i un jardí amb molta llum. La fada feliç digué: "Moltes gràcies, sou els únics arlequins que m'heu sabut ajudar, i per això vos convide a vindre sempre que vulgueu, ja que, també sereu els guardians del Jardí de les Melodies Secretes!".

Des d'aquell dia, Nino i Nina foren els arlequins més feliços del món complint un dels seus somnis.

CONTE 3

Paula Padilla Gimeno

COETÍ

En una calorosa vesprada de març, dos fallerets, Guillem i Pau, jugaven amb els coets que s'havien guardat de la despertada.

—Mira este coet! És el més gran que tinc —va dir Pau, mostrant un coet brillant que semblava vibrar d'energia.

—El tirem? —va proposar Guillem, ple d'entusiasme.

Els dos amiguets es van mirar i...

—Tres, dos, u! —van cridar al mateix temps.

PUM! El coet va eixir disparat, deixant un rastre de fum que s'elevava cap al cel. BUM! Va ressonar en l'aire quan va explotar formant una pluja de colors. Tots dos xiquets van riure i aplaudir, gaudint de l'espectacle. Però, de sobte, un coet que Guillem havia deixat a terra va començar a espurnejar.

—Miraaaa! —va cridar Pau, espantat.

Guillem va mirar cap al coet amb una barreja de curiositat i por. El coet començà a pegar voltes com si fora una baldufa, VRUUUM. Tot era una fumeguera, a penes podien veure res. Tots dos es van quedar allí, mirant bocabadats. Els ulls de Pau estaven fixats en aquell núvol de fum, un poc descol·locat.

—Què ha passat? —va preguntar amb la veu tremolosa.

—No ho sé... —va contestar Guillem alhora que alçava els muscles.

El fum a poc a poc anava enlairant-se i en la clariana que començava a obrir-se es podia distingir una figura misteriosa i de sobte... BANG!! Guillem i Pau no podien creure el que estaven veient. Qui era este xiquet? D'on havia eixit?

—Qui eres? —preguntà tímidament Pau.

—El meu nom és Coetí —respongué el misteriós xiquet.

—Jo soc Pau.

Guillem no podia soltar ni una paraula i ell, que era més observador, prompte es va adonar que era un xiquet-coet. Tenia el cap amb punta i de darrere li eixia com una cua que suposava que seria la metxa. Com el seu cap no tenia mai bones idees, es va preguntar en veu alta: "si li encenc la metxa, explotarà?".

—Guillem!! No sigues un maleducat —li va recriminar Pau.

—Ah, hola! Soc Guillem! Eres un xiquet-coet? Què és esta cua? Per què el teu cap acaba en punta? Si t'encenc la metxa, volaràs i explotaràs? —preguntava sense parar Guillem.

—Quines coses dius! —deia Coetí mentre reia. Si teniu una estona vos explique qui soc, i així ho entendreu tot.

La nit s'anava apropant i era hora d'anar a casa a abrigar-se per a sopar a la carpa, però ningú dels dos estava disposat a anar-se'n d'allí sense abans aclarir tot allò.

—El meu nom és Coetí, tal com vos he dit, i he sigut creat perquè no desaparega mai el soroll en les falles. Cada 16 de març, faig l'aparició en un poble diferent de València per omplir-lo de soroll i enguany li ha tocat a Tavernes, Tavernes de la Valldigna!

Guillem i Pau van quedar uns segons en silenci, amb els ulls com a taronges. Tot allò els resultava molt estrany.

—I per què t'envien a tu si ja estem els xiquets per a tirar coets? —preguntà Guillem que no acabava de creure's la història.

—Entenc que vos puga paréixer un poc estrany, però he sigut creat per a representar a tota la gent fallera que ja no està entre nosaltres.

—Representar els fallers i les falleres que ja no estan entre nosaltres? No entenc res! —replicà Guillem.

—Jo tampoc —va afegir Pau.

—A veure, soc una espècie de record, i he sigut creat per a mantindre viva la tradició de la festa, en especial la passió pels coets i la pólvora. Cada any vaig a un lloc diferent per omplir el cel de sorolls i colors. Soc el record d'aquells que van fer que esta festa cada vegada siga més coneguda per tot arreu.

—Així que... Cada coet que tirem és una manera de recordar-los? —va preguntar Guillem.

—Exacte —li va contestar Coetí.

Guillem sempre havia pensat que els coets eren una diversió i va recordar les històries que li contava la seua iaia de com eren abans les falles i com els xiquets anaven casa per casa arreplegant diners, una cosa així com "l'arreplegà" per tal de poder fer falles.

—No sabia que tot això tinguera tant de significat —va mormolar Guillem.

Coetí va assentir i els va explicar que era molt important que els xiquets continuaren amb les tradicions. Els dos amics es van quedar pensant en tot el que acabaven de sentir. Els coets ja no els semblaven només un joc, sinó un homenatge a aquells que havien fet que les falles foren el que són.

RRRRRGGG, el soroll dels budells els feia recordar que el temps passava, i que era hora de tornar a casa a arreplegar l'entrepà...

—Pots quedar-te una estona més amb nosaltres? -li preguntà Pau.

—Sí, per favor! Vols que tirem coets junts? —va rematar Guillem.

—Clar, m'agrada molt la idea —respongué tot content Coetí.

Tots tres es van preparar per a tirar tots els coets que els quedaven. Ara ja sabien que no eren sols per fer soroll sinó per celebrar, per recordar i per fer que la festa es mantinga viva.

Quan van llançar l'últim coet que els quedava, el cel ja hi era totalment fosc, però els seus cors brillaven per les històries que havien compartit. Coetí els mirà i amb un gest amb la mà, va començar a desaparéixer.

—Adeu, Coetí! —van cridar els dos xiquets alhora, mentre l'últim coet s'enlairava cap al cel, deixant un llarg rastre de fum i de llum que anava desapareixent lentament.

I mentre els dos amics tornaven a casa, sabien que aquella vesprada havia acabat, però el record d'aquell coet seria per sempre.

I amb això, el misteri de Coetí va quedar aclarit, no era només un coet, sinó que era una part de la festa que mai s'acabava. Els dos amics sabien que cada vegada que tiraren un coet estarien llançant una promesa: que les falles amb tot el seu soroll, llum i màgia, seguirien vives per sempre.

De segur que, si vos agrada llegir còmics, ja sabreu que les onomatopeies estan profundament relacionades amb el món del còmic, ja que exerceixen un paper molt important en la representació gràfica del so dins d'una narració visual. Les onomatopeies s'usen molt en els còmics perquè les històries siguen més emocionants i divertides. Per exemple, quan un superheroi vola, podem llegir WOOOSH, o quan es tanca una porta forta, apareix un PUM. És com escoltar la història mentre la lliges!

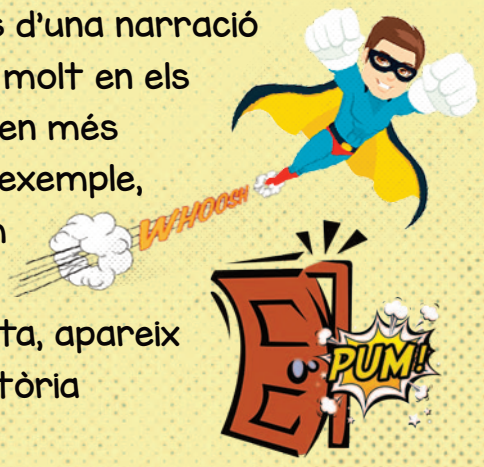

Què vos semblaria tindre l'oportunitat de crear les vostres pròpies vinyetes sobre els actes que més vos agraden de la falla Passeig, per exemple? Ací la teniu! Podeu inventar les vostres pròpies tires de còmic només observant els nostres personatges.

Però abans de començar, deixeu que vos expliquem un detall molt important tant per a escriure com per a llegir qualsevol còmic: heu de triar bé el tipus de baferada perquè tota la història tinga encara més sentit. La bafequè!? No patiu, que vos ho expliquem!

Les baferades en els còmics són els globus emmarcats que contenen els diàlegs o els pensaments dels personatges. Els diferents tipus de baferades tenen el seu disseny particular i ens ajuden a entendre què està passant.

Les que acabem de vore són les més habituals: la baferada de diàleg amb forma redona o ovalada, la de pensament que sembla un núvol o una bambolla o la dels crits que es representen amb vores punxegudes, però hi ha d'altres, com ara les que utilitzem per a parlar molt baixet o xiuxiuejant que tenen línies de punts o aquelles que contenen part de la narració que són normalment rectangulars.

Amb aquestes últimes i unes més originals per a representar les onomatopeies, et proposem un repte. Series capaç d'escriure una xicoteta descripció dels actes de la nostra falla que es representen en les següents vinyetes? I sabries descriure el soroll de cada vinyeta amb alguna de les onomatopeies que hem après fins ara?

MIRA ESTE EXEMPLE!

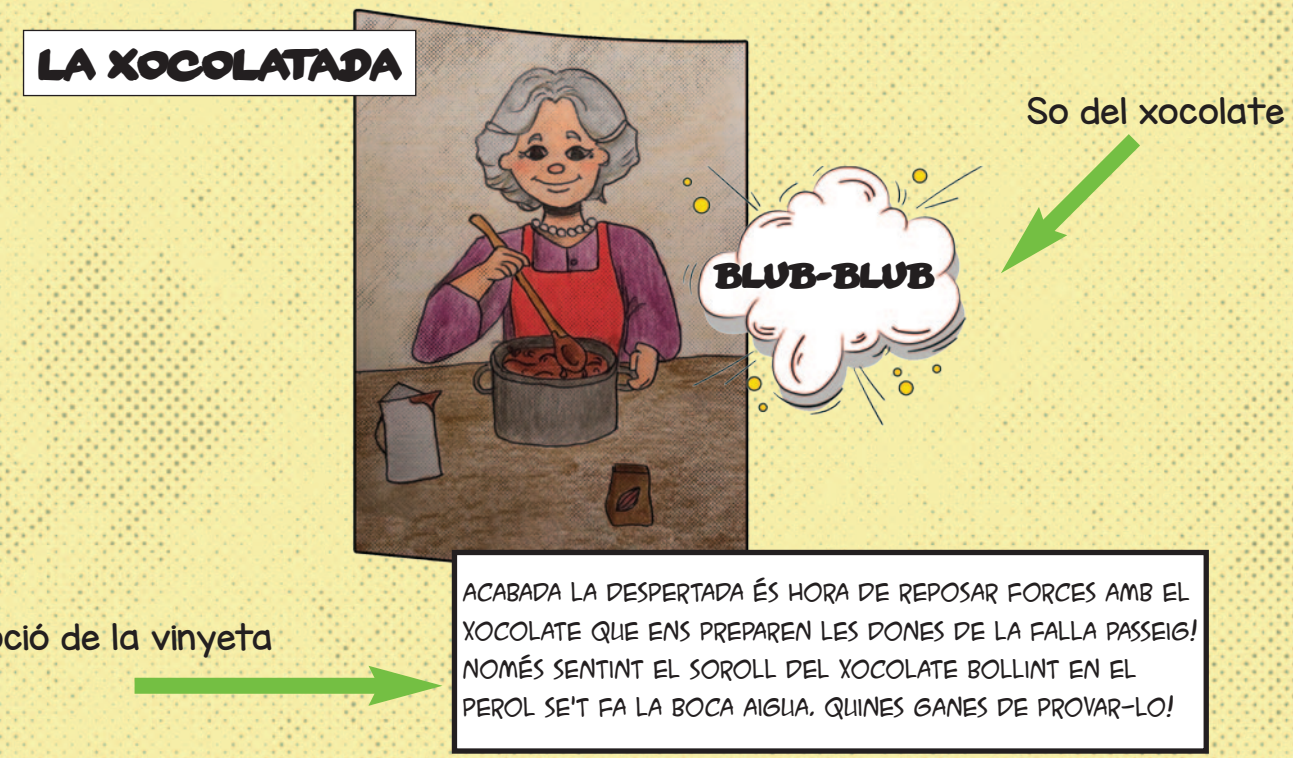

ARA ET TOCA A TU... JUGUEM?

Dibuixos: Alba Almiñana Peiró

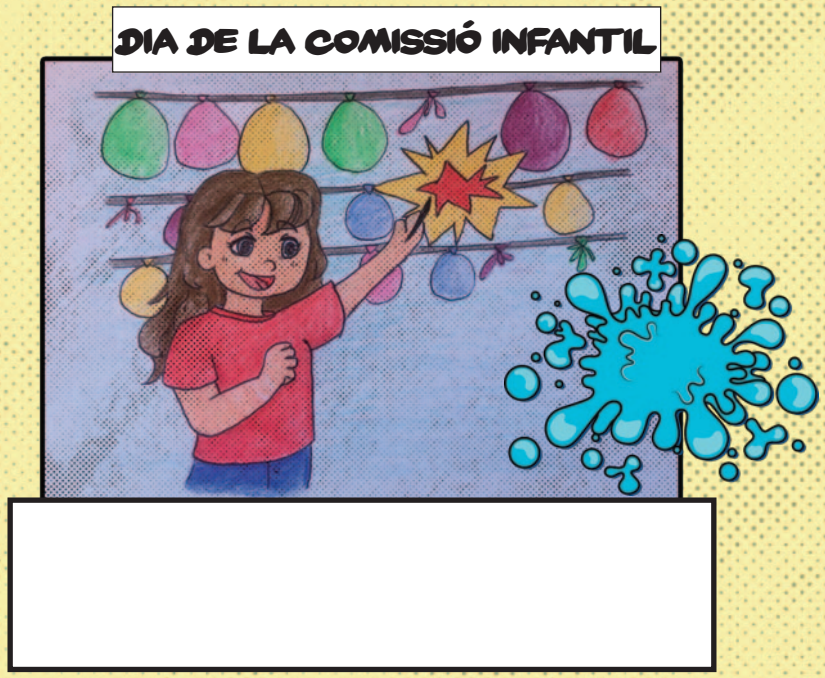

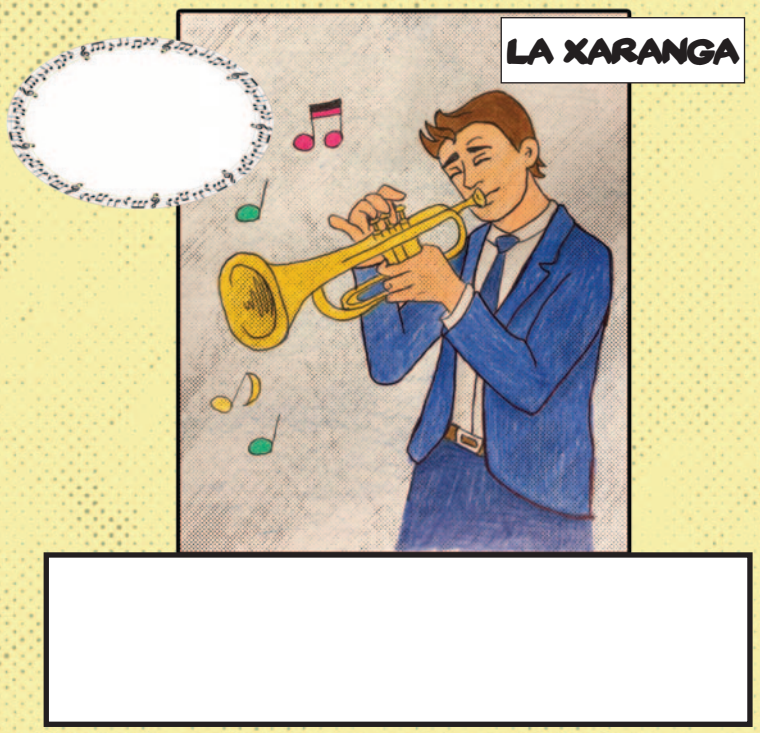
LA XARANGA

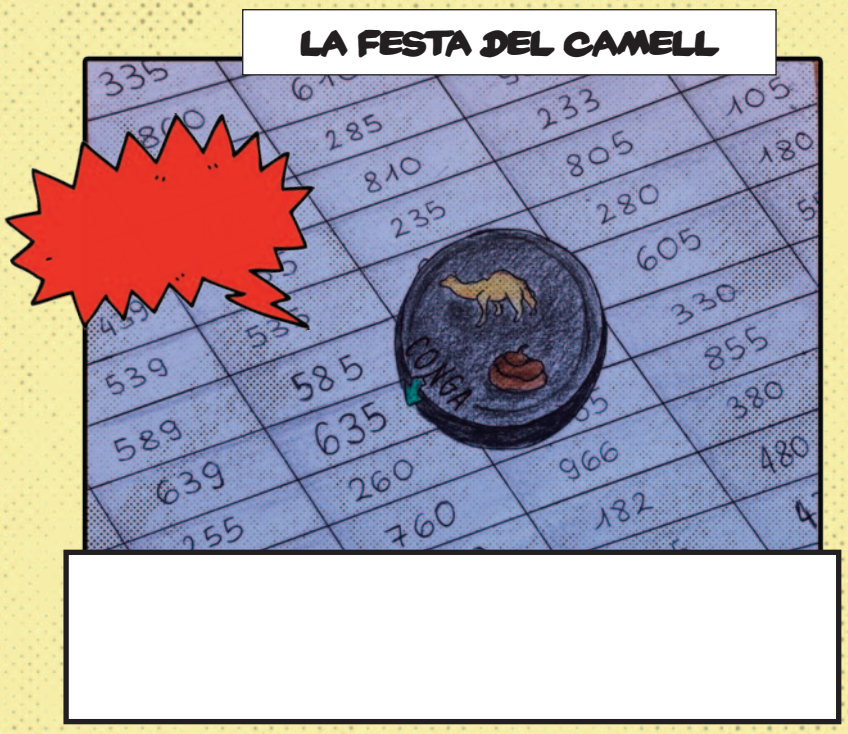
LA FESTA DEL CAMELL
CONGA

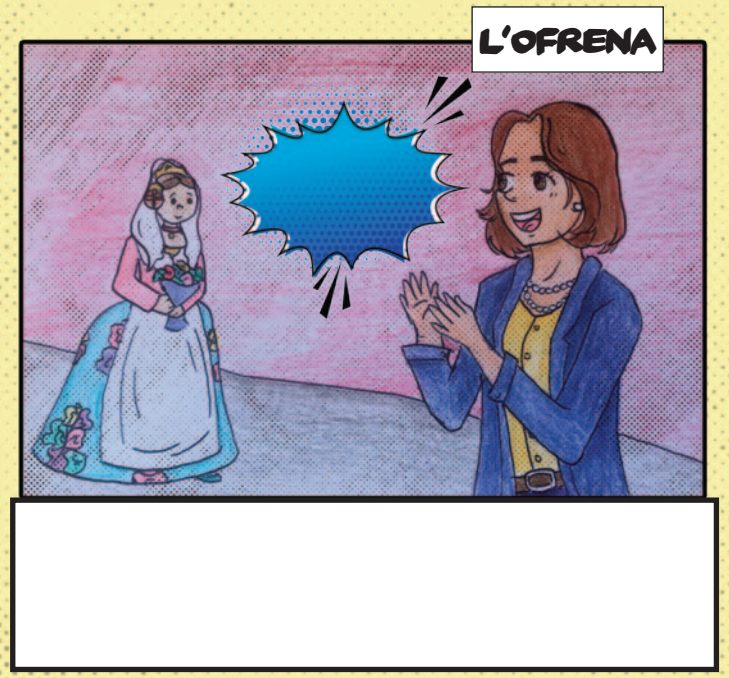
L'OFRENA

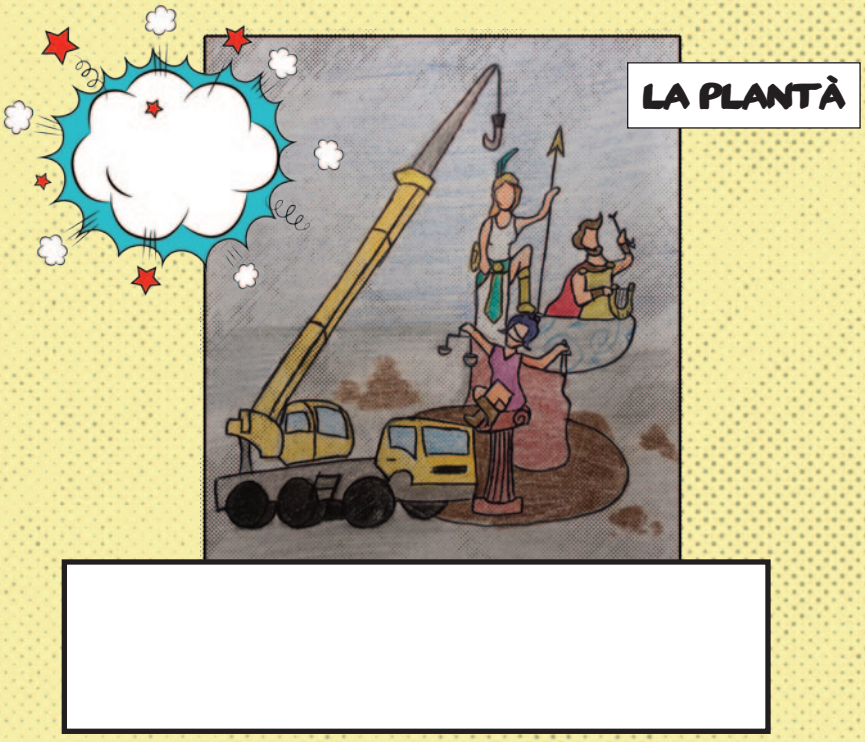
LA PLANTÀ

Ara sí, arriba l'hora de finalitzar el nostre racó infantil, i no volem oblidar-nos del nostre benvolgut protagonista del monument gran que heu conegut al principi d'este llibret. Quines onomatopeies utilitza el mariner quan ens parla del seu dia a dia?
Et proposem un senzill joc per a aprendre les onomatopeies relacionades amb el món de l'aigua i de la mar.

EL JOC DE LES PARELLES

EMPARELLA CADA ONOMATOPEIA AMB LA SEUA DEFINICIÓ

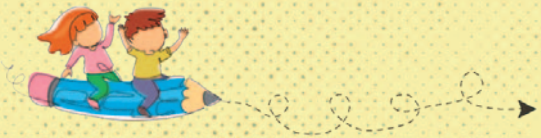

SOROLL...

1. del xapoteig d'una massa líquida
2. d'un líquid que bull lentament
3. del líquid eixint d'una botella
4. quan una cosa cau a l'aigua
5. quan s'hi afona alguna cosa
6. d'un objecte al caure dins d'un líquid
7. del moviment de vaivé

ZIM-ZAM
XIP-XAP
PATATXAP
GLUC-GLUC
TXOF
GLOC-GLOC
XUP-XUP

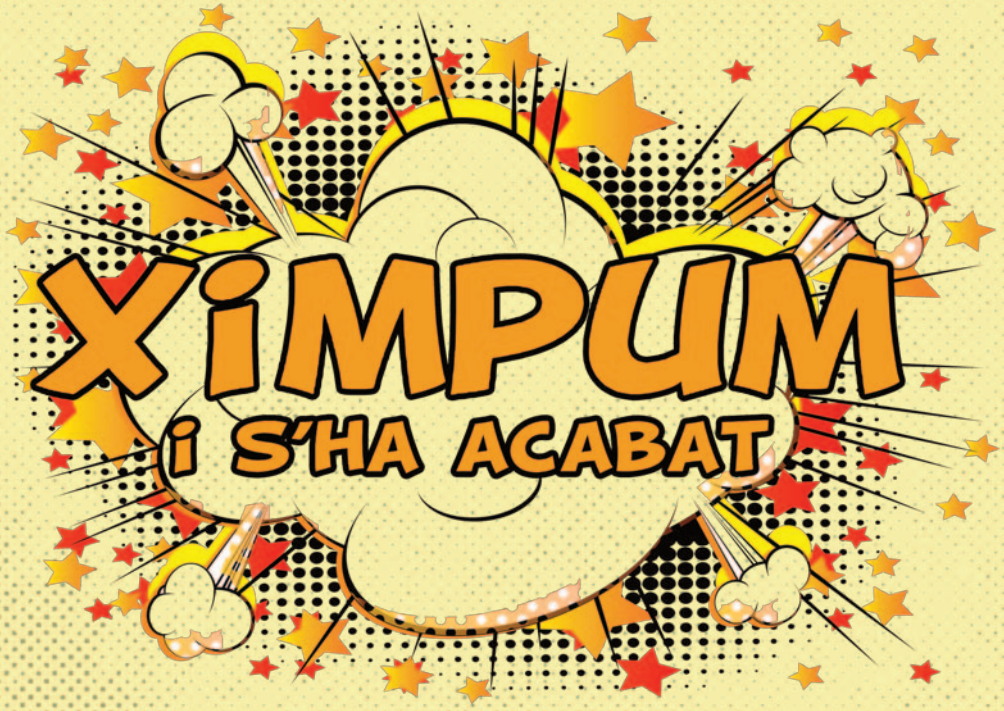

Hem aprés i hem jugat!

Solucionari

del RACÓ INFANTIL

NUMERA CADA ANIMAL AMB EL SO QUE FA

1. Piu-piu
2. Quiquiriquic
3. Qüec-qüec
4. Rauc
5. Ric-ric
6. Bee
7. Mèu
8. Muu
9. Parrup

QUÈ FA...?

L'abella	El gos	El gat	El cavall	L'ovella
Zumzejar	Lladrar	Miolar	Rinxolar	Belar
El porc	Els pardalets	L'ase	El lleó	La vaca
Grunyir	Piular	Bramar	Rugir	Mugir
El llop	L'elefant	La granota	L'os	El colom
Udolar	Bramulejar	Raucar	Esbramegar	Parrupar

RESOL EL SEGÜENT ENCREUAT

1 X
2 XIULAR
3 SOSPIRAR
4 R
5 TOSSIR
6 ROCAR
7 ESTERNUDAR

SOPA DE LLETRES

C	S	N	U	B	A	H	N	B	X	E	D
E	N	L	P	M	H	K	O	R	T	C	P
U	B	M	C	T	U	G	O	Y	I	S	C
O	W	E	H	L	A	R	B	U	E	I	C
V	B	L	M	O	S	U	N	Z	D	C	O
M	E	G	U	S	F	O	S	E	I	K	L
R	L	B	G	E	T	T	R	A	S	O	L
S	P	S	E	R	K	I	I	A	D	S	I
R	R	P	R	M	O	E	C	T	Q	E	N
P	S	R	O	D	X	S	T	O	R	M	S
D	F	C	O	N	F	O	V	L	U	N	N
A	S	B	U	G	H	A	U	F	E	F	E

EL JOC DE LES PARELLES

EMPARELLA CADA ONOMATOPEIA AMB LA SEUA DEFINICIÓ

SOROLL...

1. del xapoteig d'una massa líquida — XIP-XAP
2. d'un líquid que bull lentament — XUP-XUP
3. del líquid eixint d'una botella — GLOC-GLOC
4. quan una cosa cau a l'aigua — PATATXAP
5. quan s'hi afona alguna cosa — GLUC-GLUC
6. d'un objecte al caure dins d'un líquid — TXOF
7. del moviment de vaivé — ZIM-ZAM

Hem aprés i hem jugat!

falles

2024

records

RECORDS

Falles 2024

2024 en imatges

FALLA PASEIG

2024 en imatges

CAFETERIA

PAS
SEG
2024

Escaneja

i busca't

En el codi trobaràs molts més records

Arriba el moment més emocionant de tots, aquell que no voldríem que arribara mai, però que sabem que forma part de la nostra gran festa. És hora de dir adeu a un any intens, ple d'emocions, de moments inoblidables i de somriures compartits. Acomiadar-nos com a representants de la nostra comissió és un gest carregat d'orgull, però també de nostàlgia, perquè l'any 2024 ha sigut increïble.

Des del primer moment que vam ser elegits com a representants, mai haguérem pogut imaginar la magnitud de l'amor i l'energia que ens oferiria la nostra comissió. Cada un dels actes, des de la crida telefònica fins a la cremà, ha sigut una experiència única que ens ha marcat de manera profunda. Ens hem sentit, en tot moment, recolzats i estimats per tota la comissió, i això ha fet que aquesta aventura fora tan especial.

Durant aquest any, hem viscut moments que quedaran gravats per sempre en els nostres cors. L'emoció i els nervis en el primer acte de la proclamació. L'arribada de les nostres exaltacions, on tot va eixir perfecte i vam viure uns dies molt especials. Una crida molt innovadora que ens va deixar sense paraules. La cavalcada dels nostres somnis. I com no, l'arribada de la setmana fallera més esperada, començant per la plantà, veient als fallers i falleres de totes les edats col·laborant i gaudint al nostre passeig, el qual estava ple de gom a gom, tots i totes ballant amb la nostra xaranga, la "Xe Kin", participant en les despertades, xocolatades i cercaviles. Un primer premi en el monument gran després de dotze anys. Una ofrena molt emotiva i una cremà perfecta. Tots aquests actes acompanyats d'un magnífic temps. Què més podíem demanar? Hem conegut a fons la passió que mou la nostra festa, hem compartit somnis amb altres falleres majors i representants, hem sigut part de l'energia de cada acte, i, sobretot, hem compartit moltes rialles i emocions amb vosaltres. Cada dia ha sigut un record que ens acompanyarà tota la vida.

Les paraules mai seran suficients per a agraïr als nostres familiars tot el que ens han donat. El vostre suport ha sigut incondicional per a poder viure aquest somni. Ens heu acompanyat en tot moment i hem format una gran família fallera que segur que perdurarà en els anys. Els quatre estem molt orgullosos i ens sentim molt afortunats. GRÀCIES PER TANT.

Ara toca deixar pas a noves cares, a noves il·lusions, a noves falleres i presidents que, com nosaltres, viuran aquesta festa amb tot el cor. Enhorabona, Ángela, Carmen, Rafa i Vicent. Vos espera un any ple de moments molt especials. Gaudiu de cada moment, ací estarem per a acompanyar-vos en cada acte.

Ens acomiadem amb els ulls brillants de gratitud i els cors plens de records. No ens n'anem, perquè la nostra passió per la festa continuarà amb nosaltres, però deixem el nostre càrrec, amb l'esperança que tot el que hem viscut continue viu en vosaltres, les nostres amistats i familiars. Moltes gràcies, de tot cor, per haver-nos permés viure aquesta experiència. No oblidarem mai el vostre suport, la vostra amistat i l'amor que hem compartit.

Dos mil vint-i-quatre, gràcies per regalar-nos tants bons moments, per ajuntar-nos i formar l'equip perfecte.

Per sempre, FALLES 2024. Ana, Àlex, María i Juanba.

Falla Passeig

Falla Passeig

inicis 2025

FALLA PASSEIG

FALLA
PASSEIG

Falla Passeig 2025

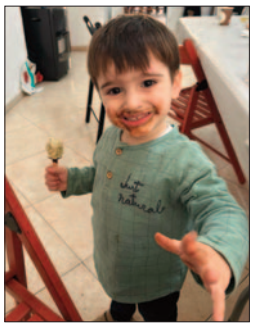

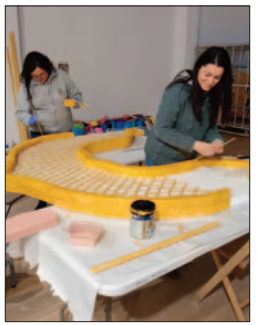

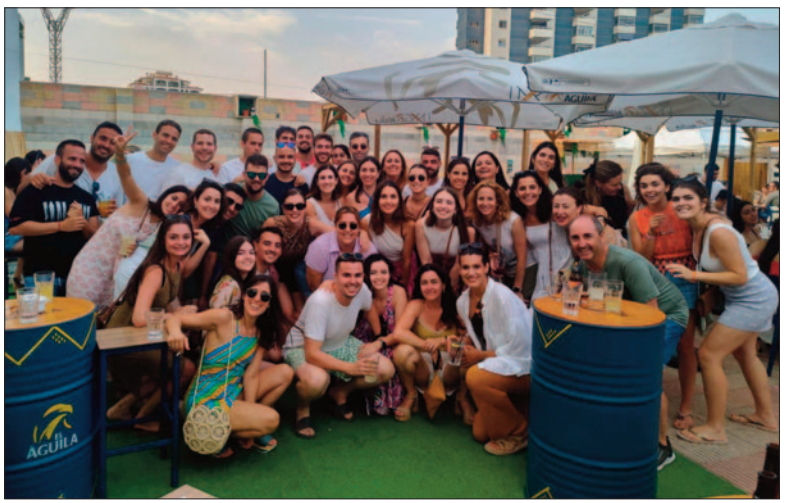

Falla Passeig 2025

FALL
ASSEIG

FALLA
PASSEIG

Escaneja

i busca't

En el codi trobaràs molts més moments

nous fallerets i noves falleretes 2025

Ana Langa Grau

Alma Almiñana Meló

Álvaro Fernández Bo

Ariadna i Marc Soler Juan

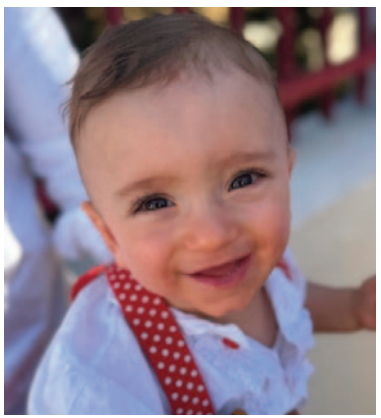

Bruno Jurado Peris

Enzo Bo Doallo

David Durà Talens

Elena Pérez Sierra

Clàudia i Marc Peiró Grau

Gala Escrihuela Sentamans

Iris García Espí

Joan Monserrat Baset

Lluís Gallardo Gómez

Lucas Menent Palomares

Marc Tormo Bononat

Martín Bo Plana

Pau Fluixà Enguix

Pol i Ona González Tur

Sofia Vidal Benavent

Thiago Micó Gómez

Ricard Escrihuela Giner

Rosa Ferrando Gascón

Valeria Caravaca Magraner

Lluís i Vera Escobar Grau i Mar Brines Grau

Vega Tur Serra

Álvaro Bustos Martí

escrits fallers

Foc i llavors

Flora Pérez Fernández

"Foc i llavors" és un escrit on els elements fallers més reconeguts prenen vida a través dels sentiments que ens evoquen.

El baluern de l'inici de la traca avisa que comença l'inici de la fi, en un moment. I, com si fora una sargantana que corre al seu amagatall, la traca arriba al seu destí i una xicoteta flamerada ix d'este preciós monument que tant havia costat d'alçar. En un tres i no res, les flames comencen a créixer alimentant-se com si es tractara d'una fera, de ninots i cartells, escrits i poemes que durant uns dies s'han contemplat al cor del poble com una obra mestra construïda conjuntament per la comissió.

Mentre el fum i les flames avancen sense pietat i il·luminen un cel fosc propi de la primavera, la gent contemplem admirats l'espectacle hipnotitzador. Mentre estem en esta espècie de trànsit provocat pel foc i la destrucció, tothom imagina que en este fum i estes flames se'n va tot el passat en un temps que per un moment es fa efímer, de tan ràpid que passa, però, no obstant això, en

mirar enrere es veu un llarg recorregut replet de molts fets i esdeveniments. El més recent, el cansament de la vorà̀gine dels últims dies, de poc dormir i infinitat de coses per a fer, dolor de peus, d'esquena, de cap, però al mateix temps també envaeix una alegria, emoció i il·lusió difícil de descriure. Per moments venen records dels mesos passats, són tantes coses viscudes, l'emoció de preparar-ho i tindre-ho tot a punt per a cada moment i que isca segons el previst. Tants riures, menjars, sopars, bàlls de pasdobles i xarangues, cercaviles i traques. Confidències i xarrades amb velles amistats i amb qui acabem de conéixer. Amors jóvens que comencen amb mirades còmplices i somriures innocents. Amors eterns i altres que acaben. Tot es recorda i es va dissipant entre el fum i les flames.

Manteletes brodades amb cura amb bells fils daurats, faldilles i cossets abroquerats de tots els colors alegres i vistosos que es poden imaginar. Les pintes i adreços que orfebres acurats han elaborat amb les seues àgils mans, tots i cadascun dels detalls que s'han de lluir i que, amb tanta cura, es preparen per a després anar a ofrenar a la Mare de Déu amb flors. Temps viscuts que es recorden amb gran emoció i nostàlgia.

Quan a penes queden les cendres del que durant un any va ser projecte de ser, i durant tres o quatre dies ha sigut l'orgull de tota la comissió, a tothom li envaeix un sentiment de nostàlgia, tristesa i cansament i en molts ulls comencen a brollar les llàgrimes que alleugen els sentiments. I és llavors quan esta mescla de cendres i llàgrimes fa que dins de cadascun dels fallers i falleres aparega una espècie de llavor que s'obri i comença a germinar. És la llavor de la il·lusió que tot torna a començar. La tristesa es canvia per l'alegria del nou any que comença, que, a pesar de ser complicat, segur serà millor que el present. La nostàlgia i el cansament es transformen en ímpetu i força per a començar a construir el nou projecte que en menys de 365 dies tornarà a lluir al cor del passeig. Queda un any al davant per a reprendre xarrades i confidències amb velles i, potser, noves amistats que arriben. Alegries i somnis comencen a créixer en cadascun dels presents amb l'ànsia i la certesa que tot comença de nou.

I aleshores sorgeix el dubte: són les nostres vides com la nostra falla o potser la nostra falla representa el que són les nostres vides?

Premis Ús del valencià

Celia Martí Ferrando

Cada any, arriba l'hora del concurs més esperat,
amb il·lusió i nervis, el llibret hem presentat.
El concurs de llibrets ja té gran tradició,
i es mesura l'esforç amb detall i devoció.

Portem versos, històries, cultura i tradició,
amb l'esperança que brillen en l'avaluació.
Però... Ai, el resultat el tenim clar,
sempre dins del mateix rang, mai més enllà!

Serà que el jurat, amb pressa i desgana,
llegeix sols un tros i la resta ho mana?
Algú ens sap dir quins són els criteris?
Puntuen les lletres o altres misteris?

Estos versos estan dedicats al concurs que cada any premia els millors llibrets fallers de la Comunitat Valenciana.
Hi haurà alguna sorpresa enguany?

Els premis més grans sempre van a certs llibrets,
serà el contingut o hi ha interessos secrets?
Si el maqueta una empresa que té gran renom,
de segur que el guardó ja té nom i cognom.

Nosaltres, pacients, fem el nostre treball,
detallant cada pàgina, com un autèntic vitrall.
Potser el gran premi ens quede lluny del camí,
però no és l'or, sinó l'afecte, el que ens anima a seguir.

I tot i que la glòria més alta mai ens ha d'arribar,
sabem que este llibre fa gaudir i somiar.
El llibret és dels fallers, dels qui el fan brillar,
amb versos i històries que ens fan recordar.

Esperem que este poema arribe al jurat,
i el puga llegir sense maldat ni hostilitat.
És la manera sincera d'expressar el que sentim,
per millorar tots junts el camí que compartim.

I, malgrat estos dubtes, seguim amb il·lusió,
fent del llibret un reflex de la nostra passió.
El nostre gran triomf és molt més sincer:
veure la falla llegint amb goig i plaer.

Falla Passeig 2025

El món faller

Sara Grau Cardona

Què significa ser faller o fallera per a la gent valenciana? Cultura, tradició, llegat familiar, festa... simplement Falles.

Per què molts valencians i valencianes volen ser falleres i fallers i inclús presidents i falleres majors i infantils? Sembla que darrere de tot açò està, no cal dir-ho, l'herència històrica i cultural valenciana, però sobretot, el llegat familiar. Aquests dos aspectes, íntimament units, pareixen ser els dos motius de pes que generen el costum valencià de voler ser representants màxims d'una falla i d'un casal.

Ser faller o fallera sols per la diversió és viure una tradició valenciana lligada, en major o menor mesura, a una qüestió d'imitació social que ens agrada i ens captiva perquè la festa fallera té un altíssim atractiu. Però ser FALLER i FALLERA en majúscules és ja una altra qüestió. En eixe cas, estem parlant d'una consciència generada, en moltes ocasions, per una transmissió de valors autòctons, d'una educació de pares i mares a fills i filles, de iaios i iaies a nets i netes, d'oncles i ties a nebots i nebodes, feta amb molta cura, delicadesa i passió.

És una dedicació anual cada març i constant en cada acte faller al llarg de l'any i una experiència immersiva en la cultura valenciana transmesa de generació en generació des de la infància.

Per això, si preguntem a conegudes nostres com Núria Gimeno, Desiré Gascón, Núria Martí, Mila Salinas, Àngela Vercher, Elsa Enguix, Maria Sala, MªJosé Savall, Anabel Gimeno, Inma San Antonio, Inma Peiró, Susana Plancha o inclús, Eva Femenia, segur que ens contesten que el que han transmés a Paula i Alba, Claudia, Jorge, Carmen, Clara i Eugenia, Àngela i Lluís, Elsa, Olga, Borja, Ginés i Alba, Hugo, Maria i Rosalia, Alba i Marc, Àlex i Ana i Pau, respectivament, és un profund llegat familiar entés, instintivament, com una forma de vida.

La majoria d'elles ha sigut fallera des del bressol i moltes han arribat a ser representants de la més alta instància fallera, però alguna ha estat d'incorporació més tardana a la germanor de la nostra falla. No obstant això, sabem que totes han sentit el mateix vincle amb la falla des dels seus inicis. I aquest lligam és el que propícia que totes hagen volgut i sabut inculcar l'essència de la cultura del món faller a la seua prole. Per això, totes elles, sense excepció, han fet possible que els seus descendents aconseguiren ser la representació de la nostra família fallera a Tavernes.

Són dones que han inculcat valors d'arrel valenciana a la seua família tals com una adoració indescriptible pel soroll i pel color, els dos elements que inunden la festa hivernal, amb els seus focs d'artifici, actes pirotècnics (la mascletà, la despertà...) i la música de les bandes i xarangues. Sense saber-ho també els han tramés el valor de l'humor i la sàtira que estan al rerefons més bàsic de la crítica que amaga tot monument faller. I, per descomptat, els han educat amb cura i esforç en el sentit de l'homenatge al foc i la flama que és, a la fi, l'origen de la festa josefina.

En conclusió, ser fallera major o president no sols és ostentar el càrrec màxim de representar els fallers i falleres de la comissió fallera, sinó que és erigir-se com a portador d'uns valors que aglutinen l'amor a la festa, la cultura valenciana i la tradició familiar. I així se suposa que continuarà fent-se i perpetuant-se de generació en generació.

Bon temps

Arriba el bon temps
i amb aquest l'ànsia de felicitat
i cerquem noves estratègies per tal de gaudir al màxim
d'aquesta vida que anem omplint de retalls d'il·lusions.
No hi ha, però, fórmules exactes, beuratges màgics,
només la voluntat i el desig de fer possibles tots els nostres somnis
I després de molt de temps
hem après a volar, a calcular les distàncies exactes de cada propòsit,
a assolir petites metes que ens alliberen de la cruel monotonia dels dies viscuts,
del dur i terrible hivern que ja ha passat pels nostres cossos de terra i fang, adobats de reflexions
que ens calien, de territoris massa freds.
Deixem-nos dur doncs, per la sincera alegria de voler ser esfereïdorament feliços
i oblidem les tristes angoixes.
És l'hora d'encertar un vell batre d'ales amb l'optimisme per bandera
i deixar que la fruita madure els camps oberts dels nostres desitjos més primigenis.

Vicent Nàcher Ferrero (Algemesí, 1967)

A través de la llegenda d'Ubuntu el següent escrit ens recrea d'una manera original el sentiment de germanor inherent al món de les falles.

Lluïsa Peris Garcia

Escollir aquest poema d'un autor riberenc per encetar la meua primera incursió al llibret no ha estat en va. M'agradaria començar recordant alguns fets que han capgirat la nostra quotidianitat en els últims mesos i que a aquest poeta afecten de ben a prop.

El dia 29 d'octubre, el cel de la nostra comunitat s'omplia de colors aliens als de l'obscuritat que abraça la nit. Els llums, la força de l'aigua i els sorolls ensordidors despertaven, de colp i a colps, moltes famílies que dormien amb els ulls oberts. Poc queda per dir d'aquella alarma que ens esglaià quan ignoràvem tot el que estava passant al nostre voltant. És molt humà afligir-se davant de la cosa desconeguda.

Després d'aquell dia, em vaig sentir com un personatge literari que m'ha fascinat sempre, Meursault, en L'étranger d'Albert Camus. Sentia una glacial apatia envers el món que m'envoltava, tot em pareixia irrellevant. Sé que molts sentíeu el mateix.

Però llavors, vam reprendre els assajos a la falla i de la mà dels xicotets de casa vaig retrobar la normalitat.

Els peus menuts dels ballarins no tocaven terra, les sabatilles deixaven al seu pas una empremta de lleugeresa que s'assolava com una carícia al sol del casal i a la meua ànima. Aquella melodia de gestos era una alenada càlida i pertorbadora que m'arrabassava els sentits. La interpretació delectava aquells espectadors que, com jo, guaitaven les piruetes des del seient. Aquella dansa tenia la propietat meravellosa d'aturar el temps. M'havia adelitat en el seu ball amb l'avidesa d'una somiadora. Els dansarins eren una ràfega de vent atzarosa que feia emmudir les paraules. Si els dies eren abruptes i durs, i les cases angoixants i desassossegades, calia cercar-hi un indret, un refugi on poder defendre's de la perplexitat i l'estranyesa que em produïa la vida quotidiana. I allí estava. La vida comunitària en el casal em va fer sentir part d'un col·lectiu, la falla com una família estesa i açò era el que jo necessitava.

I com si es tractara d'una crida d'atenció, vaig recordar la conferència "Educar en les emocions" que Mar Romera va impartir a la Casa de la Cultura temps enrere. Allí explicà la necessitat d'educar en comunitat, i en aquell ball dels nostres xiquets, vaig rememorar la llegenda d'Ubuntu:

"Una antropòloga va visitar un poble africà per conéixer la seua cultura i els seus valors fonamentals. Per fer-ho, va posar una cistella plena de fruita al costat d'un arbre, i va proposar un joc als xiquets i les xiquetes del poblat:

—Qui arribe primer a l'arbre es queda amb la cistella de fruita.

Quan els va donar el senyal per començar la cursa, va quedar bocabadada: els xiquets i xiquetes es van agafar de les mans i van començar a córrer plegats. Com van arribar a l'arbre alhora, es van repartir les fruites i les van gaudir tots junts.

L'antropòloga, sorpresa, els va preguntar per què ho havien fet, quan un sol podia haver-se quedat la cistella sencera. Un dels menuts va respondre:

—Ubuntu. Com he de ser feliç si els altres estan tristos?"

Ubuntu és una antiga paraula africana que significa "Jo soc perquè nosaltres som". És una filosofia de vida que creu que cooperant s'aconsegueix la felicitat de tothom. Ací a la meua terra, d'açò en diem GERMANOR, i ho escric en majúscules perquè és del que he vingut a parlar.

La falla representa tot un projecte de germanor que integra raó i acció, investigació i divulgació, literatura i història, reflexió i política. Quan fem falla entre tots els fallers i falleres, el que pretenem és vivenciar noves experiències, viatjar entre realitats o universos paral·lels al nostre, o semblants al nostre si això és el que busquem. Viatgem sense límits i podem conéixer paratges diferents, aprendre diferents quotidianitats, noves cultures, comparar la nostra vida amb la dels altres, imaginar què faríem nosaltres en segons quines situacions i sobretot aprendre a valorar qui som, què tenim i com és el món que ens envolta.

Les peripècies poden ser molt diverses com bé ens han mostrat al llarg dels anys els nostres monuments: podem ser gent de la tercera edat gaudint de la jubilació i el temps lliure a un balneari; viure entre acròbates, malabaristes, pallassos i mags al circ; trobar-nos al país de les fades, intimar amb els Déus Atena, Afrodita o Posidó; ser part d'una expedició que viatja per tots els paratges de la Mediterrània, etcètera. La falla farà que ens concentrem i ens emocionem, que ho passem bé independentment de si ens divertim i ens fa riure, o somriure, que ja és molt, o de si ens fa patir. De qualsevol manera, eixa altra realitat que ens comparteix l'artista faller ens pot arribar al cor perquè empatitzem amb els personatges i això ens ajudarà a fer-ho també amb les persones del nostre voltant, ens farà millors persones.

Decidir pertànyer a la falla ha estat un exercici d'introspecció i he anat cercant detalls de la meua vida per entendre que volia, no només formar part, també involucrar-me en ella. D'entrada, tota tria comporta una certa dosi de subjectivitat i revela una determinada visió del món o, almenys, una part de les inquietuds, dels interessos —i de les obsessions— que ens acompanyen. De vegades també hi ha motivacions molt personals al darrere. He pensat

en la meua amiga Lorena que té la sensibilitat increïble de transmetre'm com el cor li batega accelerat, la sang li brolla extasiada i el goig l'ompli d'emocions quan l'olor de pólvora l'envolta i la picantor mulla els seus ulls de llàgrimes perquè, després de passar temps fora, en encetar la primavera, torna a casa per fruir a la mascletà de València. També en Vero, que l'any passat es va fer el seu anhelat vestit de fallera i em contava cada detall del brocat de Damasc, les sabates forrades perfectament i pensades per no patir massa en les cercaviles, i la mantellina, la possessió més valuosa, regal d'una persona molt important per a ella. Mai l'he vista tan bonica! I mira que ho és, per dins i per fora. M'he recordat botant i vibrant amb les melodies de la nostra xaranga, on em queden amics del conservatori com Facundo, que cada any ve a la falla a donar-ho tot per la festa. També pense en Abel, amic meu de la infantesa i vicepresident l'any passat, que bromejava mentre dibuixava a mà alçada el relleu d'Espanya per a l'ambientació del monument gran de la nostra falla: Si açò li ho conten a Don Juan o a ta mare, en tant que els vaig fer patir a l'escola, no s'ho creuen! I amb tots ells, entenc per què he decidit ser fallera i per què aquell dia, una única visita al casal, em va salvar d'una temporada d'existència absurda.

No es tractaria d'oferir ni de cercar un sentit a la vida, sinó d'interrogar-nos a nosaltres mateixos sobre allò que la vida ens demana a cada moment. I de triar la millor actitud per respondre-hi.

Tanque els ulls i imagine la sensació de final i principi que ens colpeja la matinada del 20 de març i ens encoratja per seguir els nostres somnis. El meu era compartir amb la meua família el ritual del foc, la pólvora i la música per rebre la primavera amb l'alegria de ser valencians, com bé deia Estellés.

Anhele per als meus fills unes falles valorades per ser l'expressió artística més autèntica que tenim; orgulloses dels artistes fallers, que promoguen la seua llibertat creativa i li donen suport participant del procés constructiu i de la plantà; que tinguen cura de la nostra llengua i l'aprecien, utilitzant-la amb saviesa i sàtira, perquè és la seua raó de ser. Que gaudisquen d'unes falles amb despertà i revetla, unes festes de dia i de nit, un espai col·lectiu, una xicoteta societat d'iguals, vertebrada per valors com la solidaritat, com el treball cooperatiu, les tradicions, les arrels. I sent sabedors que estan construint, any rere any, una comunitat. La defensen, són el seu futur i l'estimen.

Aquest article ha participat en el Concurs Lletra d'Or de la FdF Junta Local Fallera

millor llibret remi Tavernes

Celia Martí Ferrando

Als llibrets de cada falla, fa un any ens van cítar,
amb promeses i bones paraules, almenys per a començar.
La cosa pintava bé: reunió al saló d'actes
per a presentar noves bases, per a ser més exactes.

Però... ai, gran decepció! Açò ha sigut un error!
Quasi acabant gener ens imposen mil condicions.
Feina feta i llibre imprés,
poc o res podíem fer.

"No patiu, ho deixem per a l'any vinent..."

Prometeren fer-ho amb temps i posar-li més cura,
per poder unir les veus de la nostra cultura.
Les falles decidiríem, si arribàvem a un consens,
les bases, els premis i un futur més extens.

La no creació, per segon any consecutiu, d'un premi al millor llibret local dona peu a estos graciosos versos fallers que rimen sense cap maldat.

Enfilem un altre març i ací tot segueix igual...
Ni premi ni noves ajudes, les promeses han volat.
Què ha sigut d'aquells discursos de foment i promoció?
O només buscaven la foto seguts en la reunió?

"No patiu, ho deixem per a l'any vinent..."

On estan eixos governants,
els que diuen ser fallers?
Quan hi ha compromisos grans,
sempre fugen els primers.

Potser apareixeran quan el llibret estiga imprés,
i vindran amb un somriure, dissimulant com si res.
O potser culparan al destí,
que així ho haurà decidit.

"No patiu, ho deixem per a l'any vinent..."

Si volen fer-se fotos, almenys que tinguen dignitat,
que complisquen les promeses i ens diguen la veritat.
El valencià no es mereix viure només de l'aparença,
és llengua, història i cultura, i això necessita defensa.

El món de les falles són coets i traca fina,
però també tradició, costum, terreta i estima.
I ací seguim nosaltres, els fallers de carrer,
mantenint viva l'essència amb orgull i saber.

"No patiu, ho deixem per a l'any vinent..."

Falla Passeig 2025

Solidaritat fallera

Maria Ferrando San Antonio

Relat fictici d'una fallera major que, pocs dies abans de l'exaltació, veu com una riuada s'emporta per davant part dels seus somnis.

"*Fallera major any 2025: Anna Pérez Grau!*"

Faltaven pocs dies per a escoltar eixes paraules que tantes vegades he imaginat i somiat des de ben menuda, quan ja haguera volgut ser fallera major infantil. Però mon pare es dedicava a la construcció i la crisi econòmica havia pegat molt fort a casa, així que no va ser possible. Ara, després de molts anys treballant i esforçant-me per tal d'estalviar prou i poder complir el meu somni, el 2025 és el meu any. O anava a ser-ho... Bé, seré positiva. Sí, diguem-ne que el 2025 serà el meu any!

Com deia, faltaven tan sols uns dies per a ser exaltada com a fallera major a la casa de la cultura del meu poble, després de tota una vida anhelant i imaginant eixe moment.

Després de mesos de preparatius, i enmig de dies de nervis, il·lusió i molta emoció, per fi havia arribat la nostra gran setmana. Els 'motorets' que conformen la comissió estaven fins al coll de feina: decorat, guions, traques, castells, playbacks, assajos programats amb els representants... Tot anava vent a cor què vols. El meu cor explotava d'alegria. Però d'un moment a altre, un tsunami ho va arrossegar tot.

Era dimarts 29 d'octubre i després d'arreplegar a Lia i Xavi de les extraescolars, anàrem a la botiga de Maria, la modista que estava ja, a pocs dies de l'exaltació, rematant els últims detalls dels nostres trages i jupetins nous. Els meus xiquets i el meu home també anirien d'estrena en la meua presentació, no podia ser d'altra manera! Quines teles més boniques havíem comprat i quina mà té Maria amb la preciosa indumentària valenciana. Que guapos i guapes anàvem a anar! Després de les proves, anàrem a casa i, en arribar, el carrer començava a inundar-se. Va ser molt estrany, hi havia hagut alerta roja tot el dia, però no havia caigut ni una gota en el poble.

Aquella fatídica nit és millor no rememorar-la, tots haureu escoltat prou històries de la catàstrofe i jo, preferisc oblidar les hores més terribles de la nostra vida. Però, com a fallera, ara que han passat uns dies, i sense desmerèixer tots els sectors i persones afectades, el que no puc oblidar és com ha colpejat aquesta DANA i les riuades al col·lectiu faller.

Els primers instants van ser de supervivència, després vam intentar contactar amb familiars i amics per a saber com estava tothom. Quan torna la llum i la internet, mentre netejàvem, anàvem descobrint la magnitud de la desgràcia.

La casa de la cultura s'havia convertit en la piscina coberta que no tenim al poble, però no en la piscina coberta municipal que tothom espera tindre, sinó en una piscina de fang que cobria les butaques, l'escenari i el que anava a ser el decorat de la meua exaltació.

El casal havia quedat a la intempèrie, sense reixa ni paret... El tsunami s'havia endut cadires, taulers i banderins... Semblava un solar abandonat ple de fang i deixalles.

La botiga de Maria, la meua benvolguda modista, era un baix que ara ja no existia. El nostre artista faller també havia sigut greument afectat i les pèrdues eren incalculables.

En qüestió d'hores, les falles, almenys com jo les coneixia i vivia al meu poble, havien desaparegut per complet. Però aquesta no és una història sobre la tragèdia, sinó sobre com, gràcies al poble i a la solidaritat fallera, aconseguirem renàixer. Això sí que mai ho oblidarem. Si sempre hem renascut de les cendres, ara ho faríem del fang! I tot gràcies a la solidaritat fallera.

Quan encara no havíem assimilat que el que passava als nostres carrers i locals, també passava en tants municipis veïns, començaren a aparéixer mostres de solidaritat.

Les xarxes socials, per primera vegada, mostraven un poble unit en germanor, oferint i coordinant ajuda de tota classe. Els casals de moltíssimes falles de les zones no afectades s'havien convertit en centres logístics d'ajuda als afectats, persones que no coneixien de res, però per als qui arreplegaven productes de primera necessitat, d'higiene i neteja, i per als qui cuinaven milers de racions de menjar calent cada dia.

Les comissions d'altres pobles començaren a organitzar esdeveniments solidaris i amb els diners recaptats ajudaven a empreses del sector faller. Per exemple, una d'elles li va portar al nostre artista faller moltes màquines i ferramentes, que havia perdut, perquè poguera continuar amb la seua feina com més prompte millor.

Els dies passaven i el cansament augmentava, però la inestimable ajuda encara seguia arribant. Milers de fallers i falleres d'altres zones venien i, junt amb altra gent voluntariosa d'altres comunitats, que a penes havien sentit parlar de les falles, sense defallir, s'esforçaven per traure el fang del meu casal, de la casa de la cultura, de la nau del nostre artista faller, de la botiga de la modista Maria, de casa de la perruquera que em fa el pentinat de fallera, de l'estudi del meu fotògraf...

El suport arribava de gent que, sense esperar res a canvi, ajudava a retornar trages de fallera, sabates, pintes... Gent que donava o oferia les seues coses a aquells fallers i falleres que ho havíem perdut tot.

Comissions i gent voluntària que quan ja havien deixat els casals de les comissions afectades nets i practicables, els oferien mobiliari per a fer-lo servir de nou quan tornara la normalitat.

Enmig de la desgràcia, totes les mostres d'estima que arribaven de tot arreu i l'ajuda i la solidaritat rebuda eren motiu d'alegria, d'esperança. Dos fallerets de la nostra comissió eren tendència en xarxes i a la televisió, per anar amb un carro repartint menjar i aigua pel poble a la gent gran que no podia eixir de casa. Generació de cristall deien, ara convertida en generació de ferro, amb uns valors tan forts com els del col·lectiu faller. Junts ho podem tot.

***

"*Fallera major any 2025: Anna Pérez Grau*!"

Ara sí! Ha arribat el moment. Malgrat tot el que hem viscut, hui per fi sentiré les tan desitjades paraules i em convertiré en fallera major de la meua estimada falla. No portaré el trage ni les pintes que pensava fa uns mesos, ni tindré el mateix decorat, ni la casa de la cultura és com era. Però ara tot és millor. Perquè tot és fruit de la solidaritat fallera i això ho fa tot més especial.

El 2025 és el meu any i serà un gran any!

Hem vist que el poble salva al poble, i les falles salven les falles.

Aquest article ha participat en el Concurs Lletra d'Or de la FdF Junta Local Fallera

LA FALLA PASSEIG AMB ELS MUNICIPIS I LES COMISSIONS FALLERES AFECTADES PER LES INUNDACIONS DEL 29 D'OCTUBRE DE 2024

Alaquàs.
Albal.
Albalat de la Ribera.
Alborache.
Alcàsser.
Alcúdia.
Aldaia.
Alfafar.
Alfarb.
Algemesí.
Alginet.
Almussafes.
Alzira.
Benetússer.
Benicull de Xúquer.
Benifaió.
Beniparrell.
Bétera.
Bugarra.
Bunyol.
Camporrobles.
Carlet.
Castellar-Oliveral.
Catadau.
Catarroja.
Caudete de las Fuentes.
Corbera.
Cullera.
Chera.
Cheste.
Chiva.
Dos Aguas.
El Palmar.
El Perelló.
El Saler.
Faitanar.
Favara.
Forn d'Alcedo.
Fortaleny.
Fuenterrobles.
Gestalgar.
Godelleta.
Guadassuar.
La Torre.
Llíria.
Loriguilla.
Llaurí.
Llocnou de la Corona.
Llombai.
Macastre.
Manises.
Manuel.
Massanassa.
Montserrat.
Montroi.
Paiporta.
Paterna.
Pedralba.
Picanya.
Picassent.
Pinedo.
Poble Llarga.
Polinyà de Xúquer.
Quart de Poblet.
Rafelguaraf.
Real.
Requena.
Riba-roja de Túria.
Riola.
Sedaví.
Senyera.
Siete Aguas.
Silla.
Sinarcas.
Sollana.
Sot de Chera.
Sueca.
Tavernes de la Valldigna.
Torrent.
Turís.
Utiel.
Vilamarxant.
Xirivella.
Yátova.

Falla Passeig 2025

Flama solidària

Eva Palomares Ferrer

La solidaritat és una constant en el món faller, no sols en els moments de gran necessitat, també en iniciatives que faciliten el dia a dia de la gent.

La solidaritat és un valor fonamental que es manifesta de manera especial en el món faller de Tavernes de la Valldigna. Cada any, durant la celebració de les falles, la comunitat s'uneix no sols per a retre homenatge a la tradició i la cultura, sinó també per a fer costat a qui més ho necessita.

Anualment, les falles del municipi col·laboren amb diferents associacions, ONG i causes per les quals la societat necessita ajuda. Ho hem vist recentment amb l'ajuda als municipis afectats per la DANA. Són un dels motors solidaris per a aconseguir mobilitzar ajuda: Integra Valldigna, Càritas, Creu Roja, Solidaritat en el Tercer Món...

Les comissions falleres de les sis falles de Tavernes, conformades pel veïnat i amistats, es converteixen en famílies que treballen braç a braç per a organitzar esdeveniments, arreplegar fons i dur a terme iniciatives solidàries. Des de la donació d'aliments i roba fins a l'organització d'activitats benèfiques, l'esperit de col·laboració i ajuda mútua se sent en cada racó de la localitat.

A més, les falles de Tavernes de la Valldigna han sabut adaptar-se als temps, promovent campanyes de conscienciació sobre diverses causes socials. La participació activa dels fallers en projectes de suport a col·lectius vulnerables demostra que la festa no sols és un moment de celebració, sinó també una oportunitat per a fer el bé i contribuir al benestar de la comunitat.

En este sentit, la solidaritat del món faller de Tavernes de la Valldigna es converteix en un exemple inspirador de com la unió i el compromís poden generar un impacte positiu en la societat. Cada falla, cada acte i cada gest solidari són un recordatori que, junts, podem construir un món més just i compassiu.

Falla Passeig 2025

falla passeig

comissió

2025

PRESIDENT: Vicent Peiró Climent PRESIDENT INFANTIL: Rafa Alberola Brines VICEPRESIDENT 1R: Juan Bautista Gómez Enguix VICEPRESIDENT 2N: Juan Martí Mansanet VICEPRESIDENT 3R: Àlex Gómez Górriz VICEPRESIDENT 4R: Abel Fernández García VICEPRESIDENT 5T: Sergio Palomares Perelló SECRETÀRIA: Núria Martí Talens VICESECRETÀRIA: Eva Mª Femenia Arlandis TRESORER: Victor Palomares Pérez COMPTADORA: Rosana Brines Gimeno VICECOMPTADOR: Óscar Sansaloni Martí DELEGADES DE CENS I RECOMPENSES: Lola Bataller Poves i Maria Salud Martí Magraner DELEGADES DE LA CAVALCADA DEL NINOT: Abel Fernández García, Cristina Navarro Vercher, Encar Fenollar Vercher, Emma Peiró Iglesias, Lorena Martí Palomares, Lucía Sancirilo Gómez, Marta Ferrando Magraner, Rosabel Clemente Ribis DELEGADA DE LOTERIA: Lourdes Vercher Escrihuela DELEGADES DE PROTOCOL: Àngela Grau Escrivà, Julián González Bellver, Maria Ferrando San Antonio i Nuria Gimeno Brines DELEGADES I DELEGAT D'EXALTACIÓ: Encar Fenollar Vercher, Julián González Bellver, Lola Bataller Poves, Núria Martí Talens, Àngela Grau Escrivà, Maria Ferrando San Antonio i Nuria Gimeno Brines DELEGADES I DELEGAT DEL LLIBRET: Àlex Gómez Górriz, Bea Gascón Llinares, Blanca Gómez Grau, Celia Martí Ferrando, Clara Grau Escrivà, Hermi Piqueras Martínez i Neus Altur San Antonio DELEGATS I DELEGADA DE MONUMENTS: Abel Fernández García, Emilio Fonseca Martí, Lola Bataller Poves i Ximo Ureña Palop DELEGADES I DELEGAT DE PLAYBACKS MAJORS: Adrià Simó Martínez, Carla Ferrando Cordo, Clara Pérez Salinas, Julia Palomares Perelló, Maria Martí Lobo i Rosalia Ferrando San Antonio DELEGADES DE PLAYBACKS INFANTILS: Aina Chover Cañamás, Candela Puig Grau, Chelo Sansaloni Martí, Maria Morant Padilla i Paula Padilla Gimeno DELEGADA D'INFANTIL: Estela Sala Escrihuela DELEGATS I DELEGADES DE FESTES I SETMANA FALLERA: Andreu Company Palomares, Carla Ferrando Cordo, Esther Álvarez Martí i Mar Alberola Brines DELEGAT DE CASAL: Batiste Gómez Bononad DELEGATS I DELEGADES DE CUINA: Carlos Savall Soria, Encar Fenollar Vercher, Eva Mª Femenia Arlandis, Pau Tormo Giner, Salva Olaso Plana, Toni Gómez Enguix, Toni Martín Fèlix i Vicent Armengol Sierra DELEGAT DE PIROTÈCNIA: Javier Martí Martí DELEGADA DE XARXES SOCIALS: Clara Pérez Salinas Delegat d'esports: Andreu Company Palomares DELEGAT D'ACTIVITATS DIVERSES: Andrés Gómez Enguix DELEGATS D'INSTAL·LACIONS: Agustí Magraner Reyes, Rafa Alberola Soler i Sergio Espinosa Bosch DELEGATS WEB: Antonio Bustos Rodríguez, Carlos Candel Talens, Ignasi Clemente Ribis, Joan Ibáñez Martín, Quique Bosch Sanchis i Sergio Palomares Perelló DELEGADES I DELEGAT DE LA FDF JLF: Maria Ferrando San Antonio, Óscar Ciscar Arlandis i Rosalia Ferrando San Antonio

falla passeig

cens

2025

A Mar Alberola Brines · Rafa Alberola Brines · Marta Alberola Fonseca · Agnés Alberola Sanchis · Rafa Alberola Soler · Llorenç Alberola Vidal · Adrián Alfaro Escrihuela · Ana Almiñana Gimeno · Alba Almiñana Peiró · Estefanía Altur Altur · Neus Altur San Antonio · Pilar Altur Talens · Adrian Alvarez Borrás · Esther Álvarez Martí · Jorge Álvarez Martí · Francisco Álvarez Mora · Blanca Andrés Gómez · Isabel Aparici Palomares · Helena Aparicio Oroval · Vicent Armengol Sierra · Carme Arnal Salinas · Patricia Artigues Giner · Rocio Artigues Giner · Salva Ausina Tortosa · B Alba Barres Gimeno · Vicent Barres Gimeno · Laia Bataller Alberola · Mª Dolores Bataller Poves · Vicente Bel-Lan Giner · Mar Benavent Martínez · Jose Bernat Estruch · Antonio Bertomeu Colomar · Joan Ba Bixquert Sanz · Javier Blanco Fraile · Mª Carmen Bo Enguix · Mª José Bo Sansaloni · Vte. Mario Bo Sansaloni · Amor Bononad Ferrando · Juan Bautista Bononad Ferreres · Reyes Bononad Pastor · Encarna Bononad Roca · Mª Jesús Bononad Vercher · Roseta Bononat Pellicer · Juanjo Bordes Vidal · Vicente Borrás Torres · Gemma Bosch Grau · Marina Bosch Mogort · Enric Bosch Sanchis · Vicent Brines Bernia · Carolina Brines Camarena · Alex Brines Ferrer · Joan Brines Ferrer · Rosana Brines Gimeno · Salvador Brines Grau · Daniel Brines Hernández · Salvador Brines Hernández · Desirée Brines Palomares · Antonio Bustos Rodríguez · C Sergio Calatayud Montagud · Jose Andrés Camarena Peiró · Ana Candel Talens · Carlos Javier Candel Talens · Gemma Canet Grau · Fernando Caravaca Giner · Nacho Caravaca Giner · Ana Cristina Carull Gandia · Joan Castelló Grau · Marc Castelló Sala · Arnau Castillo Verdú · Jennyfer Chesa Alemany · Aina Chover Cañamás · Carolina Ciscar Arlandis · Maria Ciscar Arlandis · Oscar Ciscar Arlandis · Mayte Ciscar Delamo · Maria Ciscar García · Pilar Clar Gascón · Victor Clar Gascón · Ignasi Clemente Ribis · Rosa Isabel Clemente Ribis · Lluna Company Foerster · Raul Company Grau · Anabel Company Palomares · Andreu Company Palomares · Maria Company Palomares · Ana Cordo Bono · Rafa Cors Serra · E Júlia Enguix Cerdà · Angela Enguix Magraner · Elsa Enguix Manclus · Lorena Enguix Tamarit · Gloria Escrihuela Cañamàs · Carles Escrihuela Mahiques · Xavi Escrivà Alberola · Celia Esparza Serra · Mª José Espí Bolinches · Sergio Espinosa Bosch · Maria Leonor Estébanez Bautista · Dario Estruch Durà · Elsa Estruch Enguix · David Estruch Magraner · Angeles Estruch Salom · F Ines Fayos Montagud · Patricia Felis Brines · Maribel Felis Felis · Eva Maria Femenía Arlandis · Encar Fenollar Vercher · Abel Fernández García · Luis Ferrandis Almiñana · David Ferrandis García · Luis Ferrando Bononad · Carla Ferrando Cordo · Laia Ferrando Donet · Elena Ferrando Magraner · Marta Ferrando Magraner · Amor Ferrando Peiró · Vicent Ferrando Peiró · Salva Ferrando Salinas · Maria Ferrando San Antonio

Falla Passeig 2025

Rosalia Ferrando San Antonio · Guillem Ferrando Sansaloni · Celia Ferrando Serra · Laura Ferrer Cogollos · Isabel Ferrer Llacer · Armando Fito Garriga · Marcos Fluixà Roselló · Emilio Fonseca Martí · Francisco Fonseca Pastor · Pau Frontera Femenía · Jose Luis Frontera Fernández · G Samuel Gallardo Torres · Salva García Bosch · Dolo García Gimeno · Jose Antonio García Llamero · Lorena García Martínez · Luis García Muñoz · Jose Antonio García Palomares · Ana García Tortosa · Gemma Gascón Casanova · Àngela Gascón Escrihuela · Carlos Gascón Escrihuela · Monica Gascón Espi · Desirée Gascón Fuentes · Inmaculada Gascón Gregori · Beatriz Gascón Llinares · Mª Estefania Gascón Peiró · Marita Gascón Vengut · Arantxa Gil Peñas · Anabel Gimeno Brines · Núria Gimeno Brines · Mª José Giner Escrihuela · Reyes Giner Escrihuela · Miguel Giner Magraner · Concha Giner Pelegrí · Juan Bta Gómez Bononad · Paco Gómez Ciscar · Andres Gómez Enguix · Juan Bta Gómez Enguix · Toni Gómez Enguix · Alex Gómez Gorriz · Fernando Gómez Gorriz · Blanca Gómez Grau · Dulce Maria Gómez Grau · Julian González Bellver · Germán González Bosch · Jose Antonio González Monje · Jessica Górriz Grau · Mónica Górriz Grau · Adela Grau Bel·Lan · Luis Grau Bel·Lan · Sara Grau Cardona · Ana Grau Company · Àngela Grau Escrivà · Clara Grau Escrivà · Juanvi Grau Fons · Alejandra Grau García · Victoria Grau García · Carlos Grau Grau · Maria José Grau Grau · Zulema Grau Hernández · Montserrat Grau Magraner · Jesús Grau Miret · Jose Grau Perez · Elvira Grau Planells · Paula Grau Planells · Denis Grau Porta · Miriam Grau San Antonio · Rosa María Grau San Antonio · Luis Grau Vercher · Encar Guijarro Díaz · H Mª Encarna Hernández Hernández · Gemma Hernández Jurado · Júlia Huertas Lledó · I Joan Ibáñez Martín · Verónica Ibáñez Moreno · J David Juan Chover · Sergio Juan Chover · Esther Juan Escrihuela · Rosabel Juan Escrihuela · Juan Carlos Jurado Arrabal · Julia Jurado Cepas · L Raul Langa Gascón · Jordi Langa Grau · Amparo Laparra Galera · Benjamín Laparra Galera · Manuel Llobell García · Francisco Javier Lobo Casas · Maria Teresa Lobo Casas · Jose Luis Lopez Perez · M Sergi Mafé Grau · Sara Magraner Elena · Mª Carmen Magraner Grau · Dolores Magraner Mahiques · Salvador Magraner Mahiques · Mar Magraner Reig · Agustí Magraner Reyes · Rosa Mansanet Mogort · Cristina Mansanet Vercher · Célia Martí Ferrando · Juan Salvador Martí Gimeno · Pau Martí Guijarro · Maria Martí Lobo · Ana María Martí Magraner · Mª Salud Martí Magraner · Juan Martí Mansanet · Ana Martí Martí · Javier Martí Martí · Ana Martí Palomares · Lorena Martí Palomares · Belen Martí Talens · Mari Pepa Martí Talens · Núria Martí Talens · Jorge Martín Climent · Antonio Martín Félix · Andrea Melis Escrivà · Encar Melo Company · Carolina Meló Pelegrí · Gema Mestre Boscá · Diego Mico Iborra

M. Carmen Miñana Grau · Ainoa Mora Jiménez · Àlex Mora Jiménez · Mª Teresa Mora Zanón · Maria Morant Padilla · Javier Motilla Ferrandis · N Miguel Angel Navarro Riofrío · Cristina Navarro Vercher · O Oriol Olaso Altur · Salvador Olaso Plana · Ivan Olivera Aguilar · Alba Ortega Savall · Borja Ortega Savall · Nati Ortiz Borrás · Guadalupe Ortiz Meireles · Marta Ortiz Peiró · P Fátima Pablo Gimeno · Dulce María Pachés Reig · Jose Padilla Gimeno · Paula Padilla Gimeno · Jorge Palero Dual · Jordi Palero Gascón · Román Palero Gascón · Gloria Palomares Asco · Ainhoa Palomares Camarena · Aleixandra Palomares Camarena · Carmen Palomares Chova · Júlia Palomares Chova · Desirée Palomares Ciscar · Eva Palomares Ferrer · Marta Palomares Langa · Júlia Palomares Perelló · Sergio Palomares Perelló · Víctor Palomares Perez · Jose Vte. Palomares Sifres · Vicente Palomares Vercher · David Pastor Plà · Natalia Pau Monleón · Jose Peiró Chaveli · Vicent Peiró Climent · Carlos Peiró Gascón · Inma Peiró Gascón · Emma Peiró Iglesias · Irene Peiró Talens · Jose Luis Pellicer Grau · Marc Pellicer Palomares · Benjamín Pellicer Talens · Maria Amparo Perea Ribis · Pau Pérez Bru · Núria Pérez Chover · Mª Angeles Pérez García · Carmen Pérez Salinas · Clara Pérez Salinas · Eugenia Pérez Salinas · Eduardo Pérez Vercher · Lluisa Peris García · Daniel Philco Quiroga · Herminia Piqueras Martínez · Andreu Pla Vidal · Eva Plana Ciscar · Susana Plancha Blasco · Neus Planells Ripoll · Maria Pons Grau · Laura Pons Palomares · Sara Pons Palomares · Candela Puig Grau · R Juan Ripoll Palomares · Mª Amparo Rocher Clemente · Pepa Rocher Planells · Ana Rodríguez Alberola · Sandra Rodríguez Giner · Ana Roig García · Laura Ruiz Jareño · Mª Carmen Ruiz Juan · S Elia Sais Ibiza · Felisa Sala Abalos · Maria Del Mar Sala Alario · Diego Sala Clar · Maria Sala Clar · Estela Sala Escrihuela · Elia Sala Gandia · Ximo Sala Grau · Mª Isabel Salavert Clar · Antonio Salinas Ferrando · Batiste Salinas Martí · Mila Salinas Martí · Eva Salom Plancha · Elina Salom Schröder · Clara Sánchez Grau · Lucia Sancirilo Gómez · Beatriz Sansaloni Blasco · Jordi Sansaloni Fenollar · Oscar Sansaloni Fenollar · Antonio Sansaloni Martí · Chelo Sansaloni Martí · Oscar Sansaloni Martí · Antonio Sansaloni Sala · Francisco Savall Climent · Rosana Savall Ortiz · Carlos Savall Soria · Jordi Serra Sansaloni · Maria Serra Sansaloni · Maria Serrano Martínez · Maria Serrano Ripoll · Aina Sifres Espi · Alex Sifres Espi · Laia Sifres Fons · Sandra Sifres Fons · Adrián Simó Martínez · Ricard Soler García · T Núria Toledo Meri · Júlia Tormo Giner · Pau Tormo Giner · Miquel Tur Chofre · Silvia Tur Navarro · U Joaq. Ricardo Ureña Palop · V Vicent Vello Alberola · Marita Vengut Llobell · Lourdes Vercher Escrihuela · Carla Vercher Talens · Maria Angeles Vercher Talens · Laura Vidal Félix · Claudia Vidal Gascón · Francisco Damian Vila Grau · Z Maria José Zarzoso Vallcanera

Falla Passeig 2025

cens infantil

passeget

2025

U

A Hugo Àbalos Pons · Paola Àbalos Pons · Anna Alario Rocher · Genis Alario Rocher · Alma Almiñana Meló · Pablo Almiñana Zarzoso · Ana Armengol Martí · Mateo Arregui Bataller · B Joan Bixquert Mestre · Júlia Bixquert Mestre · Mar Blasco Barres · Enzo Bo Doallo · Martin Bo Plana · Adriana Bordes Sala · Joan Bordes Sala · Laia Borràs Grau · Mar Brines Grau · Ariadna Brines Palomares · Marc Bustelo Vidal · Álvaro Bustos Martí · C Sofia Camarena Paredes · Carla Caravaca Calero · Vera Caravaca Calero · Diana Caravaca Magraner · Valeria Caravaca Magraner · Angel Chover Cañamas · Ade Cors Grau · Blanca Cors Grau · Alexis Corts Altur · D Martina Diaz Brines · Sofia Diaz Brines · Martín Dominguez Pérez · David Durà Talens · E Lucas Escobar Grau · Vera Escobar Grau · Ricard Escrihuela Giner · Laura Escrivà Bononad · Xavi Escrivà Bononad · Lola Escrivà Ferrer · Joan Estornell Rodríguez · Maria Estornell Rodríguez · Bernat Estruch Aparicio · Manel Estruch Aparicio · F Martin Faus Company · Álvaro Fernandez Bo · Adriana Ferrandis Garcia · Laia Ferrando Gascon · Rosa Ferrando Gascón · Angels Ferrando Sansaloni · Marc Fluixà Enguix · Pau Fluixà Enguix · Celia Fons Sifres · Ana Frontera Femenia · G Lluís Gallardo Gómez · Iris García Bosch · Iris García Espí · Leire García Espí · Blanca García Gómez · Dídac García Gómez · Hugo González Gimeno · Ferran González Laparra · Julià González Laparra · Ona González Tur · Pol González Tur · Jose Grau Garcia · Valentina Grau Grau · Angela Grau Vercher · Jose Grau Vercher · Giorgi Gudadze Andrés · J Laia Juan Ruiz · Azahara Jurado Peris · Bruno Jurado Peris · L Ana Langa Grau · Mar Langa Sala · Vera Langa Sala · Laura Llobell Enguix · Martín Llobell Enguix · Hugo López Aparici · M Martina Mafé Magraner · Sergi Mafé Magraner · Carla Magraner Ciscar · Salva Magraner Ciscar · Andreu Magraner Palomares · Pau Magraner Palomares · Erik Mares Andrés · Jorge Martín Gascón · Mónica Martín Gascón · Andrea Martín Ruiz · Carla Martín Ruiz · Lucas Menent Palomares · Thiago Mico Gómez · Joan Monserrat Baset · Nuria Moya Grau · O Joana Olaso Altur · Carmen Ortiz Palomares · P Lola Palomares Bataller · Pep Palomares Bataller · Emma Palomares Company · Sofia Palomares Company · Victor Palomares Martí · Bea Pastor Altur · Toni Pastor Altur · Pepe Paula Vercher · Clàudia Peiró Grau · Marc Peiró Grau · Marc Peiró Pachés · Valeria Peiró Pachés · Àlex Peiró Plancha · Diana Peiró Plancha · Carmen Pellicer Palomares · Altea Pérez Planells · Elena Pérez Sierra · Álex Pintado Guijarro · Bruno Pla Vidal · R Alejandra Ripoll Giner · Joaquim Ripoll Giner · S Ada Sala Sala · Quim Sala Sala · Enzo Sifres Rocher · Ona Sifres Rocher · Ariadna Soler Juan · Marc Soler Juan · Isabel Soler Sala · Olga Soler Sala · T Marc Tormo Bononat · Astrid Tormos Couchinho · Vega Tur Serra · V Neus Valls Hernández · Pau Valls Hernández · Sofia Vidal Benavent · Àlex Vila Martí ·

El Passeget 2025

Falles 2025

15 de febrer Cavalcada del ninot

21 de febrer Nit d'albades

22 de febrer Crida i sopar de germanor

1 de març Música en directe i *tardeig*

4 de març Exposició del ninot

8 de març Concurs d'arròs al forn i arnadí

9 de març Dia de la comissió infantil

15 de març Dia de la plantà

16 de març Dia de la plantà infantil

1 de març

8 de març

15 de març

16 de March

17 de March

18 de March

Dilluns, 17 de març

"ENTREGA DE PREMIS"

8:30 h: Despertada per a totes i tots.
9:00 h: Xocolatada a l'envelat.
10:00 h: Visita dels jurats de falles, ús del valencià local i crítica local.
10:30 h: Jocs infantils.
13:00 h: Vermut musical amb LA XEKIN al Passeig.
14:00 h: Dinar al pavelló.
18:00 h: Entrega de premis de les falles de 2025.
19:30 h: Cercavila pels carrers de Tavernes.
22:00 h: Sopar d'entrepà a l'envelat.
23:00 h: LES NITS DEL PASSEIG: amb ORQUESTRA LA HORNET i després DJ ÓSCAR NÁCHER.

Dimarts, 18 de març

"OFRENA"

8:30 h: Despertada.
9:00 h: Xocolatada.
10:30 a 12:30 h: Tallers infantils.
13:00 h: Vermut musical amb LA XEKIN al Passeig.
14:00 h: Dinar a l'envelat.
17:00 h: Concentració al Passeig per anar a l'ofrena de flors a la Mare de Déu dels Desemparats.
19:00 h: Cercavila pels carrers de Tavernes.
22:00 h: Sopar d'entrepà a l'envelat.
23:00 h: Última nit al Passeig de les falles 2025 amb SIN COMPLEJOS BAND i després DJ ÓSCAR NÁCHER.

Dimecres, 19 de març

"SANT JOSEP"

8:00 h: Despertada, mitja horeta abans perquè hi haja temps a tot.
8:30 h: Xocolatada.
10:35 h: Concentració al Passeig per assistir a la missa en honor a Sant Josep a les 11:30 hores.
14:00 h: Mascletada a l'Av. República de Malta.
14:30 h: Dinar a l'envelat.
19:00 h: Tradicional cercavila per recollir als PRESIDENTS i esgotar el que queda de les falles 2025.
20:30 h: "Cremà" de la falla infantil.
22:00 h: Sopar d'entrepà a l'envelat.
23:30 h: Inici "cremà" monuments grans.

CONSULTA ELS HORARIS, LA PROGRAMACIÓ COMPLETA I ELS CANVIS D'ÚLTIMA HORA ESCANEJANT ESTE CODI QR.

Falla Passeig 2025

agraïments

A les col·laboracions literàries:

Carlos Gimeno Bosch
Àlex Gómez Górriz
Joan Castelló Lli
Antoni Camarena Colomar
Bea Gascón Llinares
Lucia Sancirilo Gómez
Laia Sifres Fons
Manuel Llobell García
Maria Gómez Grau
Celia Martí Ferrando
Clara Grau Escrivá
Leila Escrihuela Lena

A les col·laboracions artístiques:

Miriam Grau San Antonio

A Hermi, per cuidar dels comerços i les **publicitats**. A David Rabasseta i a Neus, per **dissenyar** les nostres idees. A Clara, Celia, Maria, Miriam, Helena i Àngela, per **corregir** cada paraula del llibret.

Eva Palomares Ferrer
Carlos Talens Sansaloni
Encarna Sansaloni Martí
Josep Vicent Benavent Sant Cornelio
Juan Antonio Roman Muñoz
Ramon Marí Bohigues
Llorenç Roca Palomares
Maria Ferrando San Antonio
Neus Altur San Antonio
Núria Martí Talens
Flora Pérez Fernández
Sara Grau Cardona
Lluïsa Peris García

A les col·laboracions infantils:

Candela Puig Grau
Aina Chover Cañamás
Paula Padilla Gimeno
Alba Almiñana Peiró (dibuixos)

I, sobretot, a l'**equip del llibret**:
Àlex, Bea, Blanca, Celia, Clara, Hermi, Neus i Rabasseta.

Les Lubines

GUIA COMERCIAL

EMPRESES COL·LABORADORES

Compra a prop.
Tria proximitat.

Gràcies per estar sempre al nostre costat

Òptica
ESTEFANIA ALTUR ALTUR
D.P OPTICA I OPTOMETRIA
COL. Nº 17599
Altur
TAMBÉ POTS TROBAR-NOS A
facebook
optica_altur
TELÈFON: 96 281 27 06
AVDA. FONT MENOR, 22 (FRONT L'ESGLÉSIA)
46750 SIMAT DE LA VALLDIGNA

ORXATERIA - GELADERIA
LOS ALPES
ORXATERIA - GELADERIA
LOS ALPES

sentit comú
- Serveis de manufactura
- Serveis de neteja
- Assistència a domicili per a majors
- Consergeria
- Suministres
- ... Pregunta'ns!!
"Ens necessitem..."
CEE0285
Pepe Ferrer Pellicer
625 68 77 82
pepe@kenet.es
Plaça dels Furs, 2 Bajo
46760 Tavernes de la Valldigna
MULTISERVEIS

INHAIR
SALÓ DE BELLESA
perruqueria/postisseria
626633374
Passeig País Valencià 5 pb

CARMEN RUIZ

Centre d´estètica

Telèfons 630 46 42 54 - 96 283 65 48

Passeig País Valencià, 19 baix A Tavernes de la Valldigna

Làser de diode

Micropigmentació

(*eyliner*, celles i llavis)

Lifting de pestanyes

Esmaltat semipermanent

i ungles de gel

Manicura i pedicura

Tractaments facials

Maquillatge

Massatges, etc.

ON Electricidad

https://onelectricidad.es

INSTAL·LACIONS ELÈCTRIQUES

C/ Metge Grau, nº2 - Mòbil 635 488 611

Tavernes de la Valldigna (València)

on.electricidadd@gmail.com

CARNISSERIA Agustin Blasco

Especialitat en embotits

Parada 30 mercat municipal
c/Verge dels Desemparats, 24

Telèfons 962821578 i 629627739
Tavernes de la Valldigna

T'ENSENYE
CENTRE D'APRENENTATGE

REFORÇ EDUCATIU PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA
ATENCIÓ A LES NECESSITATS EDUCATIVES
ENSENYANÇA PER A ADULTS

TALLERS EDUCATIUS
TÈCNIQUES D'ESTUDI
GRUPS REDUÏTS I COOPERATIUS

C/Sant Antoni, 180
646442909 @tensenyecentreaprenentatge
tensenyecentreaprenentatge@gmail.com

A gust
EVENTS
SALA SOCIOCULTURAL

SALA SOCIOCULTURAL
620170167
EVENTS.AGUST
PASSEIG COLÓN, 37
TAVERNES DE LA VALLDIGNA

ESPAI ON CREAR MOMENTS MÀGICS

ES POT CELEBRAR:
- ANIVERSARIS
- SOPARS O DINARS D'EMPRESA
- REUNIONS FAMILIARS
- BATEJOS, COMUNIONS...
- ENSENYES DE TRATGES
- BABY SHOWERS
- FESTES PRIVADES
- TALLERS
- DIVERSITAT D'ACTIVITATS

t'entrene
¿què és t'entrene?

És un centre d'entrenament que s'adapta a l'exercici físic que requereix cada persona d'acord amb les seues necessitats, condició física i salut. A t'entrene podràs experimentar les tècniques, metodologies i eines més actuals en l'àmbit de l'entrenament.

C/ Lepanto, 1 Tavernes de la Valldigna

696713970

impremta digital Benifairó
DISSENY I MAQUETACIO
Publicitat, marca personal, esdeveniments...
IMPRESSIO
Llibres, targetes, blocs, etiquetes...
GRAN FORMAT
Cartells PVC, lones, RollUp...
MERCHANDISING
Bolses, laynlards, pulseres
96 281 27 56
info@idbenifairo.es
C/ Sant Roc 13 - 46791 Benifairó de la Valldigna

VicenteBo
gestoria administrativa
assegurances
seguros@vicentebo.com
96 282 26 65
més de 35 anys amb vosaltres!!
Maria José Bo Sansaloni
mariajose@vicentebo.com
col·legiat 10.048 economistes col·legi de València

RESTAURANT CLUB DE TENIS
"VALLDIGNA"
Josep Ortiz

Marga Noguera
Indumentària Valenciana
Plaça de l'Església, 16 bajo
Tel. 606 286 728 - 96 283 79 02
46760 TAVERNES DE LA VALLDIGNA (VALENCIA)
www.marganoguera.com - mainnydiseny@hotmail.com

Ferreteria
DECOFER
Suministres Industrials
962822479 - 670042173
decofersll@yahoo.es
Gran Via Germanies, 92 Baix
46760 Tavernes de la Valldigna

LA MAR
D'IL·LUSIONS
ADM. DE LOTERIA Nº4
GANDIA
Avda. Marqués de Campo nº2
loteria4gandia@gmail.com
Tel. 96 287 38 68
Fax 96 295 13 57

Telèfon de reserves:
601 606 489
BRUFOLS BEACH CLUB

LaVall
autoescola.lavall@hotmail.com
Gran Via de les Germanies, 15 - Tavernes de la Valldigna - Telèfon 962820527

GRAU ASESORES
FISCAL-COMPTABLE
LABORAL
JURÍDICA
GESTORIA
Economistes
Advocats
Graduats Socials
Gestors Administratius
Tavernes de la Valldigna
Gran Vía Germanías, 62-bajo
Tel. 96 283 66 99
Valencia
C/. Barcelona, 11 1º
Tel. 96 392 50 12
www.grauase.com

Los Delfines
CERVESERIA - RESTAURANT
Bar 962884954
Mòbil: 658932079 Lidia
653685814 Wolfg
Gebalcobra, 3
46760 Platja de Tavernes de la Valldigna
lidwolf@hotmail.com

635 293 696
Menjars i menús especials
per a emportar
Tropical
pizzeria
C/ Mestre Sansaloni, 1 Tavernes de la Valldigna

BENDITA
LOCURA
GRUPS EN DIRECTE · DJ'S ·
FESTES PRIVADES
Carrer nou, 25
@Bendita_locura_pub
Reserva el teu event
676-144-548

tramita

Administració de comunitats Gestió fiscal Gestió laboral

pymtramita@pymtramita.com

962 820 439

Tavernes - platja: Av.La Marina (al costat de Policia Local)

Tavernes - poble; Plaça Prado Comarcal, 1

www.segurosclasicos.es
SEGUROS CLÁSICOS
Blay Seguros
Les teues assegurances
en bones mans
helvetia
Blay - Carlos Grau
689731825
blayseguros@outlook.es

BELLA ESSÈNCIA
ESTÈTICA
(+34) 633 131 423
Passeig Colón 31
Tavernes de la Valldigna (València)
Facebook: Bella Essència
Instagram: bellaessencia31
Gmail: bellaessencia31@gmail.com

Arrosseria
Restaurant
San Bernardo
Plaça de l'Alcudiola
Platja Tavernes de la Valldigna
València
Tel. 96 288 43 63
635 579 570

INMOBILIARIA
EURO
Confia'ns el teu immoble!
C/ Major 31
Robert 672241927
Jesús 644028873

"DECORACIÓ, PARQUETS Y PAVIMENTS TÈCNICS"
BENIZAEL
PARQUETS
Passeig País Valencià, 26
46760 Tavernes de la Valldigna
Telèf.: 96 283 75 66
Mòbil 673 62 00 92 – 686 47 78 46
Segueix-nos en

COTAVA SL
CONSTRUÏM PER A TU
Cid Campeador, 13
962 823 409 - 679 998 898

L2 ELEDOS
fisioteràpia

622040932

Avinguda Germanies, 6 (baix)
Tavernes de la Valldigna

JOIES DE PLATA
ESSÈNCIES
INCENS
I MOLT MÉS

BOTÀNICA
MERCAT MUNICIPAL
TAVERNES DE LA VALLDIGNA

640 87 36 71

Serendipia

669 206 868 serendipia_estetic_

C/ Major, 9 | 46760 Tavernes de la Valldigna

REAL BAZAR
GRAN VIA DE LES GERMANIES, 18
TAVERNES DE LA VALLDIGNA
960117935

CLINICA CASANOVA

CLÍNICA D'ESPECIALITATS

ODONTOLOGIA

ODONTOLOGIA INTEGRATIVA - ORTODÒNCIA - ODONTOPEDIATRIA
PERIODÒNCIA - IMPLANTS - CIRURGIA

PODOLOGIA

QUIROPÒDIES - PODOPEDIATRIA
ORTESIS PLANTAR A MIDA

Plaça Nou d'Octubre 3 baix | BENIFAIRÓ DE LA VALLDIGNA - 46791 | **656 47 81 70**

Plaça Constitució 1 | RAFELGUARAF - 46666 | **661 25 35 30**

BARCELÓ
RON DOMINICANO
Bambola
Viu Ara

Protegeix els teus per molts menys diners

Estalvia fins a un 40% en la teua assegurança de vida

L'Assegurança per a estar tranquil·la perquè per molt poc al mes estaràs protegida des del primer dia, sense revisió mèdica, amb protecció completa les 24 hores del dia i revalorització anual de capitals per a no perdre valor en le cobertura.

Paga per exemple, fins a un 40% menys en la teua assegurança de vida associada a la teua hipoteca

Assegurança de Vida

I estalvia en totes les teues assegurances personals

Multirisc Personal

L'assegurança en la qual ja confien milers de famílies i que proporciona el conjunt de cobertures més extens de la protección personal

Assistència Familiar Decessos
La solució en servei i cobertura

Protecció Integral Autònoms
De baixa, cobraràs fins a 18 mesos

Assegurança esportiva
Som especialistes

Patrocinador Principal de la Selecció Espanyola d'Atletisme
Entitat Asseguradora Oficial de la Reial Federació Espanyola d'Atletisme

Divina Pastora Seguros

Informa't en www.divinapastora.com o crida al 902 505 777 24 h. al dia

Bones festes falleres 2025

Falla Passeig

Joyeria Gertrud

Joiers Artesans

C/. Doctor Grau, 16 - Teléfono 96 282 11 00
46760 Tavernes de la Valldigna

FUNERÀRIA GERMANS RONDA. S.L.

TANATORI TAVERNES DE LA VALLDIGNA

ADREÇA:
Tavernes de la Valldigna
C/ JoaquinVerdú, 4 – Bajo
46760 (Valencia)

TANATORI ALBERIC

ADREÇA:
Alberic
C/ Camí Misana, 10
Pol. Ind., Parcela 10
46260 (Valencia)

SERVICI 24 HORES:

Telèfons:
Fix: 96 282 25 39
Mòbil: 678 647 290

http://funerariagermansronda.com

info@funeronda.com

Podem fer tots els servicis funeraris de qualsevol companyia d'assegurances i particulars.

SANITARI, ACCESSORIS I AIXETES
Magatzem Material Fontaneria

MAGATZEM: Passeig Lepanto, 12
EXPOSICIÓ: Avda. La valldigna, 17

DISTRIBUÏDOR OFICIAL:

Telèfon i Fax 96 282 23 61
46760 TAVERNES DE LA VALLADIGNA
(VALÈNCIA)

BARRILERO
PINTURAS
FABRICACIÓ PRÒPIA
VENDA DIRECTA
fraycar
centro
691040271
e-mail:
pinturasbarrilero@gmail.com
www.pinturasbarrilero.com
PINTURAS
Barrilero
fraycar
AVDA. DE LA VALLDIGNA, 7
TAVERNES DE LA VALLDIGNA (VALÈNCIA)

FUNERÀRIA
JUANI MARTÍNEZ
Serveis funeraris i tanatori

Des de sempre, com sempre

Seguim estant al teu costat oferin-te la mateixa qualitat, els mateixos serveis, la mateixa atenció, i els menjars de sempre per endur. Però sobretot, seguim millorant per tu.

Des dels plats més elaborats, fins a la senzillesa d'un entrepà, Ca Saoret segueix sent el teu lloc de trobada, de reunió, de xarrada... o si així ho prefereixes, d'acudir, demanar, i poder endur-te'l.

Tapes, plats combinats, cuina casera i els menús de cada dia, sense deixar de costat els nostres apreciats menjars per endur-se'ls: entrepans, paelles, sarsueles... com sempre i, siga el que siga allò que t'abellesca, en Ca Saoret t'ho seguim servint...

...amb un somriure

CA SAORET

BAR - RESTAURANT

C/ Carnisseria,24 Tel/Fax 96 283 71 85 - Mòbil 639 147 644 46760 Tavernes de la Valldigna

Brodats LOKURA

Donant servici des de 1990

www.lokura.es

CENTRE DE PUBLICITAT

Personalització de productes

SERIGRAFIA
ROBA LABORAL
RECLAM PUBLICITARI

RÈTOLS
IMPRESSIÓ DIGITAL
IMPREMTA

Servici ràpid d'estampació en samarretes, gorres, tasses, tovalloles i més...

607 671 208

AIRE CONDICIONAT
HOSTELERIA
FRED INDUSTRIAL

Demetrio Hidalgo

C/ Marjaletes, 10 i 16 · Tel. 629 465 858 · 605 981 978 · TAVERNES DE LA VALLDIGNA

lab & cuestor
assessors

Vos desitja
BONES FALLES
2025

Laboral | Comptable | Fiscal | Jurídic

Gran Via Germanias, 64
4º piso pta 7- Tf. 656 93 47 98
46760 Tavernes de Valldigna (València)

C/ Uruguay,13 - Despatx 702
Tf. y Fx. 96 373 50 66
46007 València

info@labcuestor.com
www.labcuestor.com

Seguix-nos

PIROTÈCNIA CRESPO, S.L.

IMPORT - EXPORT

C.I.F. B - 46363503

Ctra. Alzira a Tavernes, Km. 20 - Pol. 60 - Parc. 132
Tel./Fax 96 240 15 29
E-mail: pirocrespo@hotmail.com
46600 ALZIRA (Valencia)

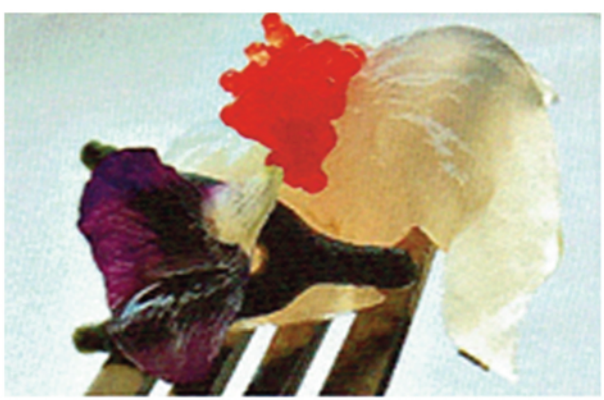

RESTAURANT
ALZIMAR

www.alzimar.com

Reserves
962885149

Sala Hermanos, S. L.

FRUITES I HORTALISSES

SUCRE

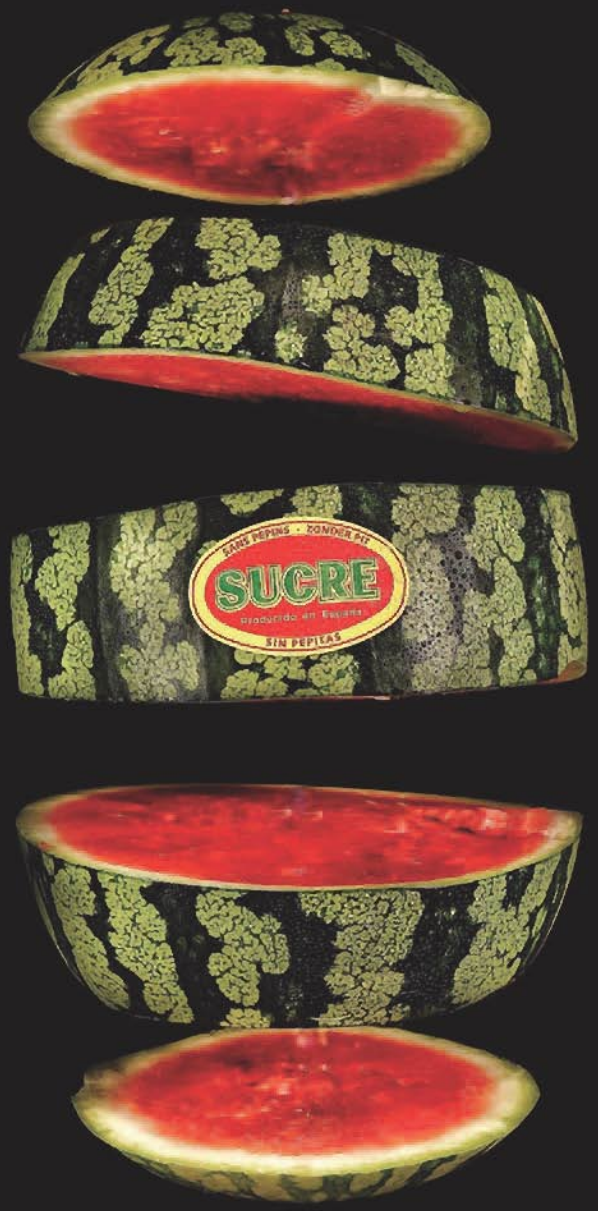

https://sucrefruit.es/

Dioni
Flors i Detalls
Cl Major, 13
Tavernes de la Valldigna
96 282 07 61 - 692 10 62 77

DIBUIXANT SOMRIURES
C/ Metge Grau, 9 baix, Tavernes de la Valldigna (València).
Tel: 96 282 10 30 / 665 81 34 67
dentalbetarosalia@gmail.com
CLÍNICA DENTAL BETA
Dra. Rosalia Ferrando San Antonio
CLINICA DENTAL BETA
Clínica Dental Beta
@clinicadentalbeta

www.grupoasepyme.com

asepyme
advocats - economistes

VICENTE GRAU ALBEROLA
Economista - Auditor

JULIO GINER CREMADES
Advocat - Economista

ANDREU SERRA ESTEVE
Advocat - Graduat Social

G.V. Germanies, 52 - Ent
46760 Tavernes de la Valldigna **Valencia**
Telf.: 96 282 17 61

Avd. Franceç Macia, 23-local 2
08624 Olesa de Montserrat **Barcelona**
Telf.: 93 775 79 06
asepyme@grupoasepyme.com

euronics
Tavernes
www.euronics.es
96 283 75 39 601 178 292

FISIOCLÍNIC
ZEUS GRAU
HORARI
DILLUNS A DIVENDRES
9:00 - 14:00
15:00 - 20:00
Disposem d'un ampli horari per adaptar-nos a les teves necessitats
CITA ON LINE!
SOM EL TEU REFERENT EN SALUT I BENESTAR
664 69 55 14
info@fisioclinicze usgrau.com
Carrer La Barca 131, 46760, Tavernes de la Valldigna
fisioclinicze usgrau.com

SALÓ LA FONT
Es fan bodes Civils
Ctra. Tavernes - platja, s/n · Tavernes de la Valldigna · Mòbil: 656 909 722
Atenció al públic. Reserves al Tel. 96 282 01 32 de 16 a 21 h. a la mateixa sala.

PEGASUS

Mercat
MUNICIPAL
PARADES Nº 27 i 28
Experts en neteja

mercat@pegasussoluciones.com
613694019

Forn de Pa i Dolços

Forn de Juanvi

Pans artesans, pa integral 100% ecològic.
Galletes caseres, rollets d'anís, pastissets de moniato
i d'ametló, coques cristines i tot tipus de dolços típics.
Coques salades, pizzes... i moltes coses més!

Fons-Meló

655718150
962820791
Forn Fons Melo
C/ Empedrat,7

JMM
Assessorament Agrícola
T: 605 89 95 15

CADENA
HIPER CONGEL
ESPECIALITATS CONGELADES
616 87 59 79
Gloria
CARRER MAJOR, 25

ALPESA
alpesa.com
Trona el cel i vibra la terra,
la mascletà el cor ens aferra.
Pólvora i crit, tradició i ardor,
València esclata en un clam d'amor.
L'equip d'Alpesa us desitja unes bones Falles.
A gaudir de la nostra festa!

Passeig del País Valencià, 8
673 677 411

SANSALONI MARTÍ

MEDIADORS D'ASSEGURANCES
ASSESSORIA FISCAL I LABORAL

C/ Vergeret, 1 - Apt. 11 - Tavernes de la Valldigna (València)
Tel. 96 282 17 73 - Fax 96 283 69 68 -
e-mail: sansalonimarti@segurossm.es

M.G.M.

Asistencia
S.L

Ctra.Nac.332, km.239
Tavernes de la Valldigna
46760-Valencia
www.gruasmgm.com
gestion@gruasmgm.com

Telèfon 24h. 962836777
Whatsapp 649875630

Servei de grues i remolcadors de xicotet i gran tonatge.
Assistència en carretera de motocicletes, turismes, furgons, camions de xicotet i gran tonatge i autocars.
Transport en góndola.
Lloguer de maquinària.

GIRBES JOYAS

Carrer del Metge Grau, 22
46760 Tavernes de la Valldigna,
Valencia - 962 82 12 02

@girbesjoyas
www.girbesjoyas.com

AUXSEA
PERSONAL DE SERVICIS

Llorenç Clemente

664 44 06 04
peadvals.l.info@gmail.com

BAR ELS AMICS

Especialitat en:

- Menjars Casolans
- Tapes variades
- Menú diari

Passeig País Valencià
Tel. 962 823 825
Tavernes de la Valldigna

motilla

Feel the citrus

A
B
C
Apicultura
PORTEM
LA MIILLOR MEL,
XOCOLATES FALLERS
I MOLT MÉS
Endolçant les falles des de 2019
MERCAT MUNICIPAL
PARADA 31
TAVERNES DE LA VALLDIGNA
679 000 527
Reineta Fallera
Fallera Follonera

SOMNIS
Tenda estudi d'interiorisme
Bones festes falleres
C/ Metge Grau, 11, baix
46760 Tavernes de la Valldigna
Tel. 96 283 74 67
www.cuinessomnis.es
administracion@cuinessomnis.es
CUINES
BANYS
ARMARIS
REFORMES

Salinas

farmàcia

DOCTOR ALEMANY 38

CULLERA